

PLANI KOMUNAL PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE

Komuna Gjakovë
2021-2025

TABELA E PËRMBAJTJES

Parathënie nga Kryetari i Komunës	8
Shkurtesat.....	10
Përkufizimet e Mbeturinave	11
1. HYRJE DHE KONTEKSTI I PLANIT	14
1.1 Hartimi i Planit Komunal për Menaxhim të Mbeturinave	14
1.2 Metodologjia	14
2. POLITIKAT, STRATEGJIA DHE KORNIZA LIGJORE KOMBËTARE	16
2.1 Baza ligjore dhe instrumentet juridike për menaxhim të mbeturinave	16
2.2 Principet e menaxhimit të mbeturinave	17
2.3 Kuadri ligjor në Kosovë mbi mbeturinat	17
2.4 Rolet dhe përgjegjësitë.....	18
2.4.1 Pushteti lokal	18
2.4.2 Kompanitë rajonale/komunale të menaxhimit të mbeturinave	19
2.4.3 Kompanitë e tjera	19
3. ASPEKTI INSTITUCIONAL	20
3.1 Organizimi në nivel qendror	20
3.2 Organizimi i menaxhimit të mbeturinave në nivel komune	20
4. KONTEKSTI LOKAL, KORNIZA STRATEGJIKE DHE PROFILI I KOMUNËS	25
4.1 Përshkrim i përgjithshëm i komunës	25
4.2 Relievi	25
4.2.1 Hidrografia	26
4.2.2 Bimësia.....	26
4.2.3 Fauna.....	26
4.3 Infrastruktura rrugore.....	26
4.4 Aspekti socio – ekonomik	27
4.4.1 Industria dhe Ekonomia	29

4.5 Gjendja e përgjithshme mjedisore.....	29
5. KONTEKSTI LOKAL I MENAXHIMIT TË MBETURINAVE	31
5.1 Situata aktuale e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave në komunë	31
5.2 Mbulueshmëria me shërbimin e menaxhimit të mbeturinave	35
5.3 Infrastruktura e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave.....	39
5.4 Sasia dhe lloji i mbeturinave.....	41
5.5 Përbërja e fraksioneve të mbeturinave	43
5.6 Trendi i prodhimit të mbeturinave në komunë.....	44
5.7 Riciklimi i mbeturinave	45
5.8 Kompostimi	45
5.9 Administrimi i mbeturinave të vëllimshme dhe rrymave tjera	46
5.10 Deponimi i mbeturinave	46
5.10.1 Stacioni i transferit.....	48
5.11 Përmbledhje e gjetjeve në menaxhim të mbeturinave.....	48
5.12 Shërbimet e pastrimit të rrugëve dhe shërbime tjera mirëmbajtjeje.....	50
5.13 Mjetet për ofrimin e shërbimit.....	50
5.13.1 Konteinerë për grumbullim.....	50
5.13.2 Kamionë.....	50
6. ASPEKTET FINANCIARE NË MENAXHIMIN E MBETURINAVE.....	52
6.1 Aspektet financiare në menaxhimin e mbeturinave	52
6.2 Sistemi i tarifave të menaxhimit të mbeturinave	53
7. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE KRYESORE NGA VLERËSIMI I GJENDJES FILLESTARE	56
7.1 Nevojat dhe prioritetet.....	56
8. PLANI KOMUNAL PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE	58
8.1 Planifikimi strategjik	58
8.2 Vizioni i planit komunal	60

8.3 Objektivat e Planit	60
8.4 Hartimi dhe pershkrimi i masave për arritjen e objektivave sipas PKMM.....	62
8.4.1 Objektiva 1: Rritja e qëndrueshmërisë së sistemit të grumbullimit të mbeturinave	62
8.4.2. Objektiva 2: Zhvillimi i sistemeve për ndarje të mbeturinave në burim duke synuar në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi.....	66
8.4.2.3: Nxitjen e iniciativave për minimizimin e mbeturinave përmes stimulimit të grumbullimit të diferencuar në dy fraksione (të riciklueshme dhe jo të riciklueshme)	74
8.4.2.4: Krijimi i sistemit lokal të kompostimit shtëpiak	77
8.4.3. Objektiva 3: Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlimin të sasisë që përfundon në deponi	78
8.4.4. Objektiva 4: Zhvillimi i reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave.....	81
8.4.5. Objektiva 5: Vetëdijësimi qytetar dhe edukimi.....	82
8. PLANI FINANCIAR I SHËRBIMIT	83
8.1 Kosto e shërbimit 2020-2025.....	83
8.2 Kosto operative të shërbimit.....	84
8.3 Kosto kapitale	84
8.4 Kostot investive për realizimin e PKMM	88
9. PLANIFIKIMI I MBULIMIT TË KOSTOVE	97
10. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL	102
10.1 Rregullorja komunale	102
10.2 Zbatimi i rregullores dhe sanksionet.....	103
10.3 Licencimi mjedisor	103
10.4 Mbështetja politike	103
11. NDËRGJEGJËSIMI PUBLIK.....	104
11.1 Metoda për komunikim dhe informim	104
11.2 Pjesëmarrje qytetare.....	105
12. PLANI VEPRIMIT.....	106

LISTA E FIGURAVE

Figure 1. Hierarkia e menagjimit të mbeturinave	17
Figure 2. Struktura organizative e komunës së Gjakovës	22
Figure 3. Harta e pozitës gjeografike të komunës së Gjakovës	25
Figure 4. Niveli i ofrimit të shërbimit në territorin e komunës së Gjakovës (sipas GIZ)	32
Figure 5. Niveli i ofrimit të shërbimit në territorin e komunës së Gjakovës (sipas KRM abrati)	33
Figure 6. Kompozicioni i deponive ilegale	35
Figure 7. Harta e deponive ilegale Komuna Gjakovë	35
Figure 8. Ndarja e zonave të shërbimit në qytetin e Gjakovës	36
Figure 9. Sasia e mbeturinave në ton të deponuara gjatë katër viteve të fundit në deponinë e Landovicës nga Kompania ‘Çabrat’ për Komunën e Gjakovës	42
Figure 10. Sasia e mbeturinave në Komunën e Gjakovës	43
Figure 11. Përqindja e fraksioneve të mbeturinave në nivel kombëtar	43
Figure 12. Trendi i rritjes së popullsisë dhe sasisë së mbeturinave gjatë 10 viteve të ardhshme	44
Figure 13. Sasia e mbeturinave në ton të deponuara gjatë katër viteve të fundit në deponinë e Landovicës nga Kompania ‘Çabrat’ për Komunën e Gjakovës	47
Figure 14. Sasia e mbeturinave në komunën e Gjakovës	47
Figure 15. Kosto e plotë e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave	51
Figure 16. Përqindja e inkasimit të tarifës së mbeturinave	53
Figure 17. Fazat e rehabilitimit në Stacionin Transfer	67
Figure 18. Shembuj të punimeve në ST	72
Figure 19. Presa për ballimin e mbetjeve të riciklueshme	73
Figure 20. Sasia e mbeturinave të riciklueshme që parashikohet të largohet nga rryma e mbeturinave	75
Figure 21. Sasia e mbeturinave organike që parashikohet të largohet nga rryma e mbeturinave	75
Figure 22. Lloji i komposterit	77
Figure 23. Aktivitetet sipas Objektivit të PKMM	81
Figure 24. Opsionet e mbulimit të kostonë së shërbimit të menaxhimit të integruar të mbeturinave	97
Figure 25. Përshkrimi i opsioneve të mbulimit të kostonë [Burimi: zhvilluar nga autori]	98
Figure 26. Strategjia për inkasimin e tarifave	99

LISTA E TABELAVE

Table 1. Statistika për Komunën e Gjakovës	27
Table 2. Shpërndarja e popullsisë sipas vendbanimeve	28
Table 3. Numri i klientëve në faturim	32
Table 4. Madhësia, lloji dhe sasia e deponive ilegale	34
Table 5. Frekuenca e ofrimit të shërbimit në Komunën e Gjakovës	36
Table 6. Orari i operimit (referent 2019)	37
Table 7. Mbulueshmëria me shërbim në fshatra dhe qytete, Komuna Gjakovë	38
Table 8. Infrastruktura me konteinerë për grumbullimin e mbeturinave në komunën e Gjakovës	40
Table 9. Llojet e konteinerëve të përdorur gjatë shërbimit të grumbullimit të mbeturinave	40
Table 10. Trendi i rritjes së popullsisë dhe sasisë së mbeturinave gjatë 10 viteve të ardhshme	44
Table 11. Të dhëna mbi çështjet mjedisore lidhur me menaxhimin e mbeturinave	48
Table 12. Logjistika e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave	50
Table 13. Logjistika e operimit për grumbullimin e mbeturinave	50
Table 14. Niveli i tarifave të pastrimit sipas kategorive të konsumatorëve dhe tarifat e reja të aprovuara nga Kuvendi Komunal Gjakovë.....	52
Table 15. Përqindja e inkasimit sipas viteve	53
Table 16. Të dhëna lidhur me inkasimin për shërbimin e grumbullimit të mbeturinave, Çabrati	54
Table 17. Kostot potenciale të të ardhurave	54
Table 18. Objektivat për realizimin e qëllimeve të strategjisë	58
Table 19. Objektivat e strategjisë për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave të vecanta	59
Table 20. Investimi nga GIZ për shtrirje shërbimi dhe ndarje në burim	63
Table 21. Konteinerë të dhuruar nga GIZ për shtrirjen e shërbimit dhe ndarje në burim.....	64
Table 22. Konteinerët në magazinën e kompanisë KRM Çabrati [Burimi: zhvilluar nga autori]	65
Table 23. Kosto investimi për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin e Komunës së Gjakovës	65
Table 24. FAZA I - Investimet bazike infrastrukturore në ST	68
Table 25. FAZA II - Investimet në ST	70
Table 26. FAZA III - Punimet në infrastrukturë përcjellëse të funksionalizimit të ST	71
Table 27. Kosto e pajisjeve për trajtimin e mbetjeve të riciklueshme	73
Table 28. Pajisjet shtesë në përpunimin e mbetjeve të riciklueshme	74
Table 29. Projektioni i gjenerimit të mbeturinave dhe riciklimit të tyre gjatë 5 viteve të ardhshme	74
Table 30. Zërat e kostove në plan 5 vjeçar për infrastrukturë	85
Table 31. Shpenzime operative	84
Table 32. Projektionet e investimeve kapitale	86

Table 33. Tabela përmbledhëse e investimit	88
Table 34. Projektioni i të hyrave të shërbimit prej MM	100
Table 35. Plani i veprimit	106

Parathënie nga Kryetari i Komunës

Të nderuar qytetarë të Komunës së Gjakovës,

Komuna e Gjakovës ka treguar ndër vite përkushtimin për udhëheqje cilësore në drejtim të përmirësimit të jetës së qytetarëve të saj dhe ka dëshmuar në shumë aspekte, sidomos në investimet në infrastrukturë që deri më tani kanë qenë prioriteti ynë i përbashkët. Këto investime kanë qenë më se të arsyeshme, dhe të fokusuara në krijimin e jetës më të mirë të qytetarëve të Gjakovës.

Prioritetet dhe nevojat, me kalimin e viteve, kanë ndryshuar dhe kanë avancuar dukshëm. Më i rëndësishëm në fazën në të cilën ndodhemi është edhe mbrojtja e mjedisit ku jetojmë. Ambienti i pastër është sfidë në vete që mund të realizohet, duke bashkëpunuar me qytetarët dhe duke bashkërenditur aktivitetet me faktorët e ndryshëm dhe relevantë në fushën e trajtimit të ambientit.

Në fazën në të cilën ndodhemi, gjendja në fushën e mbrojtjes së ambientit dhe menaxhimit të mbeturinave është në një stad, i cili na sfidon çdo ditë. Kjo situatë kërkon involvimin e shumë faktorëve në realizimin e objektivave tona për trajtim adekuat të mbeturinave dhe rrjedhimisht për krijim të një ambienti të pastër. Bashkëpunimi dhe vetëdijësimi për këtë çështje është faktor kyç dhe i pa zëvendësueshëm.

Baza ligjore për të ndërmarrë veprime në këtë drejtim është solide, duke pasur parasysh Ligjin për Vetëqeverisje Lokale dhe Ligjin mbi Mbeturinën, të cilët u japin komunave kompetenca të përmirësojnë administrimin e mbeturinave. Në këtë kuadër, hartimi dhe miratimi i një Plani Komunal për menaxhimin e mbeturinave përbën bazën që përcakton në mënyrë të detajuar mënyrën e realizimit të tij dhe objektivave të parapara bashkë me dinamikën e realizimit të plotë të tij.

Plani në mënyrë profesionale ka përshkruar gjendjen faktike për menaxhim të mbeturinave dhe zgjidhjet për përmirësim të situatës duke përcaktuar edhe objektivat e realizueshme, me përfshirjen edhe të akterëve të tjerë të kësaj fushe, ndihma dhe përkrahja e të cilëve ka rëndësi të veçantë. Falenderim të veçantë për hartimin e planit për menaxhimin e mbeturinave të Komunës së Gjakovës meriton Organizata Qeveritare Gjermane GIZ.

Të nderuar qytetarë, ne si komunë jemi duke bërë përpjekje të pandalshme, që kanë për synim menaxhimin e duhur të mbeturinave në nivel komune dhe si rrjedhojë edhe krijimin e ambientit të pastër. Qëllimi parësor dhe i përbashkët i yni është mbrojtja e ambientit, mbrojtja e natyrës sonë të bukur, e maleve dhe lumenjve, sepse ato janë pasuria më e çmueshme që na ka dhuruar natyra. Mbrojtja e kësaj pasurie është dhe duhet të jetë obligim i secilit qytetar të Gjakovës.

Kryetari i Komunës

Ardian Gjini

Falenderime

Një falenderim i veçantë shkon për stafin e GIZ Kosovë Zj. Drita Binaj, Zj. Vjollca Behluli, Z. Kemal Hadzagic, dhe për stafin e asistencës teknike të EcoDES Studio Z. Konalsi Gjoka, Zj. Teida Shehi, Z. Alfred Lako Zj. Keida Ymeraj dhe stafin e CEAE (Qendra për Mjedis dhe Energji Alternative) Z. Arben Nika dhe Z. Tahir Krasniqi që kontribuan dhe asistuan për grumbullimin e të dhënave për hartimin e planit komunal për menaxhimin e mbeturinave.

Me përkushtim të madh punuan për hartimin e planit komunal për menaxhimin e mbeturinave për komunën e Gjakovës grupi punues i Komunës Gjakovë i përbërë nga:

Z. Shkumbin Kastrati – Drejtor i Drejtorisë për Shërbime Publike Komuna Gjakovë

Zj. Albana Bakalli – Udhëheqëse e sektorit për menaxhim të mbeturinave Komuna Gjakovë

Z. Besfor Jaka – Zyrtar pranë sektorit për MM

Z. Milot Roka – Zyrtar pranë sektorit për MM

Z. Samir Sylmeta – Zyrtar pranë sektorit për MM

Z. Fatos Deda – Udhëheqës i sektorit për mjedis

Z. Afrim Ademi – Inspektor për mbrojtjen e mjedisit

Zj. Merlina Beu Muçaj – eksperte e fushës së MM

Z. Pajtim Kastrati – zyrtar nga NGO Green Art Center – Prishtina

Z. Egzon Arifaj – Zyrtar pranë KRM “Çabrati”

Gjithashtu një falenderim i veçantë shkon për bashkëpunimin dhe mbështetjen e kryetarit të Komunës së Gjakovës Z. Ardian GJINI.

Shkurtesat

AKMM	Agjencioni për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
DMP	Drejtorja e Mjedisit dhe Pyjeve
KMDK	Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovë
MEA	Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit
KRM	Kompania Regjionale për Grumbullimin e Mbeturinave
MM	Menaxhimi i Mbeturinave
PKMM	Plani Komunal për Menaxhim të Mbeturinave
PMMI	Plani lokal i Menaxhimit të Mbeturinave Inerte
SRKMM	Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave
ST	Stacioni Transfer
DMSH	Drejtorja për Mbrojtje dhe Shpëtim

Përkufizimet e Mbeturinave

Përkufizimet që janë përdorur në këtë dokument janë ato që janë përdorur në Ligjin Nr.2012/04-L-060 për Mbeturinat.

Bio-mbeturinë – mbeturinat biodegraduese nga kopshtet, parqet, ushqimet dhe mbeturinat e kuzhinës nga familjet, restorantet, objektet turistike, shitoret me pakicë dhe mbeturinat e ngjashme nga impiantet për përpunimin e ushqimit.

Deponi – vendi i caktuar dhe rregulluar për mbeturina, ku do të vendosen mbeturinat nën apo mbi sipërfaqe të tokës.

Deponim përfundimtar i mbeturinave – operimet të cilat ofrojnë zgjidhje përfundimtare për mbeturinat të cilat nuk mund të ripërdoren apo përpunohen, duke mos rrezikuar mjedisin apo shëndetin e njeriut.

Deponim – çdo operim i cili nuk është përpunim as në rastet kur operimi ka për pasojë sekondare rikuperimin e substancës apo energjisë.

Kompostim – trajtim i mbeturinave të biodegradueshme nën veprimin e mikroorganizmave në prezencën e oksigjenit i cili kryhet me qëllim të prodhimit të kompostit nën kushte të kontrolluara.

Konsumator – personi i cili ka lidhur kontratë për shërbime me ofruesin e shërbimeve ose merr shërbime të caktuara sipas Ligjit Nr. 04/L-060 “Për Mbeturinat”, Republika e Kosovës.

Kullim – çdo lëng që rrjedh ose i shpërlarë nga mbeturinat e deponuara dhe që shkarkohet nga deponia ose gjendet brenda deponisë.

Liçenca për menaxhimin e mbeturinave – leje me shkrim e cila lëshohet me vendim të Ministrisë, me të cilën vërtetohet se janë plotësuar kushtet sipas Ligjit Nr. 04/L-060 ‘Për Mbeturinat’, Republika e Kosovës.

Mbeturinë – substancë apo objekt që prodhuesi apo zotëruesi e hedhë, ka për qëllim ta hedhë apo është i detyruar ta hedhë.

Mbeturina industriale – mbeturinat të cilat krijohen nga aktivitetet, proceset industriale, prodhimtari artizanale dhe veprimtari të tjera prodhuese.

Mbeturina inerte – mbeturinat të cilat nuk pësojnë ndonjë ndryshim të rëndësishëm fizik, kimik dhe biologjik në vendet ku janë deponuar si:

i. mbeturina inerte që nuk treten, nuk ndizen ose nuk reagojnë fizikisht apo kimikisht, nuk zbërthehen biologjikisht në kontakt me materie të tjera dhe nuk ndikojnë në mënyrë të ndjeshme në mjedisin dhe shëndetin e njeriut;

ii. i tërë kullimi dhe përmbajtja ndotëse e mbeturinave, mbetjet ekotoksike duhet të jenë të vlerës së papërfillshme dhe të mos rrezikojnë cilësinë e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore.

Mbeturina komerciale – mbeturinat të cilat vijnë nga objektet që përdoren për qëllimet e tregut ose biznesit, sportit, edukimit, rekreacionit, por nuk përfshihen mbeturinat industriale.

Mbeturina komunale – mbeturina nga amvisëritë dhe mbeturina nga aktivitetet e tjera të cilat për shkak të përbërjes dhe natyrës së tyre janë të ngjashme me ato të amvisërisë.

Mbeturina medicinale – mbeturina të cilat krijohen gjatë kryerjes së shërbimeve medicinale.

Mbeturina të parrezikshme – mbeturinat që nuk paraqesin rrezik për mjedisin dhe shëndetin e njeriut dhe që nuk posedojnë karakteristika të mbeturinave të rrezikshme.

Mbeturina të rrezikshme – mbeturinat që paraqesin një apo më shumë veti të rrezikshme.

Mbeturina të veçanta – mbeturinat të cilat për nga natyra e krijimit dhe trajtimit konsiderohen të veçanta.

Mbeturina të vëllimshme – mbeturinat me përmasa të mëdha fizike nga pajisjet dhe makineritë, grumbullimi, transportimi dhe largimi i të cilave bëhet në mënyrë të veçantë.

Mbledhje – mbledhje dhe transportim i mbeturinave duke përfshirë klasifikimin paraprak në lloje dhe magazinimin e mbeturinave për qëllime të bartjes deri në objektin për trajtim ose deponim të mbeturinave.

Mbledhje e ndarë – nënkupton mbledhjen, kur grumbullimi i mbeturinave bëhet në mënyrë të ndarë në lloje, të klasifikuar sipas natyrës dhe pajisjeve për të lehtësuar trajtimin specifik.

Menaxhim i mbeturinave – aktivitetet për evitimin dhe reduktimin e prodhimit të mbeturinave dhe ndikimit të tyre në mjedis dhe shëndetin e njeriut, mbledhjen, transportin, trajtimin, ripërdorimin, përpunimin, riciklimin dhe deponimin përfundimtar të mbeturinave, përfshirë monitorimin dhe kujdesin edhe pas kryerjes së këtyre aktiviteteve.

Parandalim – masat e ndërmarra para se substanca, materiali apo produkti të bëhet mbeturinë, për të reduktuar:

- I. sasinë e mbeturinës, përfshirë ri-shfrytëzimin e produkteve ose zgjatjen e jetëgjatësisë së produkteve;
- II. efektet negative të mbeturinave për mjedisin dhe shëndetin e njeriut;
- III. përmbajtjen e substancave të dëmshme në materiale dhe produkte.

Përdorimi mbeturinave – çdo operim, veprimtari që kryhet për qëllime riciklimi ose ripërdorimi të mbeturinave, pjesërisht ose në tërësi, duke përfshirë edhe çdo aktivitet të specifikuar.

Përpunim i mbeturinave – operim, rezultati kryesor i të cilit është vënia në shërbim e mbeturinave për qëllime të dobishme, duke zëvendësuar materialet e tjera të cilat përndryshe do të duhej të përdreshin për të plotësuar një funksion të caktuar, apo përgatitja e mbeturinave për të plotësuar ato funksione në ndonjë impiant apo në ekonominë e gjerë.

Person – person fizik ose juridik i cili është i involvuar në mënyrë të drejtpërdrejtë ose tërthorazi në proceset për menaxhimin e mbeturinave.

Prodhuesi i mbeturinave – çdo person, veprimtaria e të cilit krijon /prodhon mbeturinë ose çdonjëri që merret me para-procesim, përzierje apo operime të tjera që rezultojnë në ndryshimin e natyrës apo përbërjen e mbeturinës.

Riciklim – çdo operim i përpunimit nga i cili materialet mbeturinë janë rikthyer në produkte, materiale, substancë, qoftë si origjinale apo për qëllime tjera. Kjo përfshin rikthimin e materialeve organike, por nuk përfshin përfitimin e energjisë dhe ripërpunimin në materiale që përdoren si karburante apo për operimet e mbulimit të mbeturinave.

Ri-përdorim – çfarëdo operimi me të cilin çdo produkt apo komponent, i cili nuk është mbeturinë, përdoret përsëri për të njëjtin qëllim për të cilin është destinuar.

Stabilizim i mbeturinave – çdo trajtim i mbeturinave me metodën e caktuar me qëllim të zvogëlimit të ndikimeve negative për mjedisin dhe shëndetin e njeriut.

Zotëruesi mbeturinës – prodhuesi i mbeturinës apo personi që posedon mbeturinë.

1. HYRJA DHE KONTEKSTI I PLANIT

1.1 Hartimi i Planit Komunal për Menaxhim të Mbeturinave

Plani Komunal për Menaxhim të Mbeturinave (PKMM) është një dokument planifikimi strategjik, i cili mundëson zbatimin e politikave kombëtare të mbeturinave duke i harmonizuar me politikën në nivel qendror dhe atë lokal për menaxhimin e mbeturinave komunale.

PKMM mundëson orientimin strategjik për të ardhmen e sektorit për menaxhim të mbeturinave për komunën e Gjakovës si dhe njëkohësisht krijon një qëndrim të përbashkët midis akterëve të ndryshëm në nivel lokal. Plani Komunal për Menaxhim të Mbeturinave PKMM-ja paraqet dokumentin bazë me të cilin organizohet procesi i menaxhimit të mbeturinave në nivel komunal.

Qëllimi i PKMM-së është parashtrimi i qartë i politikave të menaxhimit të mbeturinave në nivel komunal, duke harmonizuar interesat e të gjithë akterëve dhe publikut, të cilëve ky shërbim iu ofrohet për të siguruar një menaxhim më efikas dhe të qëndrueshëm, ku do të krahasohen dhe vlerësohen të gjitha opsionet e mundshme, duke përfshirë impiantet e përshtatshme për trajtimin e mbeturinave sipas llojeve.

Më konkretisht, ky plan ka si qëllim të mundësojë dhe sigurojë si më poshtë:

- Përputhshmëri me Strategjinë e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave (SRKMM) dhe objektivat e saj: duke kontribuar në zbatimin e politikave dhe arritjen e objektivave kombëtare të paracaktuara në fushën e menaxhimit të mbeturinave;
- Identifikimin e prioriteteve në sektorin e menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave dhe përcaktimit të veprimeve për zgjidhjen e tyre, duke përfshirë të gjithë akterët e mundshëm për përcaktimin e këtyre veprimeve dhe krijimin e strategjive për zbatimin e tyre në mënyrë efektive, të ndërthurura sipas një Plan Veprimi.
- Opsionet më të mira për menaxhimin e mbeturinave: për të mundësuar grumbullimin dhe trajtimin e mbeturinave në përputhje me objektivat kombëtare.
- Instrumente institucionale, organizative dhe rregullore: mundëson paraqitje të plotë të kuadrit institucional, organizativ dhe rregullator dhe rekomandon masat për përmirësimin e elementeve përbërës të tij, duke përfshirë ato që kontrollojnë mbeturinat në të gjithë sistemin e menaxhimit për të siguruar përputhshmërinë me standartet e menaxhimit të tyre.
- Nevojat financiare për investime: duke përshkruar dhe argumentuar nevojat financiare dhe nevojën për investime për zbatimin e skemave të grumbullimit dhe trajtimit të mbeturinave;
- Burime financiare për investime: duke krijuar një klimë të favorshme për sigurimin e fondeve qeveritare për mbeturina sikurse dhe fonde nga institucione ndërkombëtare.

1.2 Metodologjia

Në kuadër të bashkëpunimit ndërinstitucional mes Organizatës Qeveritare Gjermane GIZ dhe Komunës së Gjakovës referuar mbështetjes së GIZ për komunën përmes projektit 'Shërbime të Qëndrueshme Komunale

(SMS)' u mundësua hartimi i planit komunal për Menaxhim të Mbeturinave 2021-2025 për Komunën e Gjakovës, përmes asistencës teknike të EcoDES Studio ofruar prej GIZ SMS dhe bashkërendimit me grupin punues të angazhuar prej Komunës së Gjakovës.

Në fazën e parë u themelua grupi i punës me përfaqësues nga zyrtarë të komunës dhe përfaqësues të angazhuar nga GIZ përmes EcoDES Studio si bashkëpunëtor me GIZ dhe pjesë e zhvillimit të PKMM-së. Çdo etapë e këtij plani, duke përfshirë prioritetet e komunës, vizionin, objektivat, opsionet, investimet dhe afatet kohore u diskutuan dhe ranë dakort gjatë takimeve të grupit të punës si dhe janë bazuar dhe harmonizuar me prioritetet e komunës në këtë sektor.

Konkretisht, të shprehura në mënyrë të listuar, hapat bazë të ndjekura në procesin e planifikimit të menaxhimit të mbeturinave janë si mëposhtë:

- Hapi 1. Krijimi i strukturave organizative
- Hapi 2. Vlerësimi i gjendjes ekzistuese
- Hapi 3. Planifikimi operacional i menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave
- Hapi 4. Planifikimi financiar për menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave
- Hapi 5. Konsultimet për zbatueshmërinë e planit me përfaqësuesit kryesor të komunës.

Procesi i konsultimit ka parashtruar nevojat në sektorin e menaxhimit të mbeturinave që i nevojiten komunës, duke ofruar mundësi për komente apo diskutime të ndryshme. Përfaqësuesit e grupit punues të Komunës së Gjakovës kanë asistuar gjatë lëvizjeve në teren si dhe kanë dhënë asistencën e tyre në lidhje me identifikimin e gjendjes ekzistuese të ofrimit të shërbimit në gjithë territorin e komunës përmes ofrimit të të dhënave për analizim të detajuar gjatë përgatitjes së planit.

2. POLITIKAT, STRATEGJIA DHE KORNIZA LIGJORE KOMBËTARE

2.1 Baza ligjore dhe instrumentet juridike për menaxhim të mbeturinave

Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave (SRKMM 2013 – 2022) dhe Plani i Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturina (PRKMM 2013 - 2017 referuar fazës së parë sipas SRKMM-së) ka përcaktuar drejtimin e politikës së Qeverisë së Kosovës për menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave deri në vitin 2022, duke synuar minimizimin e mbeturinave që në burim si dhe zvogëlimin e rrezikshmërisë prej tyre, të zbatohet riciklimi dhe trajtimi (mekanik, biologjik, energjetik) deri te ripërdorimi dhe shfrytëzimi i mbeturinave. Me këtë strategji si dhe planin e veprimit për mbeturina, synohet të përmirësohet gjendja aktuale e menaxhimit të mbeturinave duke ndërtuar konceptin e drejtë dhe modern për menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave.

Kjo strategji është krijuar duke u mbështetur në angazhimin financiar të Qeverisë së Kosovës për të përmirësuar sektorin e mbeturinave në lidhje me zbatimin e politikave për reduktimin e mbeturinave, riciklimin, kompostimin apo përpunimin e tyre për përfitime energjie. Në kuadër të Strategjisë së Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave janë vendosur objektiva, të cilat synojnë përmirësimin e mënyrës së menaxhimit të mbeturinave në Kosovë. Realizimi i synimeve dhe prioriteteve sipas kësaj strategjie është përmbledhur sipas këtyre objektivave:

Objektivi 1: Masat e përgjithshme për forcimin e sistemit për menaxhimin dhe monitorimin e mbeturinave;
 Objektivi 2: Investimi në zonat me probleme kritike dhe në infrastrukturën për mbeturina;
 Objektivi 3: Rritja e shkallës së vetëdijësimit, ndërgjegjësimit dhe informimit;

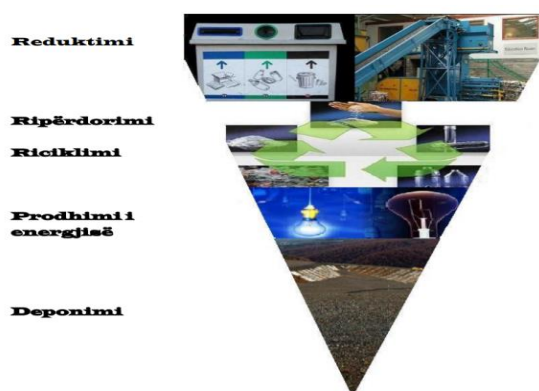
Strategjia Kombëtare e Mbeturinave përshkruan mekanizmat kyç për investimet në sektorin e mbeturinave dhe ka parashikuar nevojat për financim sipas dy fazave. Sipas planifikimeve të nivelit qëndror, në mënyrë që të arrihet përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian në fushën e mbeturinave, është llogaritur që një kosto investimesh prej 133.85 milion euro ku tregohet se jo më shumë së gjysma e fondeve të përgjithshme do të sigurohen nga të ardhurat publike, përderisa pjesa tjetër do të sigurohet nga burime tjera. Në mënyrë që të mirë menaxhohen mbeturinat në nivel nacional, vendi është ndarë në nivel strategjik në 7 regjione bazuar në kufinj të gjeografikë sipas regjioneve aktuale. Këto njësi janë parë si strukturë bazë, por nuk përjashtohet mundësia e bashkimit apo bashkëpunimit midis këtyre zonave për të përfituar nga ekonomia e shkallës (referuar Ligji NR. 04/L-060 për mbeturina). Në vazhdim, çështjet e këtyre regjioneve të mbeturinave do të menaxhohen nga një strukturë apo grup i zonës së mbeturinave që përbëhet nga partnerë mjedisorë rajonalë dhe lokalë.

Plani Kombëtar i Mbeturinave ka përmbledhur dhe sygjyer disa masa dhe veprime për mirë menaxhimin e mbeturinave komunale dhe rrymave tjera (referuar vetëm planit për fazën e parë të SRKMM-së në planin kohor 2013-2017), nga teknologjitë e trajtimit të mbeturinave deri tek minimizimi dhe riciklimi i tyre.

2.2 Principet e menaxhimit të mbeturinave

Direktivat e BE-së dhe dokumentet strategjike, rekomandojnë që të gjitha planet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të bazohen në parimet e përgjithshme të paraqitura si më poshtë:

- ❖ *Hierarkia e mbeturinave:* Hierarkia e mbeturinave përfaqëson një nga parimet kryesore udhëzuese në menaxhimin e mbeturinave në BE. Hierarkia përshkruan një set të metodave prioritare në menaxhimin e mbeturinave duke vendosur ‘parandalimin dhe ripërdorimin’ në krye të parimeve dhe depozitimin si alternativën më pak të favorshme.

- ❖ *Parimi reduktues:* Të sigurojë ruajtjen e burimeve natyrore, duke minimizuar sa më shumë të jetë e mundur gjenerimin e mbeturinave. Qëllimi kryesor në reduktimin e mbeturinave qëndron në domosdoshmërinë e ndërprerjes së lidhjes midis rritjes ekonomike dhe gjenerimit të tyre.

- ❖ *Parimi parandalues:* Të sigurojë reduktimin e impakteve nga mbeturinat në shëndetin e njerëzve dhe të mjedisit, veçanërisht të reduktojë substancat e rrezikshme tek mbeturinat. Ky parim mundëson vënien në lëvizje të mekanizmave institucionale

dhe kontrollues të cilët nëpërmjet monitorimeve të vazhdueshme arrijnë të adresojnë potencialet që vijnë nga mbeturinat e rrezikshme si dhe gjenerimin e tepruar të mbeturinave urbane.

- ❖ *Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë:* Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë kërkon që Mbeturinat të menaxhohen më afër vendit ku prodhohen. Politika e BE-së rekomandon që shtetet anëtare të merren vetë me Mbeturinat e tyre, duke shmangur eksportin në vende të tjera.
- ❖ *Parimi i përgjegjësisë së prodhuesit apo ndotësit:* Prodhuesit, nga prodhimtaria e të cilëve krijohet mbeturina janë përgjegjës për zgjedhjen e teknikave më të përshtatshme dhe më të pranueshme për mjedisin. Prodhuesit e mbeturinave janë të detyruar të bartin koston e të gjitha masave parandaluese për ndotjen e mjedisit, trajtimin dhe asgjësimin e mbeturinave. Sipas parimit ‘Ndotësi paguan’: Ata që ndotin mjedisin duhet të bartin koston totale të menaxhimit të mbeturinave, duke përfshirë koston për masat parandaluese dhe eliminimin e dëmit të shkaktuar nga aktivitetet e tyre.

2.3 Kuadri ligjor në Kosovë mbi mbeturinat

Qeveria e Kosovës është e angazhuar në procesin e anëtarësimit në BE dhe për këtë qëllim Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit është duke punuar drejt përafrimit dhe adoptimit të legjislacionit të shtetit të Kosovës në përputhje me instrumentet legjislative të BE-së.

Korniza ligjore për menaxhimin e mbeturinave në Kosovë është pjesërisht e harmonizuar me Acquis të Bashkimit Europian (BE) për sektorin e mbeturinave. Aktualisht, Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit (MEA) është duke bërë përpjekje për harmonizim të plotë, ku qëllimi kryesor i kornizës aktuale ligjore për menaxhimin e mbeturinave është shmangia dhe reduktimi i gjenerimit të mbeturinave, ripërdorimi i elementeve të ripërdorshme të mbeturinave, parandalimi i ndikimeve negative të mbeturinave në mjedisin dhe shëndetin e njeriut; si dhe përfundimisht deponimi i mbeturinave në mënyrë miqësore ndaj mjedisit.

Ligji kryesor që rregullon sektorin e mbeturinave në Kosovë është Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat ('Ligji për mbeturinat'). Ky ligj është veçanërisht i rëndësishëm kur shpjegohet rregullimi i sektorit të mbeturinave në Kosovë në raport me ligjet tjera, veçanërisht ato që adresojnë krijimin, menaxhimin dhe udhëheqjen e ndërmarrjeve publike (p.sh. harmonizimi me: Ligji për Ndërmarrjet Publike dhe Ligji për Shoqëritë Tregtare). Ligje të tjera që në një farë mënyre ndikojnë në rregullimin e sektorit të mbeturinave përfshijnë:

1. Ligji Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale ('Ligji për Vetëqeverisjen Lokale');
2. Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike, i ndryshuar nga ligjet që ndryshojnë Ligjin për Ndërmarrjet Publike Ligji nr. 05/L-009 dhe Nr. 04/L-111 ('Ligji për NP');
3. Ligji Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare, i ndryshuar dhe plotësuar nga Ligji Nr. 04/L-006 ('LSHT');
4. Ligji Nr. 04/L-042 për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës, i ndryshuar dhe plotësuar nga ligjet që ndryshojnë dhe plotësojnë Ligjin për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës nr. 04/L-237 i vitit 2014, 05/L-068 i vitit 2016 dhe nr. 05/L-092 i vitit 2016 ('Ligji për PP');
5. Ligji Nr. 04/L-045 për Partneritet Publiko-Privat ('Ligji për PPP');
6. Ligji Nr. 04/L-024 për Ndhimën Shtetërore ('Ligji për Ndhimën Shtetërore');
7. Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit ('Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit');
8. Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikim Hapësinor ('Ligji për Planifikim Hapësinor');
9. Ligjet tjera që kanë ndikim të kufizuar në rregulloren e menaxhimit të mbeturinave përfshijnë: Ligji për Ndërtim, Ligji për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, Ligji mbi Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, Ligji për Ujëra, Ligji për Kimikatet, Ligji për Parandalimin dhe Kontrollin e Ndotjes, Ligji për Produktet Biocide, Ligji për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja, Ligji për Mbrojtjen e Natyrës dhe Ligji për Veprimtarinë e Ofruesve të Shërbimeve të Ujësjetës, Kanalizimeve dhe Mbeturinave. Komponentët kryesorë të këtyre mbeturinave janë: guri, betoni, tulla, komponentë hekuri, komponentë plumbi, komponentë elektrikë, etj.

2.4 Rolet dhe përgjegjësitë

Bazuar në politikën kombëtare për mbeturina, pas miratimit të Ligjit për Mbeturinat, komunat kanë marrë përgjegjësi shtesë lidhur me menaxhimin dhe administrimin e mbeturinave, duke përfshirë obligime shtesë në lidhje me mbledhjen e tarifës së mbeturinave si dhe përzgjedhjen e modelit të operatorit në pajtim me Ligjin. Përveç kësaj, Ligji për Vetëqeverisjen Lokale përcakton menaxhimin e mbeturinave si kompetencë e plotë dhe ekskluzive e komunave. Bazuar në këto kompetenca, komunat kanë autorizimin ligjor për krijimin e strukturave, mekanizmave si dhe për parashikimin e një buxheti të ndarë për menaxhimin më të mirë dhe më efikas të sektorit të mbeturinave brenda territoreve të tyre administrative.

2.4.1 Pushteti lokal

Pushteti lokal, ose organi ekzekutiv në nivel lokal (Komuna), është përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e politikës lokale për menaxhimin e mbeturinave, e cila duhet të jetë në harmoni me Strategjinë Kombëtare dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Mbeturinave. Konkretisht Komuna është përgjegjëse për:

- Hartimin dhe miratimin e planit komunal për menaxhimin e mbeturinave;

- Përcaktimet e lokacioneve, bazuar tek plani hapësinor, sipas nevojave përkatëse për menaxhimin e mbeturinave komunale;
- Përcaktimin e tarifave për shërbimet e grumbullimit dhe deponimit të mbeturinave komunale;
- Caktimin dhe mbikqyrjen e zbatimit të standardeve të shërbimit për ndërmarrjet e kontraktuara për grumbullimin e mbetjeve;

2.4.2 Kompanitë rajonale/komunale të menaxhimit të mbeturinave

Në përgjithësi edhe pse dispozitat e Ligjit për Mbeturinat parashohin bazë ligjore për liberalizimin e sektorit të mbeturinave duke hapur tregun për operatorët privatë në menaxhimin e mbeturinave, ende ky shërbim ofrohet prej ndërmarrjeve publike që operojnë dhe ofrojnë shërbime të menaxhimit të mbeturinave për komunat. Të themeluara si Ndërmarrje Publike në bazë të Ligjit për NP-të dhe Ligjit për Shoqëritë Tregtare, këto kompani kanë si aktivitet kryesor realizimin e shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave dhe bartjen e mbeturinave të grumbulluara në deponitë sanitare. Konkretisht, në Kosovë janë të regjistruara dhe veprojnë 7 Kompani Regjionale për grumbullim të mbeturinave që mbulojnë rajone të caktuara administrative me shërbimin e grumbullimit të mbeturinave.

Kompanitë e tilla janë të regjistruara dhe veprojnë si Shoqëri Aksionare, ku një komunë e caktuar ose një numër komunash i zotërojnë aksionet në këto kompani. Këto kompani janë kompani publike përgjegjëse për kryerjen e shërbimeve të grumbullimit, bartjen nga vendbanimet deri tek deponitë e mbeturinave. Kompanitë regjionale publike e ofrojnë shërbimin për disa komuna në një rajon të caktuar dhe komunat që mundësohen me shërbim nga këto kompani kanë përfaqësuesin e tyre në bordin e kompanisë.

Roli dhe përgjegjësia e këtyre kompanive është e rëndësishme bazuar në ligjin për mbeturinat dhe detyrimet për shërbimet e menaxhimit të mbeturinave.

2.4.3 Kompanitë e tjera

Kompanitë për Menaxhimin e Deponive të Kosovës (KMDK). Këto kompani janë kompani shtetërore dhe janë përgjegjëse për menaxhimin e deponive regjionale të mbeturinave të komunave.

Në bazë të Ligjit nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike, Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovë (KMDK SH. A.), është kompani e licencuar për menaxhimin e deponive sanitare regjionale të mbeturinave Komunale në Republikën e Kosovës, e korporatizuar dhe e regjistruar si Shoqëri Aksionare konform Ligjit Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare.

Kompanitë e licencuara, apo sektori privat, janë kompani të cilat licencohen nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe ofrojnë shërbimet për grumbullimin, trajtimin, riciklimin, transportimin dhe deponimin e llojeve të ndryshme të mbeturinave.

3. ASPEKTI INSTITUCIONAL

3.1 Organizimi në nivel qendror

Kuvendi i Republikës së Kosovës, si organi legjislativ i vendit, është përgjegjës për pjesën e miratimit të ligjeve, në këtë rast në fushën e menaxhimit të mbeturinave dhe në monitorimin e zbatimit të tyre nga komisionet ligjore të formuara. Më konkretisht ai është përgjegjës për: I. miratimin e ligjit për mjedisin, ligjit për mbeturinat dhe kuadrin ligjor relevant për fushën përkatëse; II. nxjerrjen e strategjive për mbrojtjen e mjedisit; III. dhënien e rekomandimeve dhe monitorimin e zbatimit të ligjeve nga komisionet e kuvendit.

Qeveria e Republikës së Kosovës, është organi përgjegjës për miratimin e Strategjisë për Menaxhimin e Mbeturinave si dhe për nxjerrjen e udhëzimeve administrative qeveritare.

Ministria e Ekonomisë dhe Mjedisit (MEA) është organi, i cili propozon, harton dhe mbikqyr zbatimin e kuadrit ligjor në fushën e menaxhimit të mbetjeve. Departamenti për Mbrojtjen e Mjedisit pranë kësaj ministrie, është organi përgjegjës për aspektet e politikës kombëtare dhe kuadrin ligjor dhe rregullator për menaxhimin e mbeturinave. Konkretisht detyrat e këtij departamenti janë:

- Propozon, harton dhe siguron bazën për krijimin e politikave për mbrojtjen e mjedisit;
- Harton dokumente strategjike dhe legjislationin për fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- Propozon masa dhe projekte për rehabilitimin e zonave të 'nxehta';
- Përcakton dhe propozon investimet dhe financimin në fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- Kryen aktivitete administrative dhe profesionale për anëtarësim në Konventa, Traktate, Marrëveshje dhe Organizata ndërkombëtare, për mbrojtjen e mjedisit;
- Ofron mbështetje profesionale, për çështjet që kanë të bëjnë me shfrytëzimin e burimeve natyrore;
- Shqyrton dhe përgatit propozim vendim për kërkesat e palëve, për çështje të ndryshme mjedisore;
- Përgatitë raporte të ndryshme për çështje mjedisore.

Ky departament në strukturën e tij ka katër divizione në varësi të tij: I) Divizioni për Edukimin dhe Ndërgjegjësimin Mjedisor; II) Divizioni për Mbrojtjen nga Ndotja Industriale; III) Divizioni për Mbeturina dhe Kimikate; Divizioni për Mbrojtjen e Natyrës. Divizioni i cili është drejtëpërdrejtë përgjegjës për sektorin e mbeturinave është Divizioni për Mbeturina dhe Kimikate.

Ky divizion ndër detyrat dhe përgjegjësitë më të rëndësishme ka:

- Hartimin e Strategjisë për Menaxhimin e Mbeturinave dhe Plan Veprimin për Menaxhimin e Mbeturinave;
- Përgatitjen e programeve për monitorim dhe raportet për gjendjen ekzistuese të mbeturinave;
- Dhënien e licencave për menaxhimin e mbeturinave dhe dhënien e lejeve për eksport, import dhe tranzit të mbeturinave;
- Mbikqyrjen e zbatimit të kuadrit ligjor dhe menaxhimin e mbeturinave të rrezikshme.

3.2 Organizimi i menaxhimit të mbeturinave në nivel komune

Bazuar në legjislationin kombëtar, respektivisht Ligji NR. 04 / L-060 për mbeturina, grumbullimi dhe trajtimi i mbeturinave dhe shërbimet e tjera të pastrimit i janë deleguar autoriteteve lokale, duke i bërë këto të fundit përgjegjëse për menaxhimin e tyre (Ligji nr. 03/l-040 'Për vetëqeverisjen lokale', 2008). Sipas Ligjit për Mbeturina, autoritetet kompetente për menaxhimin e mbeturinave në Kosovë janë Ministria dhe Komunitet. Kompetencat e komunave në pajtim me Ligjin për Mbeturina përfshijnë:

- Krijimin e sistemit për menaxhimin e mbeturinave bazuar sipas parimit të hierarkisë për menaxhimin e mbeturinave për territorin e tyre, hartimin e planit lokal të veprimit për menaxhimin e mbeturinave dhe krijimin e kushteve për zbatimin e tij;
- Përgjegjësi për Planin Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave (PKMM) dhe zbatimin e tij;
- Hartimin e raportit vjetor për menaxhimin e mbeturinave;
- Rregullimin e përgjegjësisë dhe detyrimeve për kryerjen e shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave, zbatimin e tyre, organizimin dhe menaxhimin e mbeturinave në territorin e tyre;
- Mirëmbajtjen dhe përkujdesjen për sistemin e informimit të publikut dhe raportimit për kryerjen e punëve të përcaktuara me këtë ligj, si dhe aktet tjera ligjore për menaxhimin e mbeturinave;
- Zbatimin e procedurave të prokurimit, përzgjedhjen e personave të licencuar për mbledhjen, grumbullimin, magazinimin dhe transportin e mbeturinave: inerte, komunale, komerciale, të vëllimshme, dhe mbeturinat nga ndërtimet dhe demolimet e objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre;
- Caktimin e tarifave dhe mënyrën e inkasimit të mjeteve financiare për shërbimet komunale;
- Evidentimin e vendeve të ndotura në territorin e tyre, hartimin e projekteve për sanimin e tyre me shënimet për lokacionin, karakteristikat hapësinore gjeometrike, lloji i ndotjes, sasia e mbeturinave, afatet për përmirësimin e gjendjes dhe shënime të tjera me rëndësi për realizimin e projekteve.

Përveç kësaj, në pajtim me Ligjin për Vetëqeverisje Lokale, komunat do të kenë kompetenca të plota dhe ekskluzive për ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike, duke përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimet dhe kanalizimet atmosferike, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugët lokale, transportin lokal dhe skemat e ngrohjes lokale. Në pajtim me Ligjin për Mbeturinave dhe Ligjin për Vetëqeverisje Lokale, komunat nxjerrin akte nënligjore.

Referuar ndarjes administrative-territoriale çdo lloj shërbimi që komuna ofron në territorin që administron dhe komunitetit banues planifikohen dhe financohen nga kjo komunë. Paragrafi më poshtë ilustron strukturën e Komunës në lidhje me organizimin e sektorit/departamentit për menaxhimin e mbeturinave: Komuna është njësi themelore e vetëqeverisjes lokale, në të cilën banorët e saj realizojnë vetëqeverisjen në pajtim me dispozitat e Ligjit për vetëqeverisjen lokale të Republikës së Kosovës. Organet komunale janë Kuvendi i Komunës dhe Kryetari i Komunës.

Kuvendi i Komunës është organi më i lartë i Komunës, i cili përbëhet prej anëtarëve të tij të zgjedhur nga qytetarët, në pajtim me Ligjin mbi Zgjedhjet Lokale, i cili ushtron funksionet e pushtetit lokal të përcaktuar me Ligj dhe Statutin e Komunës.

Kuvendi i Komunës miraton akte juridike brenda fushës së kompetencave të tij, të cilat nuk janë në kundërshtim me sistemin kushtetues dhe ligjor të Kosovës dhe vlejnë për territorin e Komunës së Gjakovës. Kryetari i Komunës është udhëheqës i degës së Ekzekutivit të Komunës dhe zgjidhet drejtpërdrejt nga banorët që kanë të drejtë vote në Komunë, në përputhje me Ligjin mbi zgjedhjet lokale në Republikën e Kosovës. Kryetari i Komunës zgjidhet për një mandat 4 (katër) vjeçar .

Aktualisht në Komunën Gjakovës janë nën varësi të Kryetarit të Komunës 12 Drejtori, ku në varësi të Drejtorisë së Shërbimeve Publike është krijuar sektori për menaxhimin e mbeturinave me 3 zyrtarë (udhëheqësi i sektorit të menaxhimit të mbeturinave dhe ambientit dhe 2 zyrtarët), të cilët merren me çështjet e shërbimit dhe të menaxhimit të mbeturinave. Komuna ka kërkuar nga Ministria e Financave për të shtuar një kod, që të bëjë të mundur plotësimin e strukturës në komunë me zyrtarë për menaxhimin e mbeturinave. Konkretisht komuna kërkon që në strukturën e saj organizative, në drejtorinë e saj të shërbimeve publike, të jetë edhe Sektori i Menaxhimit të Mbeturinave i përbërë prej 6-8 zyrtarë.

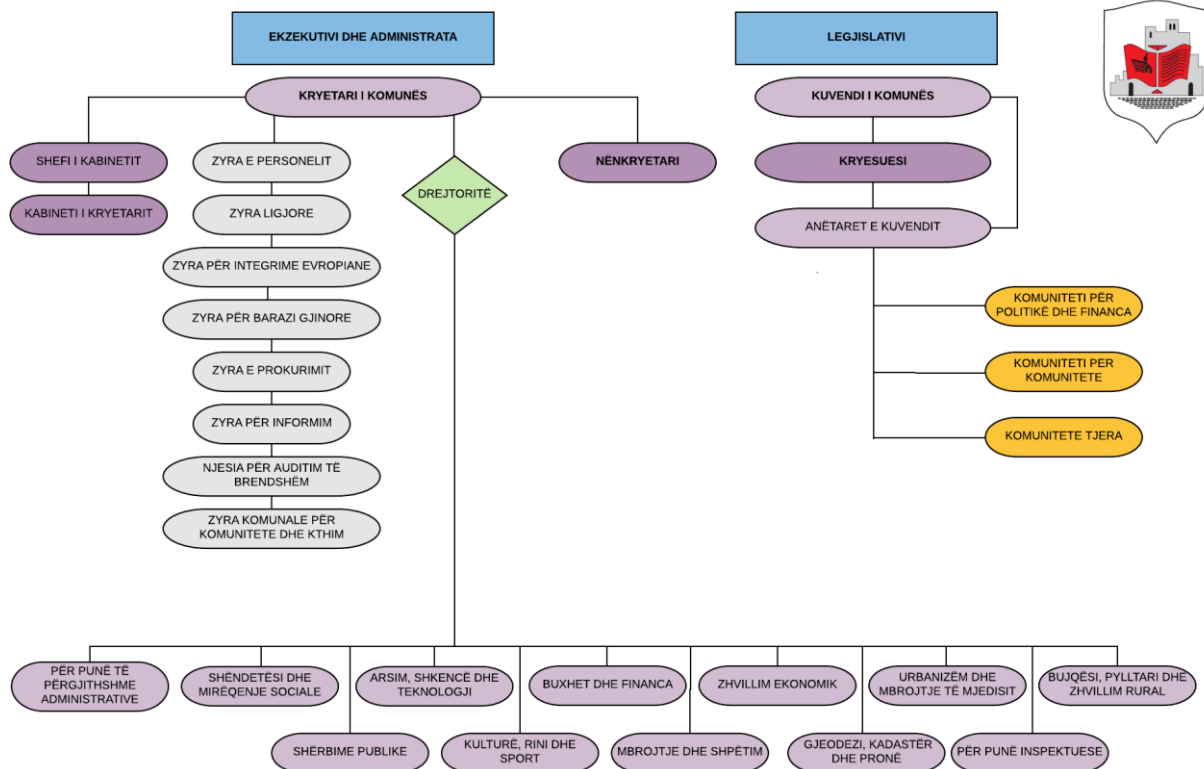

Figure 2. Struktura organizative e komunës së Gjakovës [Burimi: Komuna Gjakovës]

Rolet dhe përgjegjësitë e organeve komunale në menaxhim të mbeturinave për Komunën e Gjakovës janë të ndara sipas kompetencave dhe janë paraqitur si më poshtë:

- Komuna kontraktin operatorët (publikë apo privatë) për aktivitetet e Menaxhimit të Mbeturinave, duke u bazuar në ligjin përkatës.
- Drejtoria e Shërbimeve Publike (DSHP) përcjellë punimet e veprimtarisë së shërbimeve publike, në tërë territorin e Komunës si dhe menaxhon të gjitha punimet në pronën publike dhe komunale. Kjo drejtori ka të ndara shërbimet në pesë njësi themelore, ku secila ka detyrat dhe përgjegjësitë e saj. Ndër pikat e para është; Mirëmbajtja e rrugëve/menaxhimi i mbeturinave, e cila ofron:
  - a) Monitorimin e punëve dhe kompanive të angazhuara për mirëmbajtjen dhe pastrimin e rrugëve si dhe hapësirave tjera komunale.
  - b) Hartimin e propozim-projekteve për menaxhimin e mbeturinave dhe rregullimin e hapësirave publike.
  - c) Menaxhimi i Pastrimit të deponive të egra.
  - d) Evidentimi dhe lokalizimi i ndotësve të ambientit.
  - e) Menaxhimi i mirëmbajtjes së kanaleve të ujërave të zeza dhe atmosferike.
  - f) Dhënien e pëlqimit për vendosjen e deponimeve për mbeturina.
- Drejtoria për Buxhet dhe Financa është përgjegjëse për:
  - a) Ndhmon Kryetarin e Komunës në përgatitjen e projektbuxhetit, para paraqitjes së tij në Komitetin për Politikë dhe Financa dhe në Kuvendin e Komunës;
  - b) Harton planin dinamik të realizimit të projekteve dhe alokimit të mjeteve për zërat buxhetorë;
- Drejtoria për Urbanizëm, është përgjegjëse për:
  - a) Leje Ndërtimi – Paisje e palës me leje ndërtim për objekte të ndryshme;

- b) Kushte Ndërtimore – Vendosja e kushteve për ndërtim në një parcelë të caktuar, si dokument që i bashkangjitet dokumentacionit për leje ndërtimi;
- c) Ekstrakt nga Plani Rregullativ – Paisje me ekstrakt të planit rregullativ me qëllim të planifikimit të ndërtimit;
- d) Pëlqim për Parcelim – Pajisja me pëlqim për parcelim që garanton se ndarja e parcelës është e lejuar dhe nuk përbënë shkelje të zgjidhjes urbanistike për atë zonë. Kërkohet si dokumentacion shtesë për kërkesën për ndarje të parcelës, etj.
- Drejtoria për Punë Inspektuese është përgjegjëse për mbikëqyrjen dhe zbatimin e ligjeve dhe dispozitave të rregulloreve komunale në lëmin e: Inspektoratit të Tregut, Inspektoratit Sanitar, Inspektoratit të Veterinarisë, Inspektoratit të Shërbimeve Publike, Inspektoratit të Bujqësisë, Inspektoratit të Ndërtimit dhe Inspektoratit të Mbrojtjes së Mjedisit.
  - Inspektorët e Mbrojtjes së Mjedisit janë përgjegjës për:
    - Mbikëqyrë aktivitetet që kanë ndikim në mjedis dhe kontrollon aplikimin e standardeve për mbrojtjen e mjedisit, kontrollon kuotat e ndotjes së ajrit, ujit dhe tokës;
    - Mbikëqyrë eksploatuesit e resurseve natyrore, mbikëqyrë kompanitë publike që merren me menaxhimin e ujit të pijes ,ujërave të zeza dhe mbeturinave;
    - Mbikëqyrë aplikimin e masave për mbrojtjen e biodiversitetit, ekosistemeve, zonave, dhe objekteve që janë nën mbrojtje;
    - Mbikëqyrjen e lejeve mjedisore komunale, mbrojtjes së mjedisit nga hedhja e mbeturinave e të ngjashme;
    - Shqipton gjoba, harton procesverbale dhe fletëparaqitje penale dhe kundërvajtëse, kur vlerëson se ka shkelje të dispozitave kundërvajtëse dhe penale;
    - Kryen dhe detyra tjera të përcaktuara me ligj dhe akte tjera nënligjore.
- KRM ‘Çabrat’ ofron shërbim sipas statutit të saj duke ushtruar kompetenca ekzekutive.

Sektori tashmë i krijuar në Komunën e Gjakovës për çështjet e menaxhimit të mbeturinave është i dedikuar plotësisht sistemit të menaxhimit të mbeturinave, duke ndjekur hap pas hapi zbatimin e planit dhe monitorimin e vazhdueshëm të kompanive publike dhe private për shërbimin e menaxhimit të mbeturinave.

Ndër të tjera, sipas legjislacionit në fuqi instruktohen komunat të hartojnë dhe miratojnë kuadrin e nevojshëm rregullator lokal për mbeturina. Kuadri lokal përfshin rregulloret e ndryshme që përcaktojnë proceset e menaxhimit të mbeturinave, përshkruajnë indikatorët, specifikojnë kriteret dhe instruktojnë strukturat lokale në përmbushjen e detyrave dhe funksioneve si dhe në zgjidhjen e problemeve që mund të dalin në vijim. Kuadri rregullator lokal duhet të përfshijë:

- Rregulloren komunale për menaxhimin e mbeturinave: është përgjegjësi e Komunës së Gjakovës të hartojë këtë rregullore e cila përcakton metodologjitë dhe rregullat për shërbimet e pastrimit të qytetit dhe menaxhimit të mbeturinave brenda territorit administrativ të komunës; të hartojë procedura për ankesat e banorëve, si dhe për aplikimin e sanksioneve. Rregullorja duhet të miratohet nga Kuvendi Komunal.
- Rregulloren komunale për tarifën e mbeturinave: kjo rregullore ka për qëllim të krijojë një sistem efektiv për mbulimin e kostos së shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave. Rregullorja e tarifave të mbeturinave përfaqëson një politikë komunale afatgjatë për mbulimin e kostos, nivelin e tarifave dhe sistemin e mbledhjes së tyre dhe vendos rregulla specifike për autoritetet lokale si dhe për komunitetin lokal dhe biznesin.

Komuna e Gjakovës gjatë hartimit të PKMM-së do të synojë të përcaktojë qartë qëllimet dhe objektivat për menaxhimin e mbeturinave në komunë. Për të caktuar objektivat për PKMM 2021 - 2025 do të bëhet një studim i detajuar i gjendjes mjedisore dhe sektorit të menaxhimit të mbeturinave në nivel komunal, analiza e të cilave do të adresojë zhvillimin e programeve sipas objektivave të përcaktuara, të cilat do të synojnë të

nxisin qëndrueshmërinë e sistemit primar të grumbullimit të mbeturinave dhe aplikimin e skemave për reduktimin dhe ndarjen në burim për riciklim të tyre.

4. KONTEKSTI LOKAL, KORNIZA STRATEGJIKE DHE PROFILI I KOMUNËS

4.1 Përshkrim i përgjithshëm i Komunës

Komuna e Gjakovës si pozicion gjeografik shtrihet në zonën jug-perëndimore të Kosovës, në bregun e majtë të lumit të Erenikut, në lindje të pllajës së Çabratit, në të dy anët e lumit Krena, në një lartësi mbidetare mesatare prej 365 metrash. Komuna ka një sipërfaqe prej 586km², ku vetëm qyteti i Gjakovës zë rreth 25km². Komuna kufizohet në pjesën veriore me Komunën e Pejës dhe të Klinës, në pjesën lindore me Komunën e Rahovecit dhe Prizrenit, në pjesën perëndimore me Komunën e Junikut dhe Deçanit dhe në pjesën jugore me Republikën e Shqipërisë. Komuna ka një pozicion shumë të favorshëm gjeografik me shumë burime natyrore. Në pjesën dërmuese të Komunës shtrihet Rrafshi i Dukagjinit, ndërsa Bjeshkët e Nemuna dhe Mali i Pashtrikut dominojnë pjesën jugore dhe lindore të Komunës. Gjithashtu territori i Komunës së Gjakovës është i njohur për burime të shumta ujore dhe zona natyrore dhe turistike mjaft të bukura, si pellgu i lumit të Erenikut, pellgu i lumit të Drinit të Bardhë si dhe liqeni artificial i Radoniqit.

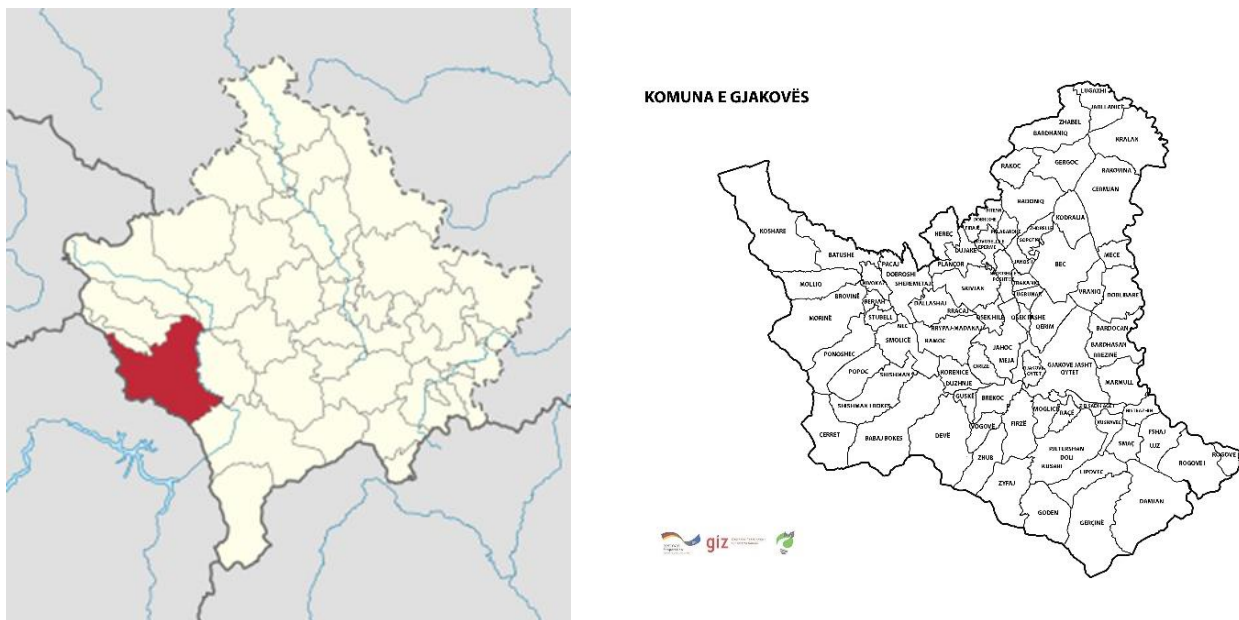

Figure 3. Harta e Pozitës gjeografike të komunës së Gjakovës

Sipas ASK-së (Agjensisë të Statistikave të Kosovës), Komuna e Gjakovës ka një popullsi prej 94,556 banorësh, nga të cilët 57% e tyre jetojnë në zona rurale (53,729 banorë) dhe pjesa tjetër jeton në zona urbane (40,827 banorë). Komuna e Gjakovës referuar territorit të saj dhe numrit të popullsisë radhitet si komuna e tretë në Kosovë për nga madhësia. Sipas Statutit, në Komunën e Gjakovës janë evdidentuar 92 vendbanime, nga të cilat 91 prej tyre janë të banuara. Sipas Raportit për Implementimin e Planit të Ri Operativ për KRM 'Çabrat', nën asistencën e GIZ Office Prishtinë, dhe pyetësorit të zhvilluar me përfaqësuesit e Komunës së Gjakovës dhe përfaqësues të kompanisë, janë evidentuar këto shifra në lidhje me konsumatorët që operojnë në territorin e komunës dhe janë potencialë për marrjen e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave:

4.2 Relievi

Komuna e Gjakovës është njësi administrative në pjesën perëndimore të Kosovës në pozitën gjeografike 42.39° veri, 20.43° lindje. Gjakova e ka zanafillën që nga shekulli i XV kur u bë qendër e njohur zejtare e tregtare me emrin Jakovë.

Komuna e Gjakovës shtrihet në mes të kodrës së Çabratit në perëndim, përroit Llukac në lindje dhe lumit Erenik në jug dhe jug-perëndim. Përroi Krena e përshkon përmes qytetit. Popullsia është rreth 94.158 banorë në vitin 2011.

4.2.1 Hidrografia

Komuna e Gjakovës, në përgjithësi ka pasuri të mjaftueshme ujërash. Resurset ujore janë faktor i rëndësishëm i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të një vendi.

Lumenjtë dhe rrjedhat tjera ujore në Gjakovë janë pjesë e pellgut ujqor të lumit Drini i Bardhë, i cili formon kufinj të Gjakovës me komunën e Rahovecit në lindje. Lumi Erenik - e ka burimin e tij në Bjeshkët e Nemuna dhe rrjedhë përmes territorit të komunës dhe derdhet në Drinin e Bardhë. Ndërsa lumenj dhe përrenj të vegjël si: Neci, Trava, Krena dhe Trakaniqi, duke rrjedhë nga veriu në jug, derdhen në lumin Erenik. Sot shtretërit dhe brigjet e lumit janë degraduar nga shfrytëzimi i pa kontrolluar i rërës dhe zhavorrit.

Lumi Krena - kalon përmes qytetit dhe shtrati i tij është rregulluar në një gjatësi prej 1400m. Gjendja e lumit deri më tani ka qenë e mjerueshme. Tani kanë filluar punimet për rregullimin e tij.

Lumi Trakaniq - kalon në pjesën lindore të qytetit dhe shtrati i tij nuk është i rregulluar. Aktualisht gjendja e tij nuk është e kënaqshme jo vetëm për shkak të shkatërrimeve të ndryshme por edhe nga hudhja e mbeturinave në shtrat apo përgjatë tij.

Liqeni i Radoniqit - Në Komunën e Gjakovës gjendet edhe Liqeni i Radoniqit i cili ka filluar të mbushet në vitin 1982 nga ish lumi Radoniq dhe Lumbardhi i Deçanit me anë të kanalit derivues me ngritjen e pendës që gjindet në Llukë të Epërme, dhe është në funksion që nga viti 1985. Kapaciteti maksimal i këtij liqeni është rreth 117 milion m³ deri në kuotën mbidetare 456m.

Vlerësohet se territori i Komunës së Gjakovës ka rezerva të kufizuara të burimeve ujore dhe të njëjtat janë relativisht të ndotura. Ndotja e ujërave në territorin e komunës reflektohet kryesisht nga ndotja prej shkarkimeve të ujërave të zeza sanitare dhe ujërave industriale të cilat shkarkohen drejtpërdrejtë në lumenjtë e që kalojnë në këtë territor. Mungesa e infrastrukturës për trajtimin ujërave sanitare apo industriale të shkarkuara në trupa ujorë rrezikon që në të ardhmen të jetë burim i ndotjes së ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore si burime të përdorura për nevoja të qytetarëve.

4.2.2 Bimësia

Bujqësia në komunën e Gjakovës ka një perspektivë të madhe për zhvillim, duke pasur për bazë kushtet klimatike, tokësore, sistemet e ujitjes si dhe traditën e popullsisë që mirret me bujqësi. Përveq kësaj është e zhvilluar mjaft mirë edhe industria ushqimore. Komuna e Gjakovës posedon 55.685 ha sipërfaqe të strukturave të ndryshme.

4.2.3 Fauna

Kultivimi i bimëve industriale-foragjere në komunën e Gjakovës është parakusht për zhvillimin e blegtorisë. Në sektorin individual ka 75 ferma të pulave, 15 ferma të brojlerëve me kapacitet 140,800 brojlerë në tornus si dhe 4 mulli për prodhimin e koncentratit me kapacitet 18,000 ton/vit.

4.3 Infrastruktura rrugore

Sipas informacioneve të ofruara, respektivisht për qasjen rrugore dhe infrastrukturën e tyre komuna e Gjakovës ka gjithsej rreth 865,69km, ku prej tyre 107.26km janë në zonën urbane (80.46 km të shtrua dhe 26.6 km të pashtrua) dhe 758.43 janë në zonën rurale (rreth 518.8 km të shtrua dhe rreth 239.57 km të pashtrua), ndërsa rrugët ndërkomunale të shtrua llogariten rreth 599.5 km.

4.4 Aspekti socio – ekonomik

Sipas ASK-së (Agjensisë të Statistikave të Kosovës), Komuna e Gjakovës ka një popullsi prej 94,556 banorësh, nga të cilët 57% prej tyre jetojnë në zona rurale (53,729 banorë) dhe pjesa tjetër jeton në zona urbane (40,827 banorë). Komuna e Gjakovës referuar territorit të saj dhe numrit të popullsisë radhitet si komuna e tretë në Kosovë për nga madhësia. Sipas statutit, në Komunën e Gjakovës janë evidencuar 92 vendbanime, nga të cilat 91 prej tyre janë të banuara. Sipas Raportit për Implementimin e Planit të Ri Operativ për KRM “Çabrat”, nën asistencën e GIZ Office Prishtinë, dhe pyetësorit të zhvilluar me përfaqësuesit e Komunës së Gjakovës dhe përfaqësues të kompanisë, janë evidencuar këto shifra në lidhje me konsumatorët që operojnë në territorin e komunës dhe janë potencialë për marrjen e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave: Në tabelën më poshtë jepen të dhëna më të detajuara:

Table 1. Statistika për Komunën e Gjakovës

KOMUNA GJAKOVË	Nr. i popullsisë 94,556 banorë
Numri i amvisërive	16,303
Nr. Popullsisë urbane	40,827
Nr. Popullsisë rurale	53,729
Numri i bizneseve	2,500
Numri total i institucioneve	74 (47 institucione shkollore dhe 27 Qendra Kryesore për Mjekësi Familjare)
Numri i tregjeve të gjelbërta	2
Numri i fermave lektorale dhe prodhimtarisë të kulturave bimore	365

Në tabelën më poshtë jepet numri i popullsisë dhe amvisërive në 88 vendbanimet e Komunës së Gjakovës:

Table 2. Shpërndarja e popullsisë sipas vendbanimeve

Nr.	Qyteti/Fshati	Nr.i popullsisë	Nr.i amvisërive	Nr.	Qyteti/Fshati	Nr.i popullsisë	Nr.i amvisërive

1	Babaj i Bokës	595	87	45	Meqë	181	27
2	Bardhaniq	498	58	46	Moglicë	345	58
3	Bardhasan	316	54	47	Molliq	624	97
4	Botushë	957	144	48	Morinë	189	33
5	Bec	1,223	186	49	Nec	253	39
6	Berjah	154	27	50	Nivokaz	654	96
7	Bishtazhin	429	68	51	Novosellë e Epërme	691	100
8	Bitesh	212	33	52	Novosellë e Ulët	532	77
9	Brekoc	2,948	530	53	Orize	78	22
10	Brovinë	565	96	54	Osek Hylë	1,151	175
11	Cërmjan	1,141	172	55	Osek Pashë	267	42
12	Dallashaj	334	73	56	Pacaj	270	44
13	Damjan	5,133	535	57	Palabardhë	253	35
14	Devë	547	76	58	Pjetërshan	209	35
15	Doblibarë	902	125	59	Plançor	613	95
16	Dobrixhë	176	29	60	Ponoshec	585	106
17	Dobrosh	568	89	61	Popoc	300	44
18	Dol	872	127	62	Qerim	802	137
19	Dujakë	715	108	63	Qerret	6	1
20	Duzhnjë	467	70	64	Raçë	393	56
21	Firajë	158	29	65	Radoniq	..	..
22	Firzë	443	73	66	Rakoc	19	4
23	Fshaj	404	66	67	Rakovinë	561	84
24	Gërçinë	1255	131	68	Ramoc	190	30
25	Gërgoc	324	47	69	Rashkoc	269	37
26	Goden	72	10	70	Rogovë	4,115	547
27	Guskë	136	20	71	Rracaj	195	35
28	Gjakovë	40,827	8,326	72	Rrezinë	191	35
29	Hereç	843	137	73	Rrypaj	155	28
30	Jabllanicë	439	61	74	Skivjan	2,254	322
31	Jahoc	553	77	75	Smaq	435	70
32	Janosh	318	50	76	Smolicë	493	57
33	Kodralli	145	22	77	Sopot	126	18
34	Korenicë	460	89	78	Stubëll	187	30
35	Koshare	..	..	79	Sheremet	177	34

36	Kralan	1,153	159	80	Shishman	503	77
37	Kusar	195	30	81	Trakaniq	349	56
38	Kushavec	190	34	82	Ujë	412	60
39	Lipovec	860	106	83	Vogovë	450	72
40	Lugbunar	190	30	84	Vraniq	279	46
41	Llugaxhi	424	62	85	Zylfaj	59	10
42	Madanaj	248	51	86	Zhabel	404	55
43	Marmull	641	100	87	Zhdrellë	283	39
44	Mejë	4,888	830	88	Zhub	136	21
Totali		94,556	16,303				

* të dhënat janë marrë sipas databazës së ASK-së për numrin e popullsisë sipas vendbanimeve 2011

Komuna e Gjakovës është komunë në zhvillim e sipër për sa i përket veprimtarisë urbanistike dhe planit zhvillimor. Pjesëmarrja e veprimtarive prodhuese dhe shërbuese në krahasim me veprimtaritë e tjera ekonomike është e konsiderueshme, duke treguar një pjesëmarrje më të madhe në biznesin privat.

4.4.1 Industria dhe Ekonomia

Gjakova është e njohur për traditë pune në industri dhe bujqësi dhe për punonjës të zellshëm në zejtarë, tregti dhe shërbime. Ajo ka një strukturë të popullsisë mjaft të re dhe me vullnet shumë të shpikatur e të përkushtuar në punë. Të gjitha këto paraqesin një potencial të madh zhvillimi për të ardhmen. Në degën e industrisë kanë qenë të punësuar rreth 16.000 punëtorë dhe bashkë me ta edhe shumë ekspertë të prodhimit, duke filluar nga inxhinierë mekanikë, elektronikë dhe elektrikë, të ndërtimtarisë, arkitekturës, teknologjisë ushqimore, kimisë, tekstilit, agronomisë, si dhe personel tjetër i kualifikuar si ekonomistë, juristë e sociologë. Komuna e Gjakovës ka pasur edhe një bujqësi shumë të zhvilluar. Me një sipërfaqe tokë bujqësore prej 29,420 ha, nga të cilat rreth 8000 ha janë nën sistemin ujitjes Radoniqi, në të cilën kultivohen kryesisht kultura bujqësore intensive si perime, furagjere por është zhvilluar edhe pemëtaria dhe vreshtaria. Zhvillim të hovshëm ka pasur edhe blegtorja, shpezëtaria dhe pylltaria si veprimtari bujqësore dhe ekonomike. Në këta sektorë llogaritet të jenë punësuar rreth 5000 punëtorë. Tregtia, dhe zejtaria poashtu arritën të konsolidohen pas luftes, duke punësuar rreth 4000 punonjës. Ndërsa tani Gjakova ka të punësuar 8,614 veta, nga të cilët 3,200 veta në biznese private, 1,200 në SH.A., 760 në ndërmarrje publike dhe 135 veta janë të punësuar në institucione bankare. Rreth 60% e të punësuarve janë në sektorin e veprimtarive ekonomike. Numri i të punësuarve në bizneset private është rreth 3,200 punonjës apo mesatarisht 1.84 të punësuar për çdo biznes, gjë që tregon se sektori privat dominohet nga biznesi i vogël. Në komunën e Gjakovës, numri i familjeve që jeton në varfëri të skajshme është rreth 13.8 % që është më e lartë se mesatarja e Kosovës e cila është 8.4%. Varfëria më e theksuar është në pjesën veriore të komunës së Gjakovës përkatësisht në lagjen Dardania (ish Piskotë), në pjesën perëndimore në lagjen Brekoc dhe në pjesën jug - lindore në lagjen Koloni, që është kryesisht e banuar nga minoritetet.

4.5 Gjendja e përgjithshme mjedisore

Gjendja e mjedisit do të paraqesë situatën e komponentëve kryesorë të mjedisit si: toka, uji, ajri, biodiversiteti etj. Në nivel vendi, gjendja e përgjithshme mjedisore në Kosovë nuk paraqitet e mirë si pasojë

e ndërtimeve shpesh herë pa plan urbanistik, ndotjes nga trafiku, menaxhimi jo përkatës i mbeturinave dhe ujërave të zeza apo si pasojë e aktiviteteve ekonomike dhe industriale që krijojnë ndotje në mjedis. Problemet serioze mjedisore lidhen me shfrytëzimin joracional të burimeve natyrore të cilat pastaj shkaktojnë ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës, prishin peisazhin, kërcënojnë biodiversitetin dhe burimet natyrore.

Gjendja e përgjithshme mjedisore në Kosovë është jo e mirë si pasojë e ndërtimeve shpeshherë pa plan urbanistik, ndotjes nga trafiku, menaxhimi jo përkatës i mbeturinave dhe ujërave të zeza dhe aktivitetet ekonomike dhe industriale që krijojnë ndotje në mjedis. Problemet serioze mjedisore lidhen me shfrytëzimin joracional të burimeve natyrore të cilat pastaj shkaktojnë ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës, prishin peisazhin, kërcënojnë biodiversitetin dhe burimet natyrore.

Përkundër progresit të konsiderueshëm që është bërë në vitet e fundit si rezultat i shumë iniciativave dhe përmirësimeve, dëmtimet dhe degradimi i burimeve natyrore (pyjet, tokat bujqësore dhe ato pyjore, burimet ujore, flora dhe fauna) po vazhdon.

Gjendja e përgjithshme mjedisore e Gjakovës nuk dallon shumë nga gjendja e përgjithshme e mjedisit në gjithë Republikën e Kosovës, qoftë në pjesët urbane, rurale apo afër zonave industriale. Qasja ende jo e plotë në furnizim me ujë të pijshëm dhe shërbime sanitare, mostrajtimi i ujërave sanitare urbane apo industriale, problemet me menaxhimin e mbeturinave, ndotja e ajrit, zhurma, prezenca e antenave të telefonisë mobile, gjelbërimi i pamjaftueshëm në qytet dhe vende të limituara për pushim e rekreacion, janë disa indikatorë që tregojnë cilësinë e mjedisit dhe që kërkojnë veprime konkrete për përmirësimin e tyre.

Përkundër faktit se komuna e Gjakovës në vitin 2008 ka përfituar mbështetje nga projekti 'Planifikimi i Veprimit të Mjedisit Lokal për Qëndrueshmërinë në Ballkanin Perëndimor' dhe ka hartuar dhe implementuar shumë projekte nga PLVM-ja ajo ende përballlet me një sërë problemesh mjedisore të pazgjidhura plotësisht siç janë menaxhimi i mbeturinave, menaxhimi i ujërave të ndotura, ndotja e ujërave sipërfaqësore, mungesa e hapësirave të gjelbëruara dhe furnizimi i pamjaftueshëm me ujë cilësor të pijshëm.

Parqet dhe hapësirat sportive të cilat ofrojnë lidhje direkte me sistemin e gjelbër të natyrës, ende janë të pamjaftueshme. Shiritat e gjelbër në kuadër të planeve rregulluese duhet të zgjerohen dhe ndërtimet në këto hapësira nuk duhet të lejohen.

Mungesa e impianteve për trajtimin e ujërave të zeza komunale dhe industriale ka ndikim në ndotjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore. Deponitë ilegale të mbeturinave komunale, industriale, mbeturinat metalike dhe të automjeteve, mbeturinat e rrezikshme dhe ato spitalore gjithashtu janë një burim tjetër i ndotjes së mjedisit.

Lumenjtë duhet të pastrohen dhe të trajtohen me qëllim të krijimit të hapësirave për rekreacion me përkrahjen e eko-turizmit. Disa veprime në rregullimin e lumit Krena kanë filluar dhe kjo planifikohet të vazhdojë së bashku me grumbullimin e ujërave të zeza përmes dy kolektorëve përgjatë lumit. Gjithashtu përgjatë lumit do duhej të krijohen shtigje për këmbësorë dhe çiklistë si dhe të vendosen ulëse dhe llampa/trupa ndriçues.

Referuar raporteve të mëhershme lidhur me gjendjen e mjedisit në Komunë, progres i konsiderueshëm është bërë nga komuna e Gjakovës në sektorin e menaxhimit të mbeturinave, si rrjedhojë e së cilës Komuna në vitet e fundit është në proces të shtrirjes së shërbimit të grumbullimit në nivel territori megjithatë akoma nuk ka mbërritur në shërbim të tërësishëm territorial.

Përkundër aktiviteteve të komunës dhe zvogëlimit të dukshëm të numrit të deponive ilegale, sërish verifikohen prezenca të deponive ilegale me përbërje të llojeve të mbeturinave kryesisht të ndërtimit dhe

demolimit, apo të përziera, problematikë kjo që duhet të adresohet për zgjidhje prej komunës së Gjakovës në planifikimin dhe përcaktimin e hapësirave për trajtimin e këtyre llojeve të deponive. Deponitë ilegale të mbeturinave paraqesin rrezik permanent për banorët e komunës, ku përmes zbërthimit të materieve emetojnë lëndë toksike të dëmshme për shëndetin e njeriut duke u shpërndarë edhe në ujërat nëntoksorë si pasojë e përzierjes me rreshjet e shiut (prezencë e materialit asbest tek mbetjet që derivojnë prej prishjeve të ndërtimit).

Njëherësh është i domosdoshme zhvillimi i planeve dhe praktikave që favorizojnë menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave duke stimuluar zhvillimin e programeve të ndarjes në burim të mbeturinave të riciklueshme apo atyre organike, programe këto që duhet të fillojnë që nga mbledhja e ndarë e mbeturinave nga ekonomitë shtëpiake. Posedimi i Stacion Transferit (ST) brenda territorit të komunës së Gjakovës dhe rehabilitimi i plotë i tij duhet të adresojë zgjidhjen e zhvillimit të një sistemi të mirëfilltë për menaxhim të mbeturinave në komunën e Gjakovës.

Aktualisht ST-ja është në fazën e rehabilitimit të tij prej akumulimit ndër vite të sasive të mëdha të mbeturinave si pasojë e keqmenaxhimit të veprimtarisë në të, dhe në fazat e ardhshme rekomandohet të aktivizohet dhe të instalohet infrastruktura bazike për ta riaktivizuar ST-në.

Aktualisht, sasia e mbeturinave të gjeneruara dhe grumbulluara në komunën e Gjakovës është rreth 31,000 ton mbeturina (të dhëna 2019) dhe ndërkohë të deponuara në deponinë rajonale në Landovicë vlerësohet rreth 17,179 ton në vit apo vlerësuar rreth 57% e sasisë totale të mbeturinës është dërguar në deponi ndërkohë pjesa tjetër është akumuluar në stacion transfer duke e shndërruar në deponi të egër brenda komunës. Vlen të theksohet se gjatë vitit 2020 komuna në partneritet me institucionet qëndrore ka bërë sanimin e tërësishëm të sasisë së mbeturinave në stacion transfer duke e pastruar atë gati në tërësi.

5. KONTEKSTI LOKAL I MENAXHIMIT TË MBETURINAVE

5.1 Situata aktuale e shërbimi të grumbullimit të mbeturinave në komunë

Aktualisht shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në komunën e Gjakovës ofrohet në tërë zonën e qytetit dhe në 65 fshatra në teritorin e komunës, ndërsa nën 80% kanë mbulim me shërbim të grumbullimit të mbeturinave dhe 20% e vendbanimeve nuk janë të shërbyer me shërbimin e rregullt të

grumbullimit të mbeturinave. Mbeturina transportohen në Stacionin e Transferit, ku 5-6 konteinerë 30m³ transportohen në ditë për në deponinë e Landovicës gjatë 6 ditëve të javës (Hëne – Shtunë).

Nga të dhënat e mundësura nga komuna, prej 18,877 konsumatorë në territorin e komunës (ekonomi familjare, biznese dhe institucione), vetëm 14,546 prej tyre janë në sistem dhe paguajnë tarifën e pastrimit (77%), ku specifikisht 74% e ekonomive familjare janë në sistem, 92% e bizneseve janë në sistem dhe pothuajse 100% e institucioneve janë në sistem, siç tregohet edhe në tabelën më poshtë:

Tabela 3. Numri i klientëve në faturim (referuar të dhënave të ASK-së dhe të paraqitura nga KRM 'Çabrat'i)

Komuna	Klientë gjithsej në zonën kadastrale				Klientë të faturua = shërbyer			
	Qytet/Fshat	Ekonomi familjare	Biznese	Institucione	Gjithësej	Ekonomi familjare	Biznese	Institucione
Gjakova		16,303	2,500	74	18,877	12,133	2,314	72

Sipas të dhënave të deklaruara nga komuna 23 fshatrat e tjerë nuk janë të mbuluar me shërbim, siç tregohet edhe në hartën më poshtë të nivelit të mbulueshmërisë së shërbimit në Komunë:

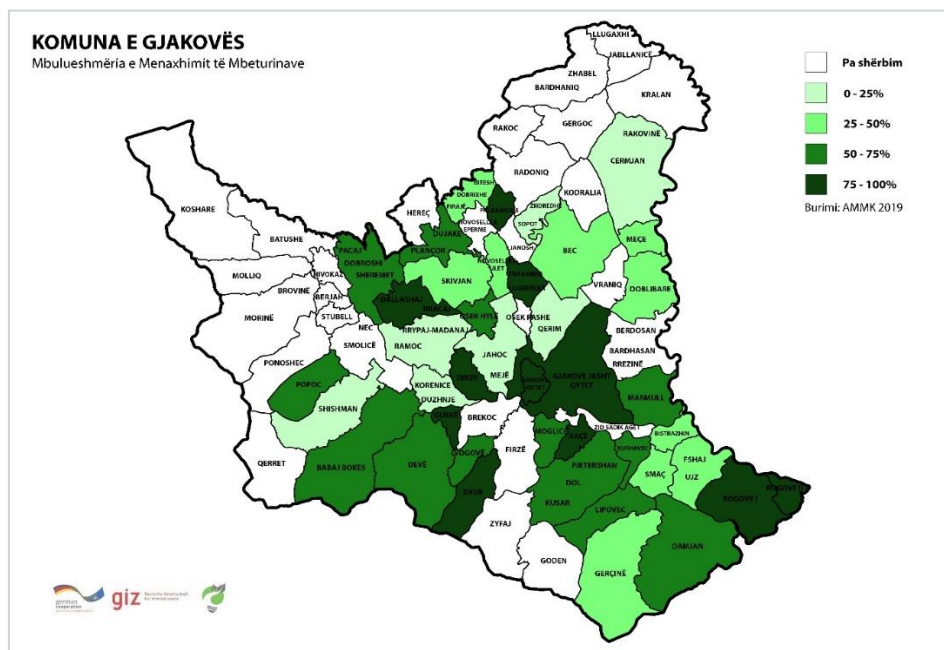

Figure 4. Niveli i ofrimit të shërbimit në territorin e komunës së Gjakovës [Burimi: GIZ, AMMK]

Sipas të dhënave të mundësura nga raporti i AMMK-së, mbështetur edhe nga GIZ Office Prishtina, edhe pse shërbimi ofrohet në 65 fshatrat të komunës së Gjakovës, jo të gjitha amvisëritë janë në sistem, duke sjellë jonjëtrajtshmëri të ofrimit të shërbimit në territorin e komunës. Ndërkohë në hartën më poshtë të mundësuar nga Kompania KRM 'Çabrat'i', jepet më e detajuar niveli i ofrimit të shërbimit në territorin e Komunës të Gjakovës:

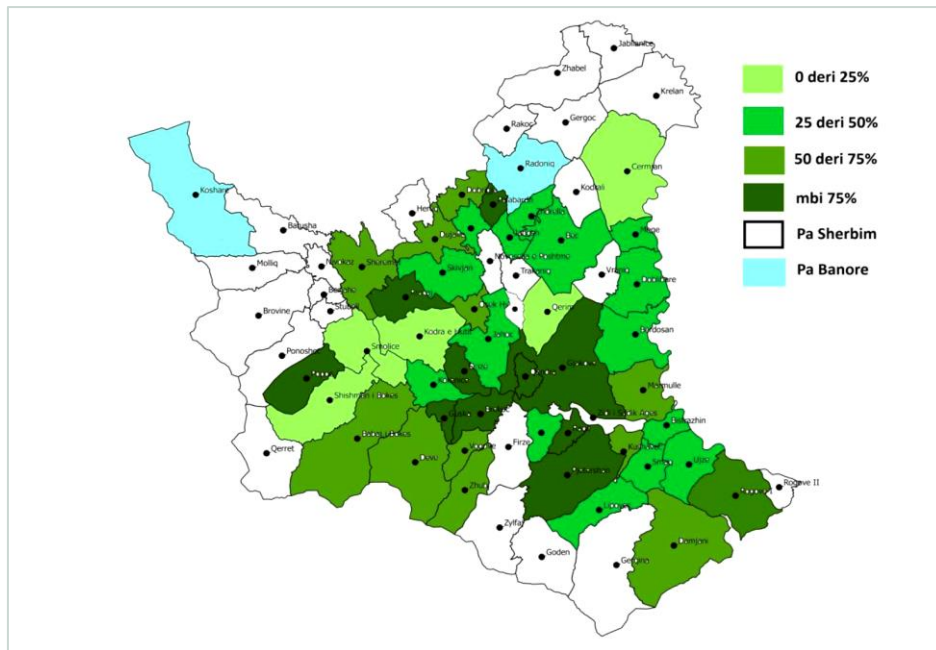

Figure 5. Niveli i ofrimit të shërbimit në territorin e komunës së Gjakovës [Burimi: KRM 'Çabрати']

Kompania e cila është e licencuar për administrimin e mbeturinave dhe punon në bazë të rregullores për menaxhimin e mbeturinave në komunën e Gjakovës, bazuar në dispozitat e Ligjit Nr. 04/L-060 për mbeturina e miratuar nga Kuvendi i Komunës. Si kompani regjionale publike punon sipas Ligjit Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike dhe Ligjit Nr. 02/L-123 për Shoqëritë Tregtare, komuna e Gjakovës është aksionare me aksione të plota në KRM 'Çabрати' SH.A.

KRM 'Çabрати' është kompani rajonale publike, e cila operon me vetëfinancim. Kompania shërben tri kategoritë e konsumatorëve, respektivisht konsumatorët e ekonomive familjare, bizneset dhe institucionet. Poashtu kompania ofron shërbim në grumbullim të mbeturinave derë më derë dhe vetë-inkason mjetet për shërbimin e ofruar tek klientët përfshirë ekonomitë familjare, tek bizneset dhe institucionet aktive të regjistruara sipas tarifave të përcaktuara nga komuna e Gjakovës.

KRM 'Çabрати' gjithashtu posedon në shfrytëzim Stacionin e Transferit në komunën e Gjakovës duke qenë përgjegjëse në administrimin e saj dhe ku dërgohen mbeturinat ditore të grumbulluara për t'u deponuar më tutje në Landovicë. Gjithashtu, kjo kompani shërbimin e saj e zhvillon duke u bazuar në dy aktivitete: primar (grumbullimi dhe transportimi i mbeturinave) dhe sekondar (me kontrata të veçanta me komunën; si larje, fshirje, mirëmbajtje hapësirash të gjelbra etj).

Kompania nuk e bën grumbullimin e mbeturinave të ngurta ndërtimore si dhe mbeturinat e hekurit, ndersa mbetjet shtazore grumbullohen me kërkesë nga komuna dhe me procedurë dhe kontrata të veçanta dhe gjatë groposjes ato dezinfektohen përmes gëlqerosjes. Aktivitetet e saj, kompania i realizon përmes departamenteve operative dhe shërbimit për konsumatorë, të cilat përbëjnë tërësinë e ndërmarrjes.

Lidhur me krahasimin e të dhënave dhe raporteve mbulueshmëria e territorit të komunës së Gjakovës me ofrimin e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave është rreth 80%, zvogëlimin e shkallës së hedhjes ilegale në 11% (referuar raporteve të deponive ilegale sipas krahasimit të viteve referente 2018 dhe 2019 ku janë verifikuar 47 deponi ilegale).

Në tabelën më poshtë, paraqitet numri dhe lloji sipas përbërjes së deponive ilegale të verifikuara për vitin referent 2019.

Table 4. Madhësia, lloji dhe sasia e deponive ilegale

Madhësia – Sasia e deponisë	Deponitë ilegale	
	Sasia #	Përqindja
1-5 200l qese mbeturinash / karroca dore,	8	19%
5-20 200l qese mbeturinash / karroca dore,	7	17%
> 20 karroca dore, dmth kamion i nevojshëm.	27	64%
Totali	42	100.00 %

Karakteristikat e deponive	Sasia në numër	Sasia në përqindje
Mbeturina të amvisërisë (A)	4	10%
Mbeturina inerte / ndërtimore (N)	1	3%
Mbeturina industriale dhe të rrezikshme (R)	-	-
Mbeturina të vëllimshme (V)	-	-
Mbeturina të përziera (A, N, R, V)	37	87%
Totali:	42	100.00 %

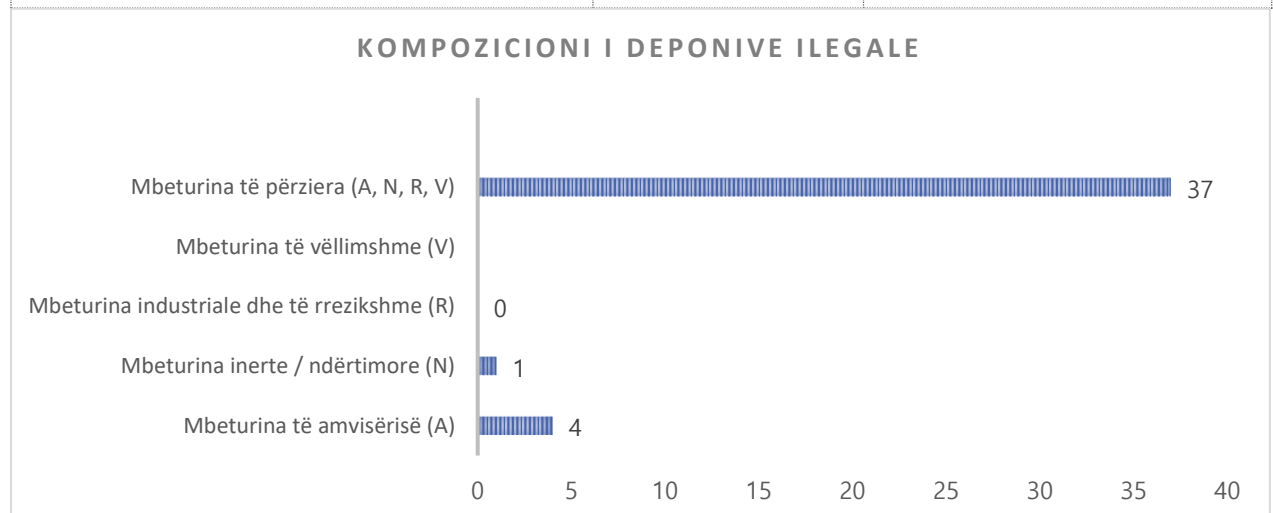

Figure 6. Kompozicioni i deponive ilegale

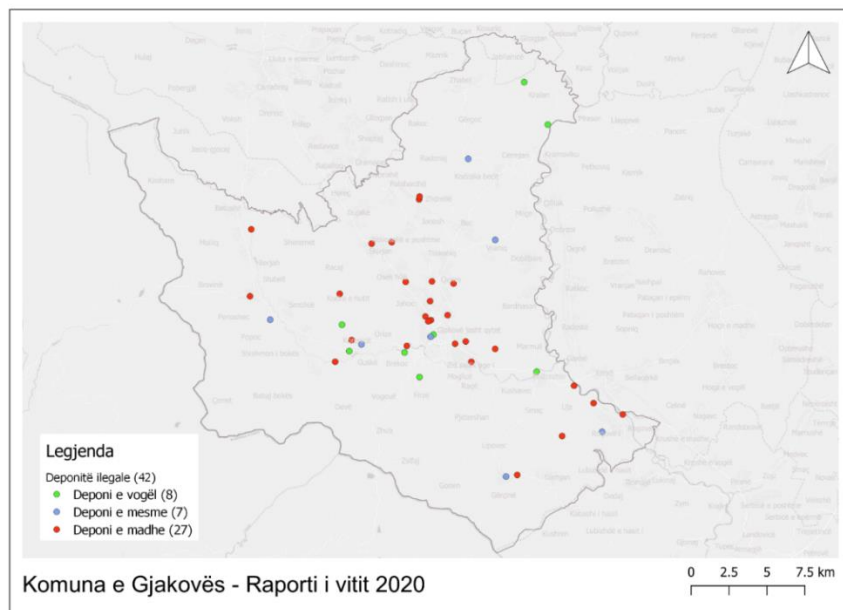

Figure 7. Harta e deponive ilegale Komuna Gjakovë, Burimi Giz, Komunë, Ekspertizë

5.2 Mbulueshmëria me shërbimin e menaxhimit të mbeturinave

Shërbimi në komunën e Gjakovës është i ndarë në tri zona (A, B, dhe C) për zonën e qytetit. Kryesisht zona A dhe B karakterizohen nga grumbullimi kolektiv dhe derë më derë, ndërsa zona C është pothuajse grumbullim derë më derë në zonat urbane dhe rurale. Në zonën C ka edhe disa zona ku shërbimi ofrohet në sajë të kontratave që nënshkruan biznesi me KRM 'Çabrat'. Zonat në qytet marrin shërbim 1 herë në javë sipas kalendarit në tabelën që vijon më poshtë. Ndërkohë unaza e qytetit merr shërbim dy herë në ditë gjatë 7 ditëve të javës dhe 65 fshatrat e komunës marrin shërbim gjithashtu 1 herë në javë:

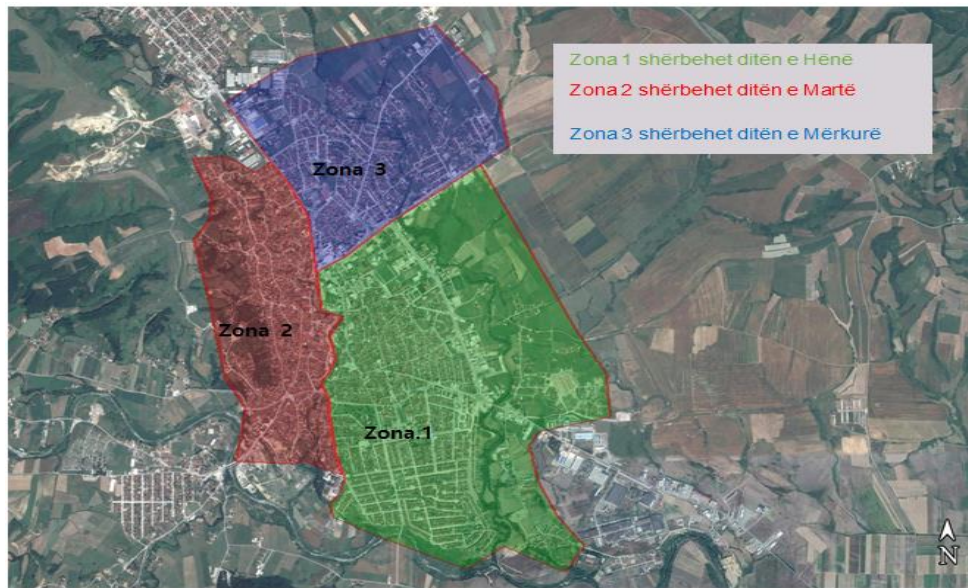

Figure 8. Ndarja e zonave të shërbimit në qytetin e Gjakovës [Burimi: KRM 'Çabrat'i']

Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në komunën e Gjakovës kryhet gjatë 8 orëve: 06:00 - 14:00, si dhe turni i ndërrimit për unazën e qytetit si në tabelën më poshtë:

Table 5. Frekuenca e ofrimit të shërbimit në Komunën e Gjakovës [Burimi: Kompania KRM 'Çabrat'i']

Frekuenca	Lokacioni dhe orari
Çdo ditë turni i parë	Qendra apo Unaza e qytetit të Gjakovës
Çdo ditë turni i dytë (duke filluar nga ora 19:00)	Pjesa tjetër e Unazës së qytetit të Gjakovës
Çdo ditë	Pjesa e Qarshisë së Vjetër të Qytetit
Çdo ditë turni i dytë	Bizneset kryesore në unazën e qytetit të Gjakovës në rrugët "Abedin Tërbeshi", "Migjeni", "Dëshmorët e Lirisë", "Sadedin Shehu" etj.) pra pjesa e qytetit që është më e frekuentuar
Ditën e Hënë	Grumbullimi në Zonën 1
Ditën e Martë	Grumbullimi në Zonën 2
Ditën e Mërkurë	Grumbullimi në Zonën 3
1 herë në javë	65 fshatrat e tjerë (07:30 – 15:30)

Shërbimi realizohet në ditë të caktuara sipas planit operativ të kompanisë dhe ofrohet përmes shërbimit në konteinerë të përbashkët kryesisht në zonën urbane dhe derë më derë, në zonat rurale dhe në amvisëri në banim individual, në shtëpi private në zonën urbane (ZONA 1).

Në tabelën më poshtë tregohet më qartë kalendari i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në territorin e komunës së Gjakovës, të hartuar nga KRM 'Çabrat':

Table 6. Orari i operimit (referent 2019)

Ditët e javës	Zona – Komuna Gjakovë
E Hënë	Unaza e qytetit, dergesa ne deponi
E Martë	Unaza e qytetit, Brekoc, Dardani 1, Dardani 2, Osek Hylë, Mejë, Jahoc, Firzë
E Mërkurë	Unaza e qytetit, Dardani 3, Dardani 4, Dardani 5, Vogovë, Zhub, Moglicë, Raqë, Bec, Zhdrellë, Qerim, Luginar
E Enjte	Unaza e qytetit , Skivjan, Rogovë-1, Rogovë-2, Bërdosanë, Doblibarë, Pacaj, Dobrosh, Dujakë, Planqor, Palabardh, Firaj, Novosellë e EP, Dobrigje, Meqë, Cermjan, Rakovinë, Dallashaj, Sheremet, Rracaj, Rrypaj, Madanaj, Ramoc
E Premte	Unaza e qytetit , Shishmon, Popoc, Smolicë, Lipovec, Kushavec, Smaq, Marmull, Bistrashin, Ujzë, Fshaj, Demjan -1, Marosh, Gerqinë, Babaj Bokës, Devë, Guskë, Korenicë, Demjan -2, Dol, Kusar , Pjetërshan, Orize, Brekoc -2, Gërgoc, Bardhaniq, Zhabell, Shqiponjë
E Shtunë	Unaza e qytetit, dërgesa ne deponi
E Dielë	Unaza e qytetit

Siç mund ta shohim edhe nga tabela më poshtë, komuna ofron shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në qytetin e Gjakovës, në 65 fshatra. Në këto fshatra shërbimi nuk është i plotë dhe sipas të dhënave të raportuara kryhet vetëm sipas pagesës së shërbimit, formë kjo e cila e rrit koston e operimit. Ndërkohë në 23 fshatrat e tjerë ky shërbim nuk ofrohet.

Table 7. Mbulueshmëria me shërbim në fshatra dhe qytet, Komuna Gjakovë [Burimi: Kompania KRM 'Çabrat', identifikimi me My Maps GIZ/GAC]

FORMULARI 5 - MBULIMI ME SHËRBIM NË TERRITORIN E KOMUNËS

Numri i vendbanimit	Emri i vendbanimit	Numri i ekonomive familjare	Numri i ekonomive familjare që pranojnë shërbimin e mbeturinave		Numri i ekonomive familjare që kanë qasje në infrastrukturën për ndarjen e mbeturinave në burim	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i bizneseve që pranojnë shërbimin e mbeturinave	Numri i institucioneve	Numri i institucioneve që pranojnë shërbimin e mbeturinave
			dhjetor 2017	dhjetor 2018					
a	b	c	ç	d	dh	e	ë	f	g

FORMULARI 5 - MBULIMI ME SHËRBIM NË TERRITORIN E KOMUNËS

Numri i vendbanimit	Emri i vendbanimit	Numri i ekonomive familjare	Numri i ekonomive familjare që pranojnë shërbimin e mbeturinave		Numri i ekonomive familjare që kanë qasje në infrastrukturën për ndarjen e mbeturinave në burim	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i bizneseve që pranojnë shërbimin e mbeturinave	Numri i institucioneve	Numri i institucioneve që pranojnë shërbimin e mbeturinave
			dhjetor 2017	dhjetor 2018					
a	b	c	ç	d	dh	e	ë	f	g
TOTALI							2150		120
1009	Babaj i Bokës	87	60	63					2
1046	Bardhaniq	58							1
1047	Bardhasan	54							
1053	Batushë	144							
1055	Bec	186	65	65					2
1077	Berjah	27							1
	Berdosan		35	23					
1093	Bishtazhin	68	26	28					3
1096	Bitesh	33							
1125	Brekoc	530							1
1140	Brovinë	96							
1183	Cërmjan	172	4	4					3
1210	Dallashaj	73	8	11					
1212	Damjan	535	366	361			5		3
1228	Devë	76	51	45			1		
1239	Doblibarë	125	53	54			1		2
1245	Dobrixhë	29	20	19					1
1247	Dobrosh	89	52	54			1		
1255	Dol	127	32	35					2
1302	Dujakë	108	59	62			1		2
1314	Duzhnjë	70		1			2		
1321	Firajë	29	11	11					
1323	Firzë	73							
1324	Fshaj	66	34	33			1		

FORMULARI 5 - MBULIMI ME SHËRBIM NË TERRITORIN E KOMUNËS

Numri i vendbanimit	Emri i vendbanimit	Numri i ekonomive familjare	Numri i ekonomive familjare që pranojnë shërbimin e mbeturinave		Numri i ekonomive familjare që kanë qasje në infrastrukturën për ndarjen e mbeturinave në burim	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i bizneseve që pranojnë shërbimin e mbeturinave	Numri i institucioneve	Numri i institucioneve që pranojnë shërbimin e mbeturinave
			dhjetor 2017	dhjetor 2018					
a	b	c	ç	d	dh	e	ë	f	g
1324	Fshaj	66	34	33			1		
1340	Gërcinë	131	52	55					1
1342	Gërgoc	47							1
1372	Goden	10							
1415	Guskë	20	15	18					2
1417	Gjakovë	8326	8453	8959			2093		66
1444	Hereç	137							1
1464	Jabllanicë	61							1
1472	Jahoc	77	35	36					
1474	Janosh	50							
1553	Kodrallë	22							
1570	Korenicë	89	35	34			2		2
1582	Koshare	..							
1607	Kralan	159							2
1642	Kusar	30	14	17					
1643	Kushavec	34	22	22					
1675	Lipovec	106	52	57					2
1700	Lugbunar	30	51	53			2		
1742	Llugaxhi	62					3		
1754	Madanaj	51	11	12					
1774	Marmull	100	54	55			1		
1790	Mejë	830	20	21			2		
1794	Meqe	27	10	11			1		
1823	Moglicë	58	26	31					
1826	Molliq	97							2
1828	Morinë	33							1
1851	Nec	39							
1867	Nivokaz	96							
1875	Novosellë e Epërme	100							
1876	Novosellë e Ulët	77	25	28					2
1883	Orize	12	21	22			1		
1888	Osek Hylë	175	95	98			1		1

1940	Pjetërshan	35	31	32			1	
1942	Plançor	95	41	43			2	
1970	Ponoshec	106						3
	Pnish							1
1971	Popoc	44	34	33				
2009	Qerim	137	3	18			3	
2010	Qerret	1						1
2017	Raçë	56	43	44				
2024	Radoniq	..						
2036	Rakoc	4						
2038	Rakovinë	84	25	25				
2041	Ramoc	30	5	5				1
2052	Rashkoc	37						
2088	Rogovë	547	398	417			14	3
2108	Rracaj	35	40	44				
2110	Rrezinë	35					1	
2111	Rrypaj	28	5	5				
2153	Skivjan	322	130	136			3	1
2177	Smaq	70	22	22				
2179	Smolicë	57	54	2				1
2187	Sopot	18						
2208	Stubëll	30						
2243	Sheremet	34	14	13			1	2
2251	Shishman	77	2	5			7	
2303	Trakaniq	56						
2327	Ujz	60	21	23				
2380	Vogovë	72	41	42				
2389	Vraniq	46						
2446	Zylfaj	10						
2451	Zhabel	55						
2455	Zhdredhë	39	11	11				
2464	Zhub	21	12	16				1
	Totali	16303	10853	11388			4300	241

5.3 Infrastruktura e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave

Shërbimi i mbledhjes dhe grumbullimit të mbeturinave konsiston në mbledhjen e mbeturinave urbane të depozituara nga qytetarët, bizneset dhe institucionet brenda konteinerëve publikë dhe atyre individualë si dhe rreth tyre, dezinfektimi i konteinerëve dhe vendit përreth, transportimi i mbeturinave urbane me makinën teknologjike deri në pikën përfundimtare të depozitimit, në deponinë rajonale të Landovicës e cila gjendet në distancë rreth 27 km prej qendrës së qytetit për një drejtim. Ky shërbim që ofrohet gjatë gjithë vitit (6 ditë në javë për grumbullimin e mbeturinave dhe 2 herë në vit për dezinfektimin e konteinerëve publikë) përfshin gjithë zonën e administrimit komunal (100%).

Njëkohësisht ekzistojnë dhe lokacione të përbashkëta individuale dhe kolektive ku konteinerët janë të pozicionuar brenda territoreve të institucioneve apo subjekteve private (banesa kolektive, biznese) Gjendja aktuale e PGM-ve (Pikave të Grumbullimit të Mbeturinave) paraqitet e mirë, megjithëse ekziston një sërë problemesh për sa i përket dëmtimeve të konteinerëve dhe higjienës si pasojë e sjelljes qytetare. Në zonën urbane ky shërbim kryhet në nivel të kënaqshëm dhe vërehet që PGM-të janë të pastra dhe të dezinfektuara pothuajse rregullisht nga ndërmarrja e pastrimit. Grumbullimi i mbeturinave në komunën e Gjakovës, sipas të dhënave të mundësuar nga komuna, kryhet me konteinerë të përbashkët vetëm për banesat kolektive të vendosura në pika të ndryshme të qytetit si dhe grumbullimi derë më derë për amvisëritë (shtëpitë) dhe bizneset. Në tabelën më poshtë tregohet numri i konteinerëve i përcaktuar për secilën kategori të konsumatorëve sipas kapacitetit përkatës, 1.1 m3, 240 l dhe 120 l, të dhëna të cilat janë marrë nga raporti i fundit në teren për gjendjen aktuale.

Konteinerët për ndarjen në burim janë mundësuar nga GIZ Zyra Prishtinë si pjesë e mbështetjes për të stimuluar proceset e ndarjes në burim dhe zgjerimin e shërbimit në komunën e Gjakovës:

Table 8. Infrastruktura me konteinerë për grumbullimin e mbeturinave në Komunën e Gjakovës [Burimi: Kompania KRM 'Çabрати']

Nr.	Kategoria e konsumatorëve	Nr. i konteinerëve 1.1m ³	Nr. i konteinerëve 240l	Nr. i konteinerëve 120l
1	Amvisëri	189	550	250 – lagje/ të riciklueshme
2	Biznese	94	-	-
	Biznese - riciklim	17	67 – të riciklueshme	-
3	Institucione	149	200 – në shkolla/të riciklueshme	-
4	Gjithsej	449	817	250

Gjithashtu komuna ka në plan të shpërndajë edhe 300 konteinerë të tjerë 240 litra për ndarjen në burim. Nga ana tjetër për të potencuar iniciativën e saj për ndarjen në burim të mbeturinave, Komuna planifikon të shpërndajë përgjatë 2021 edhe 266 komposterë në ekonomitë familjare për kompostimin e mbeturinave organike.

Ndërkohë komuna e Gjakovës në varësi të tipologjisë së zonave ofron shërbime të ndryshme për qytetarë: përmes pikave të përbashkëta të grumbullimit të përbërë me konteinerë 1.1m/kub ose 240l dhe shërbimi derë më derë përmes shportave 120l.

Table 9. Llojet e konteinerëve të përdorur gjatë shërbimit të grumbullimit të mbeturinave

Grumbullimi derë më derë në të gjitha ekonomitë familjare që janë pjesë e sistemit me shporta 120/240 litra	
Në banesat kolektive shumëkatëshe (konteiner 1.1m ³)	

Në pikat e grumbullimit /zona urbane/ banesa kolektive (konteiner 1.1m³)

Në pikat e banesave kolektive ku nuk ka hapësirë për konteinerë 1.1m/kub (konteinerë 120-240 litra)

KRM 'Çabrat' ofron shërbimin e grumbullimit të mbeturinave për ekonomitë familjare (amvisëritë) dhe për institucionet e bizneset e komunës. Konkretisht kompania zhvillon këtë sistem të grumbullimit të mbetjeve sipas kategorizimeve:

Grumbullimi i mbeturinave në ekonomitë familjare (amvisëritë) duke përdorur dy sisteme për grumbullimin e mbeturinave:

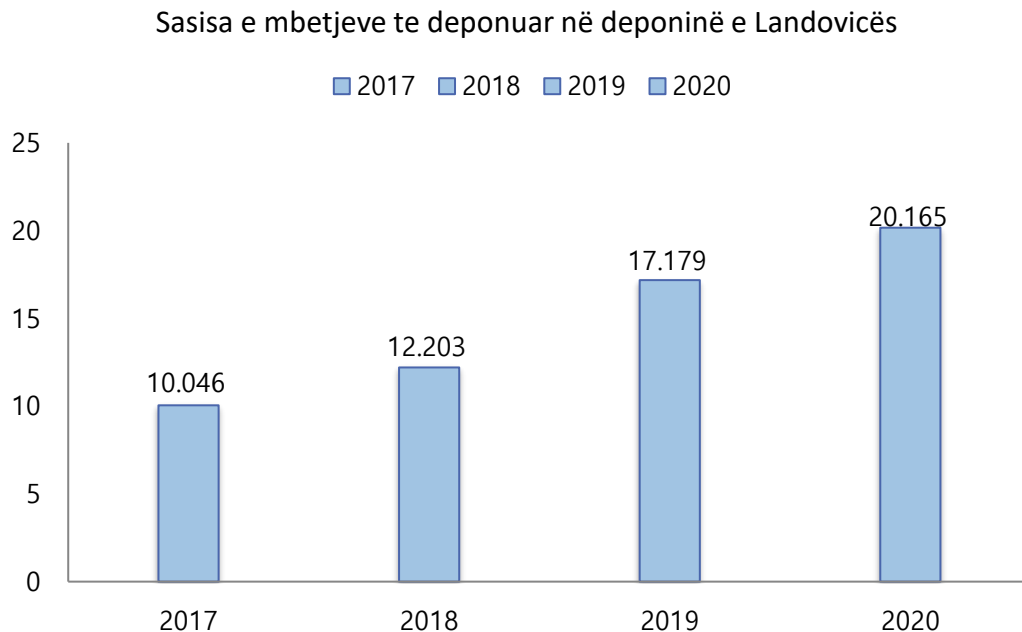
- Sistemi derë më derë, i cili aplikohet në amvisëritë me banim individual, ku mbeturinat hidhen në konteinerë plastike me kapacitet 120-240 litra, dhe grumbullohen 1 herë në javë nga kompania;
- Sistemi i grumbullimit të mbeturinave me konteinerë 1.1 m³, i cili aplikohet në ato njësi ekonomike familjare me banim kolektiv (ndërtesa shumëkatëshe) apo në koncentime të institucioneve publike, apo bizneseve të vogla, ku shërbimi ofrohet nga kompania dhe realizohet një deri në dy herë në ditë në banesa kolektive në zonën 1; Nëpër institucione/ biznese shërbimi kryhet varësisht zbrazjeve me frekuencë 1-2 herë në javë.

Kryesisht gjendja fizike e konteinerëve është e mirë dhe vendlokacionet e pikave të grumbullimit janë të organizuara mirë dhe me rrethoja estetike.

5.4 Sasia dhe lloji i mbeturinave

Shërbimi i grumbullimit, transportimit dhe deponimit të mbeturinave në deponinë regjionale në Landovicë, ofrohet nga Kompania Regjionale për Mbeturina 'Çabrat', e cila mundëson të dhëna të sakta në lidhje me sasinë e mbeturinave të gjeneruara gjatë tre viteve të fundit në këtë komunë. Në grafikët më poshtë

tregohet sasia e mbeturinave të cilat deponohen në deponinë rajonale të Landovicës gjatë tre viteve të fundit:

Figure 9. Sasia e mbeturinave në ton të deponuara gjatë katër viteve të fundit në deponinë e Landovicës nga Kompania 'Çabрати' për Komunën e Gjakovës

Siç mund të shohim nga grafiku sasia e mbeturinave që është grumbulluar gjatë këtyre katër viteve të fundit ka pësuar rritje vit pas viti, ku nga viti 2016 deri në vitin 2019, sasia e mbeturinave të grumbulluara është rritur 3.2 herë. Ky fakt dikton se shërbimi i grumbullimit të mbeturinave në territorin e komunës së Gjakovës është shtrirë më shumë në territorin e komunës, çka ka sjellë edhe rritjen e sasisë së mbeturinave të grumbulluara.

Komuna e Gjakovës i dërgon mbeturinat në deponinë rajonale KMDK të Landovicës dhe tarifa e deponimit të mbeturinave është 6 €/ton. Nga të dhënat e deklaruara nga komuna, sasia totale e mbeturinave të grumbulluara për vitin 2018 është 28,916 ton mbeturina, nga të cilat 62% e tyre shkojnë në stacion transferi, ku ngarkohen në konteinera 30 m³ dhe më pas transportohen në deponinë rajonale ndërsa pjesa tjetër shkon në deponinë e Landovicës. Sipas të dhënave të kompanisë 'Çabрати', në vitin 2019 sasia e mbeturinave të prodhuara totalisht në territorin e Komunës së Gjakovës, edhe pse nuk ka matje të sakta, shkon në 31,000 ton mbeturina, nga cilat vetëm 17,179 ton mbeturina shkojnë në deponinë e Landovicës. Komuna e Gjakovës ngre një shqetësim, pasi stacioni aktual i transferit që ata kanë, nuk e kryen funksionin e tij, por është kthyer në një pikë deponi e egër duke sjellë shqetësim për komunën dhe për komunitetin përreth, pasi siç shihet edhe nga të dhënat, vetëm 57% e mbeturinave shkojnë në deponinë e Landovicës, dhe pjesa tjetër (43%) e tyre deponohen në stacionin e transferit, i cili e ka humbur tamshëm funksionin e tij. Në grafikun më poshtë tregohet më qartë kjo situatë për tre vitet e fundit për sasinë e mbeturinave në komunën e Gjakovës:

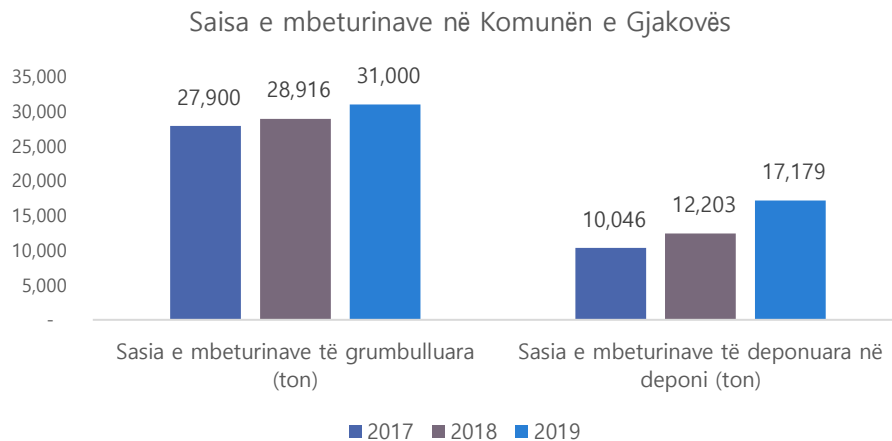

Figure 10. Sasia e mbeturinave në Komunën e Gjakovës [Burimi: Kompania 'Çabрати', zhvilluar nga autori]

5.5 Përbërja e fraksioneve të mbeturinave

Deri tani nuk është kryer ndonjë hulumtim në komunën e Gjakovës në lidhje me përbërjen mercologjike të mbeturinave. Në vitin 2011 GIZ në Kosovë ka kryer studim për përbërjen e fraksioneve të mbeturinave dhe në nivel kombëtar mbeturinat organike përbëjnë 43% të rrymës së mbeturinave. Ndërsa fraksione të tjera të mbeturinave si lënda drusore, letra, plastika, qelqi, metalet, materialet e përbëra, tekstilet, mbeturinat EEE, si dhe kategori të tjera të papërcaktuara përbëjnë rreth 37% të përbërjes së mbeturinave. Pjesa tjetër e fraksioneve të mbeturinave janë fraksione të parikuperueshme si mbeturina të higjienës, apo mbeturina ambulatore, të cilat mund të bashkohen me pjesën e mbeturinave komunale, si dhe kategori të tjera mbeturinash.

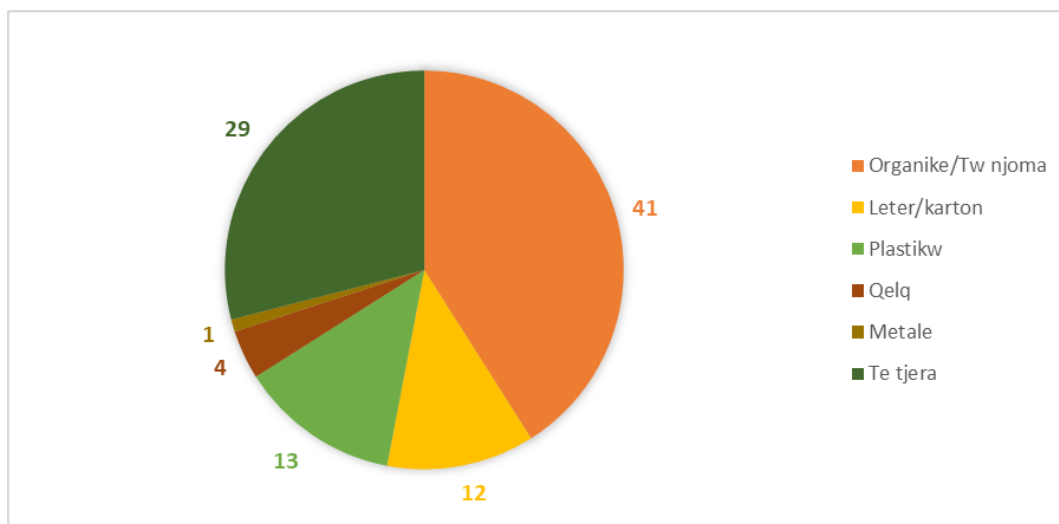

Figure 11. Përqindja e fraksioneve të mbeturinave në nivel kombëtar

Potencialisht Komuna e Gjakovës, karakterizohet nga zona urbane, por dhe zona rurale, të cilat kanë një potencial të lartë të sasisë së mbeturinave organike që ato prodhojnë.

5.6 Trendi i prodhimit të mbeturinave në komunë

Bazuar në dokumentet zyrtare të Republikës së Kosovës, në nivel kombëtar, indeksi i rritjes së popullsisë parashihet të jetë 1 - 1.2% ku merret parasysh rritja e natyrshme por edhe migrimi dhe emigrimi. Për këtë qëllim, të gjitha të dhënat e marra nga regjistri i sektorit të shërbimit janë përshtatur duke marrë parasysh sasinë e paraqitur për vitin 2020 dhe që lidhet me vlerësimin e koeficientit të prodhimit të mbeturinave si dhe prirjen e tij për 5 vitet e fundit sipas rrymave. Në tabelën mëposhtë parashikohet një trend i rritjes së popullsisë dhe sasisë së mbeturinave komunale në komunën e Gjakovës gjatë 10 viteve të ardhshme:

Table 10. Trendi i rritjes së popullsisë dhe sasisë së mbeturinave gjatë 10 viteve të ardhshme

Viti		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Projeksioni i rritjes se popullsisë	Nr	94 556	95 691	96 839	98 001	99 177	100 367	101572	102790	104 024	105 272
Projeksioni i rritjes së sasisë së mbeturinave	% sipas rrymave	20 708	20 956	21 208	21 462	21 720	21 980	22 244	22 511	22 781	23 055

*Agjensia e Statistikave të Kosovës 2015, Vlerësim Popullsia e Kosovës 2015

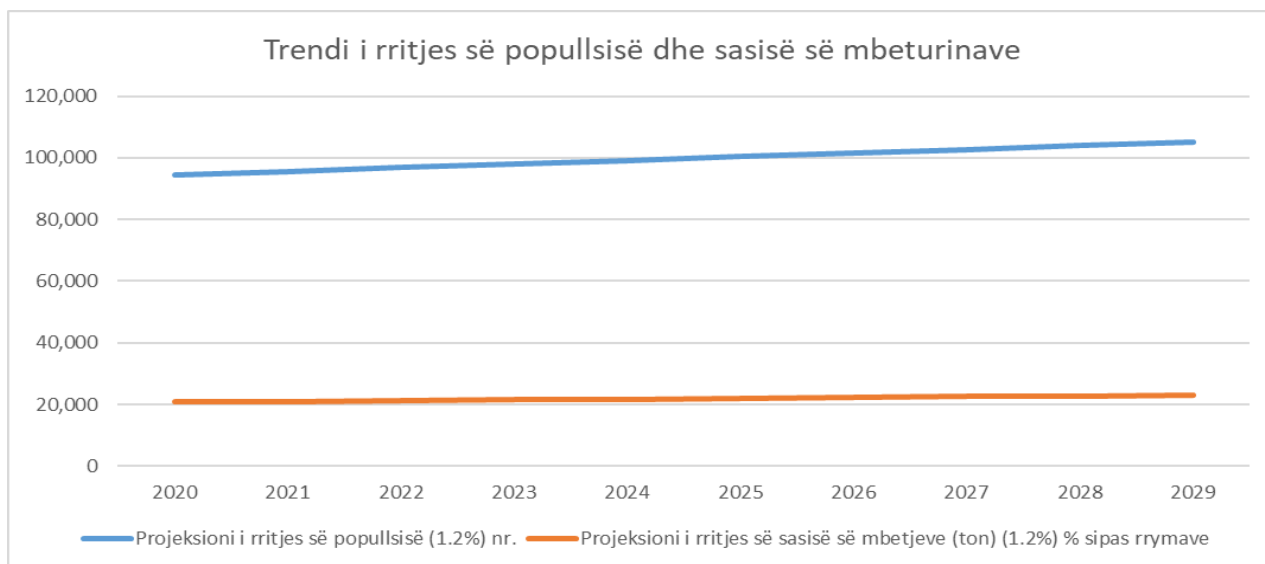

Figure 12 Trendi i rritjes së popullsisë dhe sasisë së mbeturinave gjatë 10 viteve të ardhshme

5.7 Riciklimi i mbeturinave

Sektori i riciklimit në Kosovë është në hapat fillestarë të zhvillimit. Aktualisht kjo industri është e lokalizuar në biznese të vogla që kryesisht merren me sortimin e materialit të riciklueshëm dhe shitjen e tij për tregun vendor apo të jashtëm. Tregu i shitjes së materialit të riciklueshëm kryesisht është i fokusuar në materialet e riciklueshme si: metali/alumini, plastika sipas disa llojeve të plastikës, letra dhe kartoni. Çmimi i shitjes varion në treg sipas bursës internacionale dhe ku çmimet kryesisht shkojnë sipas fraksioneve: letra 3-4-cent/kg; plastika 8-15cent/kg, alumini/hekuri deri në 70cent/kg. Për momentin aktiviteti i grumbullimit realizohet kryesisht prej veprimtarisë joformale të mbledhësve joformalë në formë jo të organizuar, përderisa ai i paketimit dhe presimit prej bizneseve të vogla lokale. Komuna ka nisur pilot projekte për ndarje në burim në disa lagje në qytet, megjithatë nuk vërehet vendosje e një sistemi adekuat të grumbullimit të rregullt, në ditë të caktuara, të mbeturinave të klasifikuara si të riciklueshme.

Në biznese vërehet që ka aktivitete të ndarjes së materialit të riciklueshëm i cili grumbullohet kryesisht prej mbledhësve joformalë të grupeve të komuniteteve të marginalizuara.

Në komunë ka veprimtari të bizneseve që merren me sortim dhe ambalazhim të mbeturinave të riciklueshme ku komuna sipas regjistrimit të saj regjistron mbi 100 mbledhës joformalë të paorganizuar.

Aktivitete të nxjerrjes së materialit të riciklueshëm vërehet edhe në ST ku grupe të pautorizuara joformale nxjerrin materialet e riciklueshme me vlerë në treg gjatë depozitimit të mbeturinave në deponi.

Komuna në bashkëpunim me GAC dhe GIZ ka shtrirë shërbimin e ndarjes në lagjen Blloku i Ri (rreth 300 e.f. dhe biznese) ndërsa planifikon të vazhdojë edhe në amvisëri tjera në këtë zonë, që posedon gjithsej 1500 amvisëri. Në këtë komunë janë pajisur 11 shkolla në zonën qendër me shporta për ndarje. Sipas të dhënave sistemi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të riciklueshme nuk është instaluar si pasojë e dështimeve prej bashkëpunimeve me subjekte private dhe prej moskapaciteteve të KRM 'Çabrat' si pasojë e arsyeve operative dhe çështjeve lidhur me mungesën e hapësirës dhe infrastrukturës në ST shkaku i akumulimit të mbeturinave në të. Gjithashtu gjatë vitit referent 2020, pas aktivitetit të pastrimit të mbeturinave në ST ka nisur ndërtimi i hapësirës/platosë në ST (parashihet të përfundojë në prill 2021) dhe Komuna ka siguruar përmes projekteve të jashtme shirit ndarës për zhvillimin e aktivitetit të ndarjes dhe klasifikimit të mbeturinave.

Në çdo rrethanë, komuna duhet të hartojë politika që adresojnë ndarjen në burim dhe riciklimin e mbeturinave si pjesë e objektivave për menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave komunale dhe zvogëlimin e sasisë së mbeturinave të depozituara në deponinë rajonale në Landovicë, Prizren.

5.8 Kompostimi

Në Komunën e Gjakovës kanë nisur nisma për kompostim të mbeturinave sipas bashkëpunimit të komunës me donatorin GIZ dhe organizatën GAC. Pilot projekti për kompostim është nisur në zbatim në disa zona pilot me numër total në 266 amvisëri, të cilët janë pajisur me enë kompostuese dhe kanë kapacitete të praktikojnë kompostimin individual në formë të decentralizuar. Në planifikimet e saj, komuna synon zgjerimin e këtij sistemi edhe në zona tjera kryesisht në zona rurale ku potenciali i gjenerimit të fraksionit organik është më i lartë.

5.9 Administrimi i mbeturinave të vëllimshme dhe rrymave tjera

Një faktor tjetër që ndikon në aspektin estetik dhe shëndetësor për qytetarët e komunës së Gjakovës është edhe hedhja pa kriter e mbeturinave voluminoze, kryesisht inerte, mbeturinave të vëllimshme, të papranueshme për sistemin e mbledhjes së mbeturinave. Mbeturinat nga prishja e ndërtimeve apo të ashtuquajturat mbetje të ngurta janë mbetje si gurë, beton, tulla, etj, që mbeten nga veprimtaritë e ndërtimit, rindërtimit, riparimit dhe prishjes së ndërtesave, shtëpive dhe strukturave të tjera. Shpesh këto mbetje hidhen të përziera me mbetje urbane duke impaktuar cilësinë dhe efektivitetin e shërbimeve apo edhe hidhen në mënyrë të pakontrolluar duke krijuar prezencë të deponive të egra ilegale të dëmshme për mjedisin dhe shëndetin e banorëve. Mënyrë tjetër nuk ka ndonjë sistem të instaluar prej komunës apo kompanisë 'Çabrat' për grumbullimin e tyre të veçantë (mbeturina të vëllimshme) edhe pse posedohet si shërbim i veçantë për qytetarë. Komuna e ka të përcaktuar një lokacion për mbushje me material inert, por funksionalizimi i saj nuk shihet si sfidë shkaku i pengesave prej anës së qytetarëve në zonën e caktuar. Komuna në disa raste synon të bashkëpunojë me operatorë privatë të interesuar për pranimin e materialit inert për mbushje të hapësirave të caktuara, megjithatë në të gjitha situatat është e nevojshme ngritja e një sistemi të mirëfilltë për deponimin e sigurtë dhe trajtimin e mbetjeve inerte prej prishjeve dhe ndërtimeve. Referuar organizimit të veçantë të grumbullimit për mbetjet e eshtrave, sipas informatave posedohet një organizim i veçantë apo trajtim i kësaj kategorie të mbetjeve të rrezikshme megjithatë ky sistem ka nevojë të përmirësohet dhe të jetë më efikas.

Mbetjet tjera të rrezikshme duke përfshirë mbetje spitalore prej klinikave të mjekësive familjare shpeshherë bashkohen me rrymën e mbeturinave të përgjithshme dhe dërgohen në deponi pa trajtim të veçantë. Krijimi i sistemeve të integruara të mbeturinave dhe organizimi i shërbimit referuar llojit të mbeturinave të gjeneruara kërkon angazhim të të gjithë akterëve në proces me rëndësi të veçantë edhe inspektoratin. Komuna në planin e saj duhet të parashohë trajtimin e mbeturinave referuar rrymës që i përket si dhe krijimin e qendrave të ndarjes në njësi komunale duke i bashkërenduar me zhvillimin e fushatave të informimit për qytetarë.

5.10 Deponimi i mbeturinave

Shërbimi i deponimit të mbeturinave për komunën e Gjakovës ofrohet nga kompania regjionale për mbeturina 'Çabrat', përmes deponisë regjionale të Landovicës e ndërtuar rreth vitit 2004 për të pasur kapacitet deri në 15 vite, e cila gjendet në Landovicë, në Prizren në distancë prej 27 km me ST në komunën e Gjakovës. Deponia i plotëson kërkesat ligjore për deponim bazuar në Udhëzimin Administrativ nr. 01/2009 mbi kushtet për selektimin e deponive të mbeturinave bazuar në Nenin 33 të Ligjit mbi Mbeturina. Shërbimi i grumbullimit, transportimit dhe deponimit të mbeturinave në deponinë regjionale në Landovicë, ofrohet nga Kompania Regjionale për Mbeturina 'Çabrat', e cila mundëson të dhëna të sakta në lidhje me sasinë e mbeturinave të gjeneruara gjatë tre viteve të fundit në këtë komunë. Në grafikët më poshtë tregohet sasia e mbeturinave të cilat deponohen në deponinë rajonale të Landovicës gjatë tre viteve të fundit:

Sasisa e mbetjeve te deponuara në deponinë e Landovicës

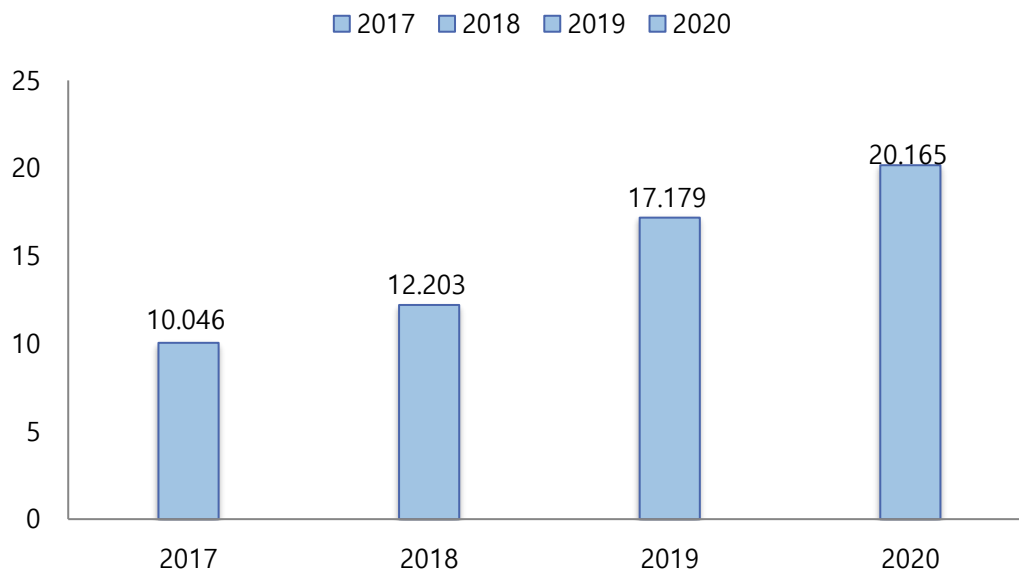

Figure 13. Sasia e mbeturinave në ton të deponuara gjatë katër viteve të fundit në deponinë e Landovicës

Siç mund ta shohim nga grafiku sasia e mbeturinave që është grumbulluar gjatë këtyre katër viteve të fundit ka pësuar rritje vit pas viti, ku nga viti 2016 deri në vitin 2019, sasia e mbeturinave të grumbulluara është rritur 3.2 herë. Ky fakt dikton se shërbimi i grumbullimit të mbeturinave në territorin e komunës së Gjakovës është shtrirë më shumë në territorin e komunës, çka ka sjellë edhe rritjen e sasisë së mbeturinave të grumbulluara.

Komuna e Gjakovës i dërgon mbeturinat në deponinë rajonale KMDK të Landovicës dhe tarifa e deponimit të mbeturinave është 5.74 €/ton. Nga të dhënat e deklaruar nga komuna, sasia totale e mbeturinave të grumbulluara për vitin 2018 është 28,916 ton mbeturina, nga të cilat 62% e tyre shkojnë në stacion transferi, ku ngarkohen në konteinera 30 m³ dhe më pas transportohen në deponinë rajonale dhe pjesa tjetër shkon në deponinë e Landovicës. Sipas të dhënave të kompanisë 'Çabrat', në vitin 2019 sasia e mbeturinave të prodhuara totalisht në territorin e komunës së Gjakovës, edhe pse nuk ka matje të sakta, shkon në 31,000 ton mbeturina, nga të cilat vetëm 17,179 ton mbeturina shkojnë në deponinë e Landovicës. Komuna e Gjakovës ngre një shqetësim, pasi stacioni aktual i transferit që ata kanë, nuk e kryen funksionin e tij, por është kthyer në një pikë deponie e egër duke sjellë shqetësim për komunën dhe për komunitetin përreth, pasi siç shihet edhe nga të dhënat, vetëm 57% e mbeturinave shkojnë në deponinë e Landovicës, dhe pjesa tjetër (43%) e tyre deponohen në stacionin e transferit, i cili e ka humbur tamshëm funksionin e tij. Në grafikun më poshtë tregohet më qartë kjo situatë për tre vitet e fundit për sasinë e mbeturinave në komunën e Gjakovës:

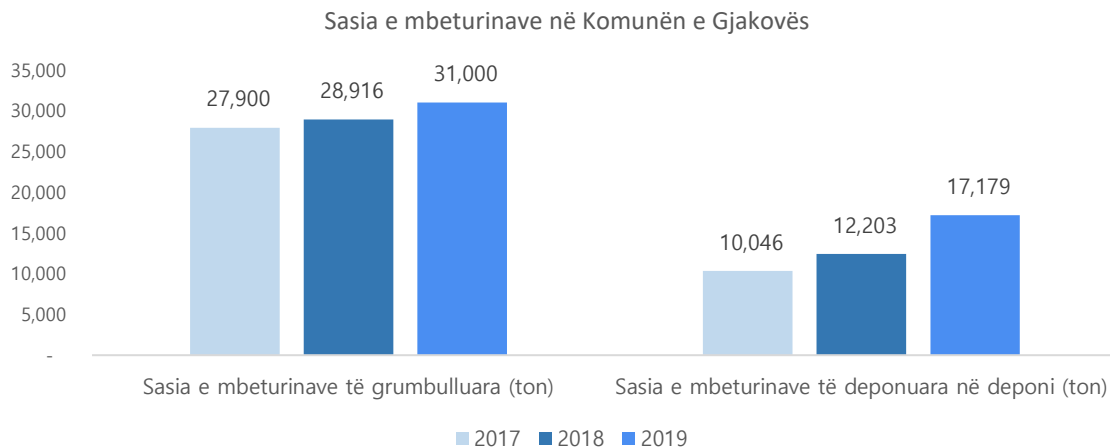

Figure 94. Sasia e mbeturinave në Komunën e Gjakovës [Burimi: Kompania 'Çabрати', zhvilluar nga autori]

5.10.1 Stacioni i transferit

Nga të dhënat e deklaruara nga komuna, sasia totale e mbeturinave të grumbulluara për vitin 2018 ishte 28,916 ton mbeturina dhe për vitin 2019 31,000 ton. Ato shkojnë të gjitha në stacionin e transferit, nga ku ngarkohen në konteinera 30 m³ dhe më pas transportohen në deponinë rajonale të Landovicës.

Megjithatë, Komuna sot ngre një shqetësim, pasi stacioni aktual i transferit që ata kanë, nuk e kryen funksionin e tij, pasi që ka nevojë për intervenime shpesh përpos pastrimit të tij, si aktivitete me impakt të madh mjedisor dhe shëndetësor për komunën e Gjakovës të ndërrmarë përgjatë vitit 2020 në bashkëpunim me MEA. Referuar kushteve sipas legjislacionit përkatës për funksionimin e ST-së duhet të merren masa të tjera për sa i përket kushteve të funksionimit të tërësishëm të ST-së në komunë. Komuna përmes projekteve bashkë me KRM 'Çabрати' dhe fonde të IPA III ka paraparë investime primare brenda ST-së duke u bazuar dhe pa u limituar vetëm në to, konkretisht në: shtrimin e platosë për operim, rrethimin parcial të ST-së, vendosjen e mbulojës për aktivitete të riciklimit dhe vendosjen e shiritit për klasifikim të mbeturinave. Megjithatë në aspektin inxhinierik dhe për ti përmbushur kushtet mjedisore ky ST duhet të plotësohet me sisteme kulluese dhe të drenazhës dhe infrastrukturë të plotë përcjellëse për funksionalizim të mirëfilltë. Të gjitha planet komunale afatmesme dhe afatgjata për komunën e Gjakovës për minimizim të mbeturinave dhe funksionim të sistemit të mirëfilltë të menaxhimit të mbeturinave ndërlidhen me rehabilitimin dhe funksionalizimin e plotë të stacion transferit. Deri sa të realizohet kjo, komuna mund të nisë aplikimin e skenarëve të ndarjes në burim duke tentuar të shfrytëzojë hapësira të qasshme brenda stacion transferit ku mund të dërgojë veçmas mbeturinën e riciklueshme, apo të bashkëpunojë me sektor të interesuar privat lidhur me dërgimin e mbeturinave të riciklueshme në treg të shitjes.

5.11 Përmbledhje e gjetjeve në menaxhim të mbeturinave

Në tabelën e mëposhtme do të përmbledhen të dhëna të përgjithshme të mjedisit që lidhen drejtpërdrejtë me menaxhimin e mbeturinave në Komunë. Deri më tani nuk është kryer ndonjë hulumtim në komunën e Gjakovës në lidhje me përbërjen mercologjike të mbeturinave. Në vitin 2011 GIZ në Kosovë ka kryer një studim për përbërjen e fraksioneve të mbeturinave, dhe në nivel kombëtar mbeturinat organike përbëjnë 43% të rrymës së mbeturinave. Ndërsa fraksione të tjera të mbeturinave si lënda drusore, letra, plastika, qelqi, metalet, materialet e përbëra, tekstilet, mbeturinat EEE, si dhe kategori të tjera të papërcaktuara përbëjnë rreth 37% të përbërjes së mbeturinave. Pjesa tjetër e fraksioneve të mbeturinave janë fraksione

të parikuperueshme si mbeturina të higjienës, apo mbeturina ambulatore, të cilat mund të bashkohen me pjesën e mbeturinave komunale, si dhe kategori të tjera mbeturinash.

Tabela 11. Të dhëna mbi çështjet mjedisore lidhur me menaxhimin e mbeturinave

Të dhëna të përgjithshme	Komuna Gjakovë
Matje mbi përbërjen e mbeturinave?	JO
Pika të deponive ilegale të grumbullimit të mbeturinave	42
Vende të autorizuar të depozitimit të mbeturinave (PGM)	X
Venddepozitime ilegale që janë eliminuar	5
Vend i caktuar për deponimin e mbetjeve inerte	Po
% E mbetjeve që shkojnë në deponinë e landovicës	100% mbeturinë amvisërie 2020 ~50% në vitet para 2020
% E mbetjeve në venddepozitime ilegale pranë lumenjve	Nuk ka të dhëna
Sistem për ndarje në burim	Po por jofunksional në tërësi
Sasia e mbeturinave e mbledhur dhe e përpunuar (ton/vit)	GRUMBULLUAR 31 000 TON Deponuar 17,179 TON NË VIT
% E mbetjeve të mbledhura dhe të përpunuara	-
A ka nisma për kompostim?	Po, në nisje
A ka nisma për riciklim?	Po, në pauzim si proces
A ka lokacion për aktivitet riciklimi	Stacion transferi Gjakovë

Në bazë të këtyre të dhënave në komunën e Gjakovës:

- Pikat e grumbullimit të mbeturinave paraqiten të plotësuara me infrastrukturë me konteinerë;
- Gjenden gjithsej 42 vende të pa autorizuar për depozitimin e mbeturinave, kryesisht të natyrës së mbetjeve inerte, të përziera dhe voluminoze. Referuar të dhënave prej 47 në total, 5 deponi ilegale janë pastruar dhe 42 janë aktive të parehabilituara sipas përbërjes 4 deponi të amvisërisë, 1 inerte dhe 37 të përziera;
- Mbeturinat komunale dërgohen në ST Gjakovë të menaxhuar nga KRM 'Çabrat' dhe më tutje vijnë për deponim final në deponinë e Landovicës, Prizren;
- Komuna posedon një vend të caktuar për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve inerte, në zonën e qytetit megjithatë është në faza të vlerësimit për funksionalizim.
- Komuna posedon kapacitete për zhvillimin e Aktivitetit të Riciklimit në tërësi territoriale pasi që ka ST dhe është në proces të projekteve për riciklimin e mbeturinave në ST.
- Komuna ka nisur nisma të ndarjes në burim sipas fraksioneve të mbeturinave në disa zona të caktuara.

5.12 Shërbimet e pastrimit të rrugëve dhe shërbime tjera mirëmbajtjeje

Përpos organizimit të sistemit efikas për menaxhim të mbeturinave, impakt në aspektin mjedisor, estetik dhe shëndetësor të një komune, rëndësi kanë edhe shërbimet e mirëmbajtjes së hapësirave publike. Referuar të dhënave, KRM 'Çabrat' përmes aktivitetit sekondar të kompanisë publike që bazohet në kontrata të veqanta me komunën e Gjakovës është përgjegjëse sipas kushteve kontraktuale për:

- Kontrata larje-fshirje të rrugëve (kontratë tri vjeçare)

Vlera e përafërt e kontratës për shërbime sekondare të kontraktuara (zbatuara) është rreth 120.000 € për tre vite (3300 € mujore).

5.13 Mjetet për ofrimin e shërbimit

Mjetet për ofrimin e shërbimit sipas të dhënave do të përmbledhen në:

5.13.1 Konteinerë për grumbullim

Të dhënat paraqesin se, komuna e Gjakovës ka të shpërndarë në territorin e saj gjithsej 500 konteinerë, 120 l sipas shërbimit derë më derë gjatë aktivitetit të shtrirjes së shërbimit, 189 konteinerë 1.1 m/kub për amvisëri në objekte kolektive, 94 konteinerë 1.1 m/kub për biznese dhe 149 konteinerë 1.1 m/kub për institucione. Gjithashtu ka shpërndarë rreth 550 shporta 120 l dhe 240 l në amvisëri për ndarje në burim, 67 shporta 240 l në biznese për ndarje në burim, 17 shporta 1.1m/kub në biznese për klasifikim të mbeturinave dhe rreth 200 shporta 240 l në institucione për ndarje në burim. E gjithë kjo infrastrukturë është në pronësi të komunës dhe në shfrytëzim të kompanisë publike.

Në tabelën më poshtë jepet lloji dhe numri i konteinerëve që operojnë në komunën e Gjakovës:

Table 12. Logjistika e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave

NR.	KATEGORIA E KONSUMATORËVE	NR. I KONTEINERËVE 1.1M ³	NR. I KONTEINERËVE 240L	NR. I KONTEINERËVE 120L	NR.
1	Amvisëri	189	300	250 – lagje/ të riciklueshme	1
2	Biznese	94	-	-	2
	Biznese - riciklim	17	67 – të riciklueshme	-	
3	Institucione	149	200 – në shkolla të riciklueshme	-	3
4	Gjithsej	449	817	250	4

5.13.2 Kamionë

Në bazë të të dhënave të mbledhura, KRM Çabrat operon me 10 mjete për mbledhjen e mbeturinave komunale, të cilat janë kryesisht me motorikë të vjetëruar.

Table 13. Logjistika e operimit për grumbullimin e mbeturinave

EMRI I MJETIT	KAPACITETI I MJETIT (TON)	NR.
IVECO	7.5	3

MERCEDES 2 AKS	8.5	1
HYUNDAI	3.5	4
MERCEDES KOMPAKTOR	3.5	1
MERCEDES KOMPAKTOR	10	2
MAN H-18	20	2
GJITHSEJ		13

6. ASPEKTET FINANCIARE NË MENAXHIMIN E MBETURINAVE

6.1 Aspektet financiare në menaxhimin e mbeturinave

Në llogaritjen e plotë të kostos së shërbimit të menaxhimit të mbeturinave komuna duhet të sigurojë të gjithë zërat e nevojshëm për tre shërbimet kryesore të sistemit të menaxhimit të mbeturinave: I) grumbullimi dhe transporti i mbeturinave; II) deponia; III) autoparku, ashtu siç janë paraqitur në diagramin më poshtë:

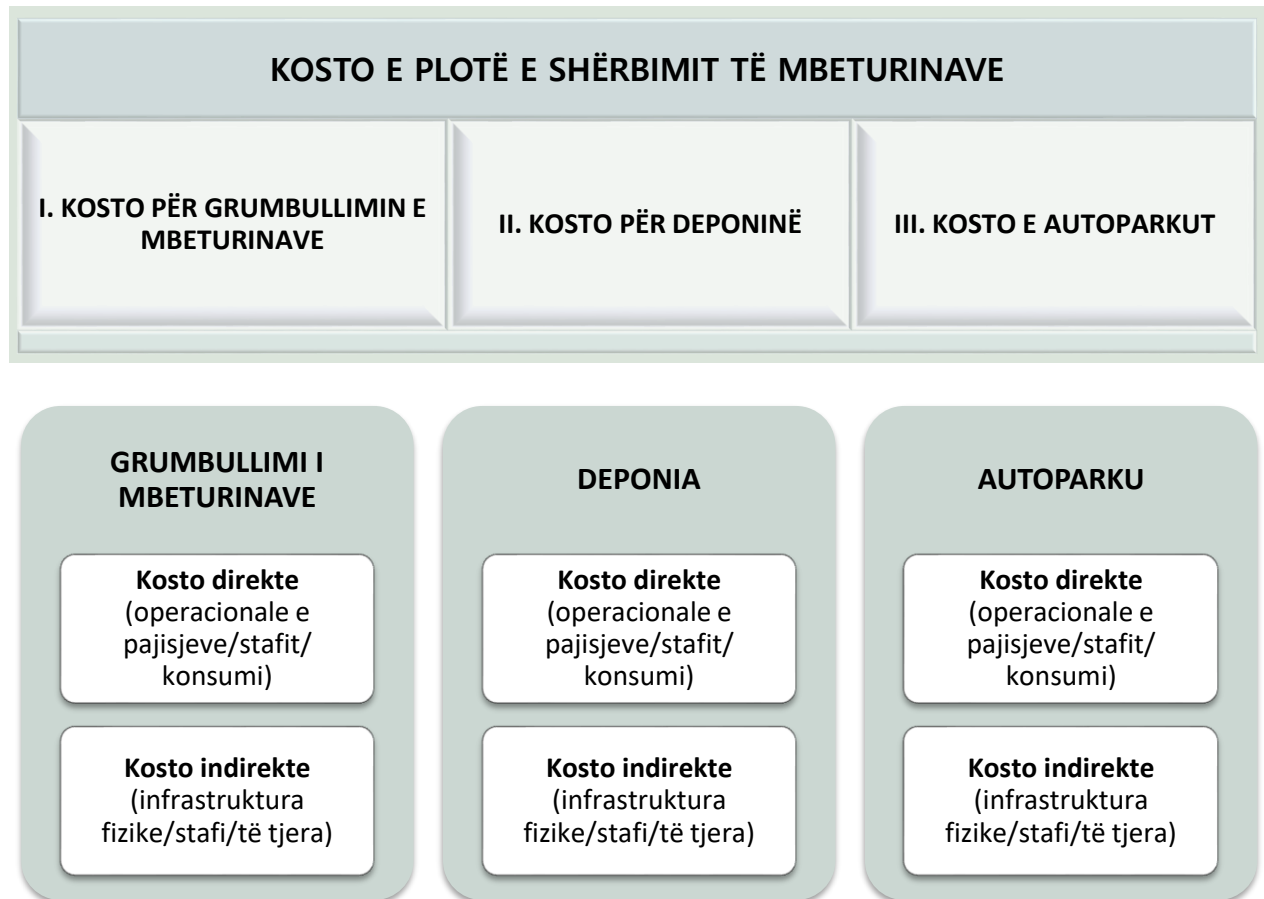

Figure 15. Kosto e plotë e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave

[Burimi: metodologjia e GlZ, përshtatur nga autori]

Në rastin e komunës të Gjakovës, Komuna nuk deklaron të ketë llogaritur një kosto të plotë të shërbimit të grumbullimit dhe menaxhimit të mbeturinave në nivel territorial. Komuna ndonëse nuk e ofron vetë shërbimin e menaxhimit të mbeturinave në sajë të detyrimeve që ja përcakton ligji për menaxhimin e mbeturinave, ka për detyrë të llogarisë dhe të njohë koston e plotë të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave sipas zërave të përcaktuar më lart. Në këtë mënyrë komuna arrin të kuptojë realisht kostot specifike të të gjitha shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave, dhe mund të përcaktojë qartësisht nivelin e tarifave të pastrimit me synim mbulimin e plotë të kostos. Referuar planifikimit të mirëfilltë, në këtë aspekt Komuna është duke u përkrahur nga GlZ.

6.2 Sistemi i tarifave të menaxhimit të mbeturinave

Autoriteti i vetëm për caktimin e tarifave të shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave pas shuarjes së veprimtarisë së ZRRUM-it (Zyra Rregullative për Ujin dhe Mbeturinat), sipas bazës ligjore janë Komunitet dhe Republikës së Kosovës.

Ndërkohë në nivel komune, Komisioni për Përcaktimin e Tarifave dhe Çmimeve të Shërbimeve, bazuar në llogaritjen e plotë të kostos ka përcaktuar nivelin e ri të tarifave të pastrimit për Komunitetin e Gjakovës ku Kuvendi Komunal i Gjakovës në mbledhjen e mbajtur me datë 25.08.2020 ka aprovuar dhe përmes Vendimit 01 Nr. 011101-18668/2020 të datës 26.08.2020 ka caktuar tarifat e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave. Në tabelën më poshtë jepen edhe nivelet e vjetra dhe ato të reja të aprovuara nga kuvendi komunal sa i përket tarifës së pastrimit:

Aplikimi i tarifave të përcaktuara në Rregulloren Komunale për Mbeturina me Nr. 011101-18668/2020 sipas vendimit të datës 26.08.2020 dhe ndahet sipas kategorive të klientëve ku tarifat e aplikuar janë:

Table 14. Niveli i tarifave të pastrimit sipas kategorive të konsumatorëve dhe tarifat e reja të aprovuara nga kuvendi komunal i Gjakovës. [Burimi: komuna, Kompania KRM 'Çabrat', Vendimit 01 Nr. 011101-18668/2020 të datës 26.08.2020 i Kuvendit Komunal të Gjakovës]

Kategoritë e konsumatorëve	Tarifa e vjetër e pastrimit €/muaj me TVSH	Tarifa e re €/muaj me TVSH
Amvisëritë	4.65	5.00 1/7 (një herë në javë)
Amvisëritë (diaspora)	-	15 €/vit
Nënkategoria 1 Gjenerues i mbeturinave me kapacitet të vogël	4.01	5.00 1/7 (një herë në javë)
	5.12	7.00 2/7 (dy herë në javë)
Nënkategoria 2 Gjenerues i mbeturinave me kapacitet të mesëm	5.12	6.20 1/7 (një herë në javë)
	6.40	8.00 1/7 (dy herë në javë)
Nënkategoria 3 Gjenerues i mbeturinave me kapacitet të madh – zbrazje me konteiner	12.11	12.20 (Listë përcjellëse)
	45.62	46.00 (Listë përcjellëse)
	€/zbrazje 1.1 m ³ (urbane)	€/zbrazje 7.1 m ³ (urbane)
Zbrazje me konteiner	-	1.50 1/7 (një herë në javë)
	-	2.50 1/7 (një herë në javë)
Mishtore	12.11	25.00 (Listë përcjellëse)

Aktualisht operatori, në këtë rast KRM 'Çabrat' SH.A. në bazë të rregullores komunale për mbeturina sipas marrëveshjes me komunitetin, KRM 'Çabrat' realizon inkasimin apo vjeljen e tarifës së shërbimit për të gjitha ekonomitë familjare, bizneset dhe institucionet në territorin e komunitetit. Sfidat e KRM 'Çabrat' në inkasimin e ekonomive familjare vazhdojnë, dhe sipas të dhënave rreth 94.35% është inkasimi prej ekonomive familjare vetëm në zonat e shërbimit, ndërkohë që pjesën e mbetur e subvencionon me mjete vetanake prej kontratave tjera. Për vlerat e inkasuara sipas viteve, për shkak të natyrës së punës, sistemi nuk lejon ndarjen dhe kategorizimin e vlerave të inkasuara sipas kategorive për raport mujor faturim-inkasim.

Për këtë arsye në tabelën e mëposhtme janë paraqitur vlera totale vjetore të shumës së inkasuar, ku janë të ndara inkasimi për vitin përkatës e shprehur në vlerë dhe përqindje, inkasimi i borxheve të vjetra e shprehur

në vlerë dhe përqindje dhe totalin e inkasimit krahasuar me vlerën e faturimit. Në tabelën dhe grafikun më poshtë tregohet më qartë kjo situatë:

Table 15. Përqindja e inkasimit sipas viteve

	Përqindja e inkasimit sipas viteve				
	Vlera e inkasuar për secilin vit kalendarik	%	Borxhet e vjetra	% inkasimi Borxh.	Totali inkasimit %
2016	578,114	63.07%	230,055	25.01%	88.17%
2017	682,996	68.81%	242,171	24.40%	93.21%
2018	698,328	69.71%	256,891	25.64%	95.35%
2019	803,970	66.03%	309,081	28.32%	94.35%

Referuar të dhënave, shohim se niveli i grumbullimi të tarifave për kategorinë e amvisërive ka pësuar një rritje nga viti 2016 (80% e ekonomive që janë në sistem) në 94% në vitin 2019. Përsa i takon kategorive të tjera të konsumatorëve si bizneset apo institucionet, niveli i inkasimeve është relativisht pothuajse 100%.

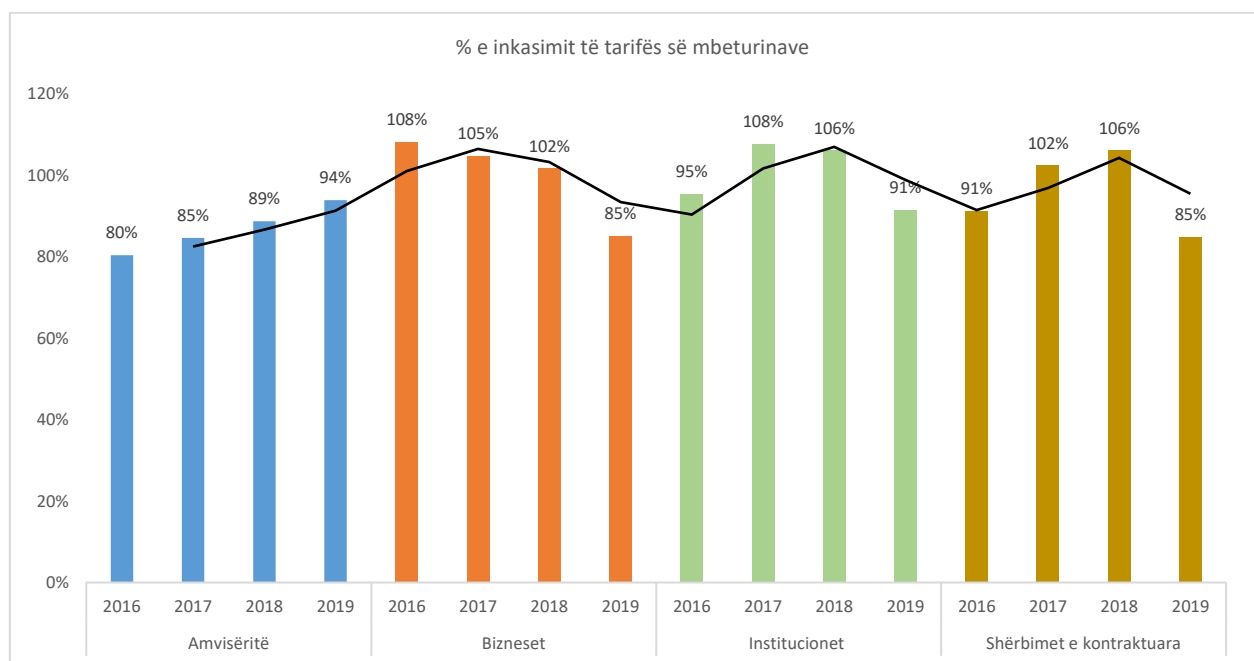

Figure 16. Përqindja e inkasimit të tarifës së mbeturinave

Ndonëse kemi një informacion në lidhje me nivelin e inkasimit të tarifës, Komuna duhet të dijë sa është kosto reale e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave, për të kuptuar që ndonëse ka një performancë relativisht të mirë të grumbullimit të tarifës, njohja e kostonë së plotë do t'i japë mundësinë Komunës të kuptojë nëse realisht mbulohet apo jo kosto nga inkasimi i tarifave. Nisur edhe nga fakti që Komuna, nën mbështetjen e GIZ, është në proces të rishikimit të nivelit të tarifave dhe hartimit të rregullores së re, do të ndihmojë mjaft në këtë proces, i cili do të duhet që në të ardhmen të sigurojë qëndrueshmëri financiare për shërbimin e menaxhimit të mbeturinave në komunën e Gjakovës.

Të dhënat mbi aspektet financiare të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në komunën e Gjakovës janë paraqitur në dy tabelat në vijim, të cilat grupojnë përkatësisht (i) çështje të tarifës, faturimit dhe mbledhjes së të ardhurave nga subjektet pagues dhe (i) të kostos së dhënies së shërbimit e buxhetimit të tij.

(i) Çështje të tarifës, faturimit dhe mbledhjes së të ardhurave nga subjektet pagues

Së pari, të dhënat e mbledhura tregojnë një diferencë lineare mesatarisht 88,75% inkasohet shërbimi nëpër subjekte, midis numrit të subjekteve të cilëve ju faturohet tarifa e shërbimit dhe kanë realizuar pagesën e faturës, diferencë kjo e cila reflekton buxhetin e kompanisë për realizimin e këtij shërbimi (inkasimi për amvisëri 94%, 85% biznese, 91% institucione, 85% shërbime kontraktuale).

Sipas të dhënave të ofruara prej komunës dhe kompanisë inkasimi prej vitit 2019 është në rritje në amvisëri si efekt i shtrirjes së shërbimit në nivel territorial dhe referuar të dhënave të ofruara për vitin 2019 vlerësuar me numrin e bizneseve në faturim të kostos së dhënies së shërbimit në vitin 2019 dhe inkasimit të tij shihet rënie e inkasimit.

Table 16. Të dhëna lidhur me inkasimin për shërbimin e grumbullimit të mbeturinave 'Çabrat'

Inkasimi i të hyrave	2017	2018	2019	2020	% inkasimit
Amvisëri	85 %	89 %	94 %	92%	ek residente
Biznes	105 %	102 %	85 %	95%	
Institucione	108 %	106 %	91 %	113,12%	
Të tjera	102 %	106 %	85 %	77.76%	kontraktuale

Duhet të merret në konsideratë që komuna/kompania sipas obligimeve ligjore duhet të bëjë shtrirje të shërbimit në nivel territorial duhet të merren në konsideratë borxhet e akredituara prej subjekteve të cilët nuk e paguajnë shërbimin e ofruar si dhe ekonomitë familjare të cilat nuk pranojnë të hyjnë në shërbim. Megjithatë përlogaritja e kostove:

Table 17. Kostot potenciale të të ardhurave

		Klientë total (të dhëna prej komunës)	
Qyteti/FKRMt	Ekonomi familjare	Biznese	Insitucione
Gjakovë	16,303	2,500	74
Shërbyer Klientë të faturuar - shërbyer	12,133	2,314	72
% e inkasimit të tarifës së shërbimit 2019	94 %	85%	91%
Të hyrat totale të inkasuara prej shërbimit (vjetore dhjetor 2019)	803,970.00€	~ zbrazje mbi 12.20 ~€	zbrazje mbi 12.20 €
Të hyra të planifikuara prej shërbimit 100% (vjetore)	928,389.09 €	*€	€

*Numri i ekonomive familjare sipas të dhënave nga komuna

Shuma potenciale e të ardhurave nga niveli aktual i shërbimit, sipas tarifave që zbatohen aktualisht për subjektet pagues është përlogaritur në bazë të numrit total të familjeve që marrin shërbim të rregullt të menaxhimit të mbetjeve, numrit gjithsej të bizneseve (referuar kontratave aktuale), si dhe numrit gjithsej të institucioneve në komunën e Gjakovës (referuar kontratave me institucione).

7. PËRMBLEDHJE E GJETJEVE KRYESORE NGA VLERËSIMI I GJENDJES FILLESTARE

Duke Konsideruar si bazë reference vitin 2019-2020, referuar shërbimit të grumbullimit të mbeturinave në komunën e Gjakovës do të konkludojmë në:

- Shërbimi ofrohet përafërsisht për 76.8 % të popullsisë.
- Shpeshtësia (frekuenca) e mbledhjes së mbetjeve urbane është çdo ditë / javë për zonën urbane të qendrës së qytetit dhe 1 herë në javë për zonat rurale ku përfshihen të gjitha njësitë e tjera administrative.
- Me riorganizimin territorial të shërbimit referuar efektivitetit dhe efijencës objektivi strategjik i komunës për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve është plotësimi me infrastrukturë të operimit për grumbullim në 25% amvisëri në territorin e saj referuar politikave të mëparshme të Komunës për pajisje.
- Zgjerimi i shërbimit nënkupton edhe gatishmërinë e qytetarëve të bëhen pjesë e skemës qoftë përmes pagesës së rregullt të tarifës apo sigurimit të konteinerëve individualë aty ku zbatohet shërbimi derë më derë. Mosgatishmëria e qytetarëve mund t'i sfidojë objektivat e zgjerimit të vendosura nga Komuna.
- Me shtrirjen e shërbimit në tërë territorin dhe referuar mjeteve motorike të vjetëruara komuna dhe KRM 'Çabrat' duhet të adresojë çështjen për përmirësimin e kapaciteteve aktuale të operimit për grumbullimin dhe transportimin e mbeturinave.
- Funksionalizimi i aktiviteteve për ndarje të mbeturinave rezulton si sfidë më vete duke marrë parasysh problemet bazike me grumbullimin e mbeturinave dhe prezencës së deponive ilegale në komunë.
- Disa probleme të sektorit të MM-së kanë të bëjnë në fushat ku komuna nuk ka kompetenca të plota si grumbullimi dhe trajtimi i sigurtë i mbeturinave medicinale (kompetencë e ndërlidhur me udhëzimet prej Ministrisë së Shëndetësisë) apo mbeturinat shtazore (mungesa e impianteve për procesimin e mbeturinave shtazore në nivel të Kosovës).
- Rehabilitimi i plotë dhe funksionalizimi i stacion transferit duhet të synohet të implementohet përgjatë periudhës planifikuese sipas zhvillimit të planit.
- Mosbashkëpunimi i palëve të jashtme apo mosekzistimi i infrastrukturës adekuate mund të sfidojë vendosjen e një sistemi të MM-së në komunë përgjatë periudhës planifikuese.

7.1 Nevojat dhe prioritetet

Gjenerimi i mbetjeve në territorin e komunës ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik, i cili është prioriteti kryesor i komunës së Gjakovës nga pikëpamja ekonomike si dhe në integritetin e zonave të pastra dhe miqësore me mjedisin.

Nevojat të cilat duhen marrë parasysh në zbatimin e planit në harmoni me planin komunal për menaxhim të mbeturinave të komunës janë renditur si me poshtë:

- Shtrirja e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave dhe plotësimi i tij në nivel territori;

- Inventarizimi dhe diagnostikimi i vend-depozitimeve si dhe përcaktimi i prioriteteve, planifikimi dhe raportimi;
- Rehabilitimi i zonave me ndotje prej deponive ilegale dhe revitalizimi i tyre duke i kthyer në zonë të gjelbër me vlerë rekreative për qytetin, të tjerat në përputhje me normat e sigurisë;
- Funksionalizimi i pjesshëm/plotë i stacion transferit nga pikëpamja mjedisore dhe operative/operimit të qendrës për riciklim;
- Zhvillimi i infrastrukturës së përshtatshme për menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave dhe ndarje në burim në zona pilot;
- Aprovimi i një buxheti të mjaftueshëm për menaxhimin e mbeturinave referuar planeve dhe objektivave;
- Hartimi i programeve vetëdijësuese për ndarje në burim të mbeturinave;
- Funksionalizimi i sistemit për grumbullim të veçantë të mbeturinave të rrezikshme;
- Funksionalizimi i sistemit për grumbullim për trajtimin e mbeturinave të ngurta komunale duke përfshirë mbetjet voluminoze;
- Funksionalizimi i sistemit për kompostimin dhe selektimin e mbetjeve të riciklueshme në zona pilot;
- Krijimi i kushteve të duhura për donatorët ndërkombëtarë për të financuar infrastrukturën e nevojshme;
- Plotësimi me kapacitete njerëzore të sektorit për menaxhim të mbeturinave në Komunë;
- Forcimi i mekanizmave për mbledhje më të mirë të tarifave dhe zbatimi i sanksioneve dhe monitorimi i shërbimit në përgjithësi;

Sipas qëllimeve të vendosura në planin për menaxhim të mbeturinave komunale, objektivat primare në menaxhim të mbeturinave komunale janë fokusuar në marrjen e masave emergjente për të ndryshuar situatën, përmirësimin e performancës komunale për mbledhjen, transportin dhe depozitimin e sigurt të mbeturinave komunale si dhe rritjen e efikasitetit dhe efikasitetit të shërbimeve të ofruara.

Objektivat e vendosura do të jenë strukturuar duke marrë parasysh qëllimet e përcaktuara prej komunës së Gjakovës, duke analizuar kapacitetet financiare dhe duke analizuar gjendjen ekzistuese të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave në Komunë. Krahas kësaj, vlerësimi i gjendjes ekzistuese të sektorit rishikon përmbushjen e objektivave të përcaktuara në planin paraprak dhe nevojën për plotësime shtesë apo rishikimin e tyre.

Objektivat kryesore do të përfshijnë zbatimin e skemave për shtrirjen e shërbimit bazik në nivelin komplet të territorit (100%) dhe popullsisë së shërbyer dhe aktivitete tjera që rrisin performancën për ofrimin e shërbimeve bazike, zbatimin e programeve të minimizimit të mbeturinave përfshirë ndarjen në burim për riciklim dhe kompostimin për të reduktuar në mënyrë progresive sasinë e mbeturinave për deponim final në deponi si dhe trajtimin adekuat të mbeturinave me qëllim zvogëlimin e rrezikut që shkaktojnë në mjedis. Në të njëjtën kohë do të synojë rritjen e ndërgjegjësisë publike dhe përmirësimin e financave komunale për menaxhimin e mbeturinave.

8. PLANI KOMUNAL PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE

8.1 Planifikimi strategjik

Politikat e nivelit qendror dhe lokal në Kosovë në menaxhim të mbeturinave parashtrojnë si domosdoshmëri zhvillimin e alternativave të qëndrueshme përmes praktikave të trajtimit të mbeturinave sipas llojit të tyre. Vazhdimi i sistemit aktual të deponimit të mbeturinave nuk konsiderohet të jetë një opsion i qëndrueshëm si rezultat i zvogëlimit të kapacitetit të deponive vijuar me politikat sociale, ekonomike dhe mjedisore.

Strategjia e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave dhe Plani i Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave kanë përcaktuar 2 periudha të rëndësishme kohore: faza e parë dhe e dytë (2013-2017 dhe 2017-2022) ku synohet përparimi drejt standardeve të BE-së dhe arritja e standardeve dhe objektivave të BE-së. Në këtë kuadër, politikat nacionale synojnë progresin gradual drejt përmirësimit të situatës aktuale dr standardeve kombëtare e ndërkombëtare.

Objektivat e komunës së Gjakovës përveç që synojnë të adresojnë problemet edhe gjendjen ekzistuese në komunë, ato përkritazi synojnë të adresojnë edhe objektivat e Strategjisë së Republikës së Kosovës për Menaxhim të Mbeturinave 2013-2022 si dhe aktivitetet që dalin nga Plani Kombëtar për Menaxhim të Mbeturinave.

Strategjia për Menaxhim të Mbeturinave 2013 – 2022 përcakton objektivat si në tabelën në vijim:

Table 18. Objektivat për realizimin e qëllimeve dhe strategjisë¹

Qëllimet Strategjike	% /vit			
	2013	2015	2019	2022
Grumbullimi i mbeturinave komunale	50	70	80	90
Ndarja në lloje e mbeturinave komunale	0	20	30	50
Trajtimi i mbeturinave	10	20	35	40
Sasia e mbeturinave të hedhura në deponi	90	80	65	60
Sasia e mbeturinave biodegraduese	95	85	70	40

Niveli qendror, përmes Strategjisë së Republikës së Kosovës për Menaxhim të Mbeturinave 2013-2022 ka përcaktuar si objektiv që deri me 2022 grumbullimi i mbeturinave komunale në të gjitha komunat e Kosovës të arrijë në shkallën prej 90%. Sa i përket ndarjes së mbeturinave, referuar strategjisë synohet që deri me 2022 shkalla e ndarjes së mbeturinave të arrijë deri në 50% të sasisë totale të gjeneruar, ndërsa trajtimi i tyre të arrijë deri në 40%. Në të njëjtën kohë, referuar strategjisë kombëtare kërkohet që sasia e mbeturinave që depozitohen në deponi të zvogëlohet deri në 60%, përderisa sasia e mbeturinave biodegraduese që hidhen në rrymën e mbeturinave komunale deri në vitin 2022 të zvogëlohet në shkallë deri në 40%.

Strategjia gjithashtu parasheh të përcaktuara qartë objektivat për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave të veçanta. Referuar kësaj, deri në vitin 2022 mbeturinat e ambalazhit duhet të futen në ripërdorim në masë

¹ Burimi: Strategjia për Menaxhim të Mbeturinave 2013 – 2022

prej 65% dhe në riciklim në masë prej 55%. Mbetjet elektrike dhe elektronike duhet të arrijnë shkallën e ripërdorimit deri në 80% dhe ato të riciklimit deri në masë 90%. Ndërsa mbeturinat prej gomave të përdorura do të duhej të ripërdoren deri në shkallë prej 70% ndërsa për riciklim deri në 30%.

Tabela 19. Objektivat e strategjisë për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave të vecanta²

Mbeturina	Afatet kohore	Proporcioni (%)	
		Ripërdorim	Riciklim
Mbeturinat e ambalazhit	2018 - 2022	40 – 65	40 – 55
Automjetet mbeturinë	2018 - 2021	60 – 70	90 – 95
Mbeturinat elektrike dhe elektronike	2018 – 2021	70 – 80	80 – 90
Mbeturinat e gomës	2018 – 2022	30 – 70	20 – 30
Vajërat mbeturinë	2018 - 2022	40 - 60	-

Referuar politikave të nivelit lokal, PKMM synon të udhëzojë komunën e Gjakovës për përmbushjen e kërkesave referuar strategjisë dhe të përcaktojë objektivat e komunës dhe planet për zbatimin e tyre duke marrë parasysh gjendjen ekzistuese në sektorin e menaxhimit të mbeturinave, kapacitetet investive dhe teknike të komunës. Referuar kompetencave ligjore në nivel lokal, në Ligjin nr.04/l-060 'Për menaxhimin e mbeturinave', 2012, i amandatur, përcaktohet detyrimi për hartimin dhe zbatimin e planit lokal të menaxhimit të mbeturinave si dhe rregulloreve përkatëse për të gjithë komponentët e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave nga Komuna.

Konkretisht Komuna ka si detyrim ligjor:

1. Hartimin e planit komunal për menaxhimin e mbeturinave, i cili duhet të jetë në harmoni me planin nacional;
2. Zbatimin e planit komunal për menaxhimin e mbeturinave;
3. Hartimin e rregulloreve me përgjegjësitë dhe detyrimet për organizimin dhe ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave në territorin e tyre;
4. Krijimin dhe mirëmbajtjen e një sistemi për informimin e publikut dhe raportimin mbi punën e bërë dhe përgatitjen e një raporti vjetor për menaxhimin e mbeturinave;
5. Identifikimin e deponive të egra në territorin e tyre dhe zhvillimin e projekteve për rehabilitimin e tyre;
6. Përcaktimin e tarifave dhe mënyrën e inkasimit të mjeteve financiare për shërbimet komunale;
7. Aplikimin e procedurave të prokurimit për përzgjedhjen e personave të licensuar për grumbullimin dhe transportin e mbeturinave në territorin e tyre;
8. Mbikqyrjen dhe kontrollin e aktiviteteve të menaxhimit të mbeturinave në territorin e tyre përmes inspektorëve të mjedisit në Komunë;
9. Bashkëpunimin ndërvendor midis dy ose më shumë komunave për menaxhimin e mbeturinave;
10. Përcaktimin e sasisë dhe llojit të mbeturinave që pritet të krijohen duke identifikuar llojin dhe origjinën e tyre;
11. Hartimin e skemave dhe programeve për mbledhjen e mbeturinave (nga amvisëritë, bizneset dhe industria);
12. Hartimin e programeve për grumbullimin e ndarë, sidomos grumbullimin e rrymave të rrezikshme;
13. Hartimin e propozimeve teknike të duhura në lidhje me ripërdorimin dhe riciklimin e mbeturinave;

² Burimi: burimi: Strategjia për Menaxhim të Mbeturinave 2013 – 2022

14. Hartimin e programeve për ngritjen e vetëdijes publike dhe edukimin në lidhje me menaxhimin e mbeturinave;
15. Vlerësimin dhe llogaritjen e kostove për aktivitetet/projektet e planifikuara për menaxhimin e mbeturinave dhe identifikimin e fondeve për zbatimin e tyre;

8.2 Vizioni i planit komunal

Vizioni i planit komunal të menaxhimit të mbeturinave të komunës së Gjakovës mori formë si një proces i analizimit të situatës aktuale dhe mundësive për hartimin e objektivave që synojnë menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave komunale. Duke iu referuar statutit aktual të menaxhimit të mbeturinave, prioritetet e përgjithshme si dhe pritshmëritë për zhvillimin e këtij sektori, vlerave dhe normave qytetare, nevojës për ndryshim, u përcaktua vizioni i komunës i cili synon të jetë:

“Gjakova, komunë me mjedis më të pastër që ofron shërbime efikase për qytetarët, duke stimuluar zhvillimin e ekonomisë së gjelbër për të reduktuar sasinë e mbeturinave komunale përmes procesit të riciklimit.”

Objektivi kryesor i planit bazohet në objektivat kombëtare për menaxhim të mbeturinave lidhur me ndërmarrjen e masave përmes së cilave, komuna do të duhej të zvogëlojë sasinë e mbeturinave që aktualisht krijohen me qëllim të ngritjes së sistemit të qëndrueshëm për menaxhimin e mbeturinave komunale.

Në harmoni me këto politika, strategjikisht, komuna e Gjakovës, gjatë periudhës 5 vjeçare të zbatimit të planit synon këto qëllime strategjike:

1. Rritja e qëndrueshmërisë së sistemit të grumbullimit të mbeturinave;
2. Zhvillimi i sistemeve për ndarje të mbeturinave në burim duke synuar në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi;
3. Aplikimin e skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlimin të sasisë që përfundon në deponi;
3. Zhvillimin e reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave;
4. Ngritjen e vetëdijësimit qytetar dhe edukimi;

Qëllimet strategjike janë strukturuar duke marrë parasysh analizën e gjendjes ekzistuese dhe me anë të të cilave synohet që të arrihet vizioni i përcaktuar me plan. Në të njëjtën kohë objektivat e PKMM-së reflektojnë në përmirësimin e gjendjes ekzistuese dhe adresimin e zgjidhjes së problemeve në sektor.

Konkretisht këto qëllime strategjike janë përkthyer në objektivat e mëposhtme për planin komunal për menaxhimin e mbeturinave për një periudhë afatshkurtër, afatmesme dhe afatgjatë.

8.3 Objektivat e Planit

Përcaktimi i objektivave shërben për të përcaktuar dhe menduar se çfarë do të jetë më e rëndësishme për komunën e Gjakovës, si dhe për të marrë një vendim përfundimtar mbi zhvillimin e shërbimit të pastrimit, grumbullimit dhe trajtimit të mbeturinave. Paraqitja e rezultateve ndihmon për të bërë zgjedhjet e duhura me fokus në përmirësimin e shërbimit dhe monitorimin e performancës së Komunës në sektor.

Për të përmbushur objektivat e këtij plani, komuna e Gjakovës ka vendosur këta tregues për objektivat që do të realizohen nga zbatimi i planit.

Qëllimi 1: Rritja e qëndrueshmërisë së sistemit të grumbullimit të mbeturinave

O1.1: Riorganizimi dhe plotësimi me shërbim të grumbullimit të mbeturinave në zonat ku ofrohet pjesërisht ky shërbim me qëllim të rritjes së efikasitetit të shërbimit në pesë vitet e ardhshme;

O1.2: Rritja graduale e mbulueshmërisë me shërbime në tërë territorin e komunës së Gjakovës me qëllim të mbulimit të plotë deri në fund të vitit 2021;

O1.3: Optimizimi i sistemit të grumbullimit të mbeturinave.

Qëllimi 2: Zhvillimi i sistemeve për ndarje të mbeturinave në burim duke synuar në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi.

O2.1. Zbatimi i masave për rehabilitim të plotë të ST-së sipas standardeve për grumbullim provizor të mbeturinave dhe dërgimin e tërësishëm të tyre në deponi;

O2.2. Zbatimi i masave për funksionalizimin e ST-së për zhvillimin e aktiviteteve të ndarjes në burim të mbeturinave;

O2.3: Nxitjen e iniciativave për minimizimin e mbeturinave përmes stimulimit të grumbullimit të diferencuar në dy fraksione (të riciklueshme dhe jo të riciklueshme)

O2.4: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave të riciklueshme përmes funksionalizimit të sistemit dhe grumbullimi i veçantë i mbeturinave të vëllimshme;

O2.5: Krijimi i sistemit lokal të kompostimit shtëpiak.

Qëllimi 3: Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlimit të sasisë që përfundon në deponi.

O3.1: Grumbullimi dhe transportimi në formë të veçantë i mbeturinave shtazore;

O3.2: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave medicinale;

O3.3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave ndërtimore;

O3.4: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave të vëllimshme;

O3.5: Pastrimi/eliminimi i sigurtë i deponive ilegale në territorin e Komunës dhe rehabilitimi i vendpозitimeve;

Qëllimi 4: Zhvillimi i Reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave:

O4.1 Plotësimi i strukturës me burime njerëzore brenda sektorit për menaxhim të mbeturinave;

O4.2 Plotësimi dhe miratimi i rregullores për menaxhim të mbeturinave sipas planifikimeve në sektor;

Qëllimi 5: Vetëdijësimi qytetar dhe edukimi

05.1: Zhvillimi i kampanjës për vetëdijësim dhe informim rreth efekteve pozitive dhe negative të mbeturinave, rreth orarit dhe rregullave të grumbullimit dhe hedhjes së mbeturinave;

8.4 Hartimi dhe pershkrimi i masave për arritjen e objektivave sipas PKMM

Plani lokal për menaxhimin e mbeturinave bazohet në 5 synimet kryesore të vendosura, të cilat do të detajohen në aktivitete konkrete sipas afateve kohore dhe përgjegjësive përkatëse.

8.4.1 Objektiva 1 : Rritja e qëndrueshmërisë së sistemit të grumbullimit të mbeturinave

8.4.1.1: Riorganizimi dhe plotësimi me shërbim të grumbullimit të mbeturinave në zonat ku ofrohet pjesërisht ky shërbim me qëllim të rritjes së efikasitetit të shërbimit në pesë vitet e ardhshme

Aktualisht 25 njësi ose 20% e amvisërive nuk marrin shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave në territorin e komunës së Gjakovës nga kompania 'Çabrat'. Dy mënyrat për të matur realizimin e këtij objekti lidhen me sasinë e mbeturinave të gjeneruara kundrejt atyre të grumbulluara, ose me numrin e klientëve të shërbyer kundrejt totalit të tyre:

- A. Përqindja e sasisë së mbeturinave të grumbulluara kundrejt sasisë totale të mbeturinave të prodhuara.

$$\text{Obj. 2} = \frac{\text{Sasia e mbet. te grumbulluara } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbet. te prodhuara } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

- B. Përqindja e nr. të klientëve të shërbyer kundrejt nr. të përgjithshëm të klientëve.

$$\text{Obj. 2} = \frac{\text{Nr i klientëve te shërbyer}}{\text{Nr i te gjithë klientëve}} \times 100$$

Aktualisht në komunën e Gjakovës, nga 17,574 klientë (amvisëri, biznese dhe institucione), 14,546 ose 82.7% e klientëve janë në sistem dhe marrin shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave. Aktivitetet konkrete që propozohen për këtë skenar kanë të bëjnë me një sërë masash për të zgjeruar shërbimin aty ku nuk ofrohet, dhe konsolidimin e tij në zonat ku ofrohet shërbimi. Nëse nuk kemi riorganizim efikas të zonave për shërbime, atëherë as rritja graduale e shërbimeve nuk mund të zbatohet në formë efikase. Riorganizimi nënkupton analizë të rrjetit të rrugëve dhe shpërndarjes hapësinore; numrin e vendbanimeve, sasinë e mbeturinave për çdo vendbanim dhe ditët e shërbimit si dhe futjen në sistem të shërbimit edhe të këtyre fshatrave të cilat nuk shërbehen. Referuar konsolidimit të shërbimit, paraprakisht Komuna/kompania duhet të bëjë verifikimin e klientëve jashtë shërbimit në zonat ku realizohet shërbimi dhe të adresojë përfshirjen e tyre në shërbim si dhe të harmonizojë zgjerimin e shërbimit me planin operacional të saj.

Veprimet konkrete në konsolidimin e kryerjes së shërbimit në zonat ku ofrohet ky shërbim, do të jenë:

- Analizimi i distancave të përshkruara dhe rimodelimi i itinerarëve dhe optimizimi i rrugës së transportit (konteiner – deponi).
- Standardizimi i shërbimit (grumbullim derë më derë me konteinerë 120-240 litra dhe grumbullimi për banesat kolektive me konteinerë 1.1m³). Përmirësime në infrastrukturën e pikave të grumbullimit

(konteinerë të rinj/riparuar, shporta individuale, bazamente për mbajtjen e konteinerëve, makina të reja etj).

Komuna ka si objektiv konsolidimin e shërbimit në këto zona, duke ofruar një infrastrukturë sa më bashkëkohore dhe të qëndrueshme. Për këtë arsye Komuna, në sajë të fondeve të saj, të kompanisë, donatorëve të ndryshëm, apo edhe vetë investimeve që mund të bëjë komuniteti, duhet të arrijë objektivat e parapara. Ndonëse komuna e Gjakovës ofron shërbimin në 12,133 amvisëri, muajt e fundit kompania 'Çabrat' në sajë të një investimi të GIZ ka bërë shpërndarjen e 500 shportave 240 litra në këto amvisëri. Gjithashtu në tabelën më poshtë tregohet në detaje edhe mbështetja e marrë nga GIZ për stimulimin e ndarjes në burim dhe zgjerimit të shërbimit me konteinerë për bizneset si dhe për ndarjen e mbeturinave në burim dhe shtrirjen e shërbimit:

Table 20. Investimi nga GIZ për shtrirje shërbimi dhe ndarje në burim

Nr.	Kategoria e konsumatorëve	Nr. i konteinerëve 1.1m ³	Nr. i konteinerëve 240l
1	Biznes i vogël	-	65
2	Biznes i madh	18	-
	Institucione	-	77
4	Gjithsej	18	142

Gjithashtu komuna ka pranuar nga GIZ edhe konteinerët më poshtë, të cilët ende nuk janë shpërndarë, por që komuna në bashkëpunim me kompaninë, dhe sipas kalendarit të shtrirjes së shërbimit, mund të planifikojë shpërndarjen e tyre, ku një pjesë janë destinuar për ndarjen në burim të mbeturinave.

Table 21. Konteinerë të dhuruar nga GIZ për shtrirjen e shërbimit dhe ndarje në burim

Nr.	Nr. i konteinerëve 1.1m ³	Nr. i konteinerëve 240l	Nr. i konteinerëve 120l
1	66 - metalikë	700	800
2	240 - plastikë	18	-

8.4.1.2: Rritja graduale e mbulueshmërisë me shërbime në tërë teritorin e komunës së Gjakovës me qëllim të mbulimit të plotë deri në fund të vitit 2022

Komuna synon që deri në fund të vitit 2022 të mbulojë të gjitha amvisëritë, institucionet dhe bizneset me shërbime të grumbullimit, transportimit dhe deponimit të mbeturinave. Paraprakisht veprimet konkrete do të duhet të konsiderojnë:

- Analizimi i mundësive dhe mjeteve financiare të nevojshme që i nevojiten kompanisë për të zgjeruar shërbimin kundrejt të ardhurave që do të gjenerojnë;
- Analizimi i klientëve dhe efektivitetit (propabilitetit) në inkasimin e të ardhurave në zonat ku do të zgjerohet shërbimi;
- Bazuar mbi rezultatet e dy studimeve të mësipërme, komuna orienton kompaninë dhe bashkëpunon me të se ku do të zgjerohet shërbimi sipas një kalendarit të planifikuar (harton kalendarët dhe strategjitë e ndërhyrjes për planin e shtrirjes së shërbimit). Ky mund të jetë rasti ku Komuna mund të krijojë

teren për të kërkuar nga kompania që t'i rrisë kapacitetet njerëzore dhe mekanike nëse shihet si e nevojshme.

d. Përcaktimi i numrit të konteinerëve, koshave, shportave, tipi dhe kapaciteti i tyre, numri i makinave, kapaciteti, tipi i tyre dhe puntorëve shtesë që nevojiten. Sipas Menaxherit të Operativës për mbulueshmëri 100% të terenit nevojiten 3 kamionë, kompaktorë me kapacitet 5-7 ton. Duke u nisur nga fakti që për çdo mjet duhet një shofer dhe 2 punëtorë fizikë, për 3 kamionë nevojiten 9 punëtorë shtesë. Nisur nga fakti që kompania 'Çabrat' ka mjaftueshëm punëtorë dhe frekuneca e ofrimit të shërbimit, ku përveç qytetit të Gjakovës dhe në disa zona rreth saj, në zona të tjera është vetëm 1 ditë në javë, mund të bëhet riorganizimi i punëtorëve fizikë aktualë.

e. Zhvillimi i fushatës së informimit dhe e vetëdijësimit: Komuna parasheh të informojë të gjithë qytetarët për shtrirje të shërbimit në vendbanimet e tyre. Në të njëjtën kohë do të fillojë më një fushatë të vetëdijësimit për pagesën e tarifës së kryerjes së shërbimit të largimit të mbeturinave.

Bazuar në të dhënat e Komunës dhe kompanisë 23 fshatra në territorin e komunës aktualisht janë pa shërbim. Komuna parasheh që gjatë 2 vjeçarit në vazhdim, të shtrijë shërbimin në këto fshatra plotësisht deri në fillim të vitit 2022. Ky zgjerim shërbimi do të konsistojë në një fushatë masive vetëdijesuese për integrimin në sistem të klientëve që ende nuk janë në sistem si dhe zhvillimin e fushatave për vetëdijësimin e komunitetit për të paguar tarifën e shërbimit.

Aktualisht janë 3,028 klientë (amviseri, biznese dhe intucione) të cilat nuk janë në sistem dhe nuk marrin shërbim. Në lidhje me infrastukturën për grumbullimin e mbeturinave, në rast të mungesës së politikave për unifikim të shërbimit, komuna nuk ka obligim që të pajisë klientët me shporta apo konteinerë. Ata mund të sigurojnë vetë infrastrukturën e grumbullimit të mbeturinave, por nëse kompania 'Çabrat' e sheh të arsyeshme për të prokuruar këtë infrastrukturë për klientët që ka në sistem, mund ta bëjë.

Nga 3,028 klientë, të cilët akoma nuk janë në sistem, 2,867 janë amviseri dhe 186 janë biznese. Komuna duhet të prioritetizojë shtrirjen e shërbimit në ato fshatra, ku aktualisht ofrohet shërbimi, dhe më pas ta shtrijë në fshatrat ku aktualisht nuk ka shërbim. Komuna në bashkëpunim me kompaninë ta ndajë shtrirjen e shërbimit (futjen e klientëve në sistem) në dy faza, gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit, duke marrë në konsideratë edhe kapacitetet e kompanisë për përballimin e këtij shërbimi të zgjeruar:

o Shtrirja e shërbimit në 1,000 amviseri në fshatra dhe në 186 biznese, në të cilat shërbimi kryhet pjesërisht 2021;

o Shtrirja e shërbimit në 1,867 amviseri në fshatra, të cilat aktualisht nuk kanë shërbim deri në fund të vitit 2022;

Shtrirja e shërbimit për amvisëritë (2,867) rekomandohet të bëhet me shporta 120l (investim individual i amvisërive apo i kompanisë nëse vendosë ta bëjë me prokurim), ndërsa për 186 bizneset rekomandohet që investimi individual, i kompanisë apo me donacion të bëhet me konteinerë 240l për bizneset e vogla dhe me konteinerë 1.1m3 për bizneset e mëdha dhe institucionet. Për këto të fundit, nuk është nevoja të bëhet investim, pasi sikurse deklarohet nga kompania 'Çabrat' në magazinën e saj ka një stok konteinerësh të cilët mund të përdoren për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin e komunës për të plotësuar nevojat e biznesit të madh dhe institucioneve, në momentin që ata vendosin të hyjnë në sistem. Një shqetësim për komunën dhe kompaninë mbetet fakti që konteinerët 1.1m3 janë plastikë, dhe shpesh herë dëmtohen dhe digjen duke adresuar domosdoshmërinë në zëvendësimin e tyre me konteinerë metalikë.

Table 22. Konteinerët në magazinën e kompanisë 'Çabrat' [Burimi: zhvilluar nga autori]

Nr.	Kategoria e konsumatorëve	Nr. i konteinerëve
1	Nr. i konteinerëve 120l - plastikë	445

2	Nr. i konteinerëve 240l – për riciklim	217
3	Nr. i konteinerëve 1.1m ³ - plastikë	8
4	Nr. i konteinerëve 1.1m ³ - metalikë	-
	Nr. i konteinerëve 1.1m ³ – metalikë (projekti)	100
4	Gjithsej	770

Ndërkohë, Komuna parasheh shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin e saj, duke futur në sistem të gjitha amvisëritë që aktualisht janë jashtë shërbimit. Aktualisht janë 2,867 amvisëri të cilat nuk janë në sistem, dhe komuna së bashku me kompaninë mund të zgjedhë që të bëjë një investim për të nxitur këto amvisëri të hyjnë në sistem. Kompania mund të zgjedhë që të shpërndajë 445 konteinerët 120 litra në 445 amvisëri dhe mund të vendosë të bëjë një investim apo donacion për pjesën tjetër të mbetur të amvisërive. Në tabelën më poshtë jepet një indikacion në lidhje me investimin e mundshëm që mund të bëjë Komuna ose kompania për të futur në shërbim të gjitha amvisëritë në territorin e saj:

Table 23. Kosto Investimi për shtrirjen e shërbimit në të gjithë territorin e komunës së Gjakovës

Nr.	Kategoria e konsumatorëve	Nr. i konteinerëve 120 litra	Kosto investimit (Euro)
1	Amvisëri - 445	445	0.00
2	Amvisëri (1) - 555	555 (20 €/copa)	11,100.00 €
	Amvisëri (2) – 1,000	1000	20,000.00 €
3	Amvisëri (3) - 867	867	17,340.00 €
4	Gjithsej kosto investive	2,867	48,440 €

8.4.1.3: Optimizimi i sistemit të grumbullimit të mbeturinave

Grumbullimi i mbeturinave do të vazhdojë të funksionojë me konteinerët 120 / 240 l / 1.1 m³, dhe me qese të plastikës. Mirëpo, plani duke ju referuar aplikimit të sistemeve për unifikim të infrastrukturës së shërbimit ka rishikuar infrastrukturën e grumbullimit me të cilin vendbanimet do të shërbehen. Kjo nënkupton që disa vendbanime/zona do të shërbehen me një lloj të konteinerëve, disa me një apo më shumë lloje të konteinerëve, apo edhe me qese varësisht nga rrugët, shpërndarja hapësinore dhe konfiguracioni i terrenit në të cilin gjenden vendbanimet. Sistemi i grumbullimit të mbeturinave do të bëhet me infrastrukturën si në vijim:

- Shtëpitë individuale shërbehen me konteinerë 120l (në të gjithë zonën e shërbimit);
- Banimet kolektive shërbehen me konteinerë 1.1 m³;
- Bizneset në zonën rurale dhe urbane shërbehen me konteinerë 240 l;
- Bizneset në zonën urbane me konteinerë 1,1 m³ përmes sistemit të pikave grumbulluese apo konteinerë të veçantë pranë hapësirave të caktuara;
- Bizneset e mëdha me konteinerë të veçantë referuar numrit të nevojshëm.

Sistemi i menaxhimit të mbeturinave është i lidhur ngushtë me plotësimin dhe shtrirjen e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave. Krahas kësaj, duhet të konsiderohet që edhe kur Komuna nuk ka kapacitete financiare të mbulimit të kostove të investimit në infrastrukturë, në të gjitha situatat shërbimi do të synojë të shtrihet dhe grumbullimi do të bëhet përmes qeseve apo aplikimit të sistemeve të përbashkëta në zona rurale me dendësi të ulët sipas konfiguracioneve të caktuara të dendura; për t'u riorganizuar në të ardhmen në formë të unifikuar.

Referuar objektivit të parë dhe të dytë parashihet që deri në fund të vitit 2022 të shrihet shërbimi në tërësi territoriale duke e shtrirë në 3053 klientë të rinj.

8.4.2. Objektiva 2: Zhvillimi i sistemeve për ndarje të mbeturinave në burim duke synuar në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi

8.4.2.1: Zbatimi i masave për rehabilitim të plotë të ST-së sipas standardeve për grumbullimin provizor të mbeturinave dhe dërgimin e tërësishëm të tyre në deponi

Referuar sfidave të kthimit në një vatër të nxehtë të pikës së stacion transferit, të cilat kanë adresuar domosdoshmërinë e ndërmarjes së masave për pastrimin e tërësishëm të tij dhe kthimin në gjendjen fillestare kanë kërkuar që të adresojnë gjithashtu edhe zhvillimin e proceseve të mirëfillta të një stacioni të cilat duhet të merren parasysh dhe të konsolidohen. Proceset bazike që duhet të ndodhin në një stacion transferi kryesisht konsistojnë në:

- Impianti i lokalizuar në një zonë të caktuar dhe i rrethuar nga një gardh, i cili e mbron atë nga hyrja dhe dalja e akterëve të ndryshëm;
- Transporti i mbeturinave komunale për në stacion, peshimi i tyre dhe mbajtja e evidencave të rregullta;
- Proceset e selektimit të qelqit dhe plastikës. Presimi i tyre dhe përgatitja për në tregun e riciklimit.
- Punë e kontrolluar dhe e rregullt e stafit të impiantit, duke respektuar të gjitha rregullat dhe masat për kujdesin shëndetësor;
- Ndarja e mbeturinave të qelqit dhe plastikës si dhe presimi e paketimi i tyre për tregun e riciklimit në një cilësie relativisht të mirë;
- Sigurimi i masave për mbrojtjen e mjedisit në impiant nga shkarkimet në ajër, tokë dhe ujërat nëntokësore;

Referuar situatës aktuale asnjë prej proceseve të lartëpërmendura nuk është në funksion dhe kjo do të nënkuptojë domosdoshmërinë e marrjes së masave për rehabilitimin e ST-së, dhe operimin conform standardeve të sigurisë dhe operativës së tij. Në kuadër të objektivit për krijimin e kushteve për rehabilitimin e plotë të qendrës së transferit, duhet marrë në konsideratë zhvillimin e aktiviteteve të mëposhtme, të ndara në tri tapa kryesore, të cilat do ta orientojnë komunën në marrjen e fondeve për të financuar rehabilitimin e plotë dhe funksionalizimin e stacionit të transferit:

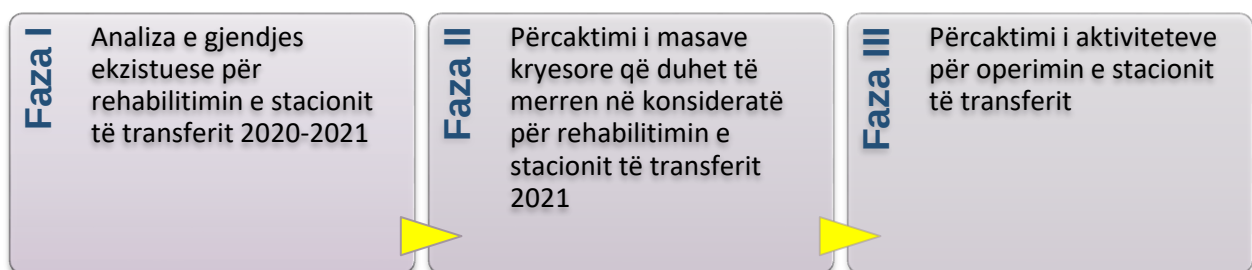

Figure 10. Fazat e rehabilitimit të Stacion Transferit

Meqenëse komuna e Gjakovës përmes projekteve me fonde të qeverisë së Kosovës ka zhvilluar aktivitetin e pastrimit të stacion transferit, në formë parciale dhe përmes projektit të IPA-së ka nisur investimet në krijimin e hapësirave facilituese dhe punë tjera ndërtimore brenda stacion transferit është me rëndësi që harmonizimi i projekteve aktive të zhvillohet përmes një strategjie dhe metodologjie implementuese të harmonizuar. Lidhur me këtë rekomandohet që komuna të marrë parasysh fazat e mëposhtme:

FAZA I: ZHVILLIMI I PLANIT PËR REHABILITIMIN E STACIONIT TË TRANSFERIT

- Aktiviteti 1: Ngritja e një grupi punues me inxhinierë të fushave të ndryshme si, inxhinierë gjeologë, mjedisi, ndërtimi, hidrologë etj, të cilët do të evidentojnë gjëndjen ekzistuese dhe impaktet në mjedis të shkaktuara nga mos menaxhimi i stacionit të transferit;
- Aktiviteti 2: Përcaktimi i perimetrit të stacion transferit në kushtet aktuale të depozitimit të mbeturinave. Evidentimi nga planimetria e ndërtimit, e pozicionit të platformës së betonit të ndërtuar për të pritur mbeturinat dhe përcaktimi i zonës së zgjeruar nga depozitimi i mbeturinave (harmonizuar me projektet aktive që janë duke u zhvilluar në stacion transfer me fonde të IPA-së);
- Aktiviteti 3: Evidentimi i gjendjes së infrastrukturës ekzistuese në stacionin e transferit dhe përcaktimi i gjendjes së tyre nëse janë në gjendje pune apo janë kthyer në mbeturina të vëllimshme tashmë;
- Aktiviteti 4: Kryerja e matjeve përkatëse për evidentimin e volumit të mbeturinave që kanë mbetur pa u pastruar në tërësi nga ST-ja dhe që janë të depozituara prej kohësh;
- Aktiviteti 5: Gërmimet përkatëse në pika të ndryshme për të kuptuar thellësinë e ndotjes së tokës dhe ujërave nëntokësore nga lëngu i mbeturinave;
- Aktiviteti 6: Evidentimi i pikave të mundshme të shkarkimit të lëngut të mbeturinave në sipërfaqet ujore;
- Aktiviteti 7: Hartimi i raportit të vlerësimit të gjendjes ekzistuese të stacion transferit;

FAZA II: PLANIFIKIMI I MASAVE KRYESORE QË DUHET TË MERREN NË KONSIDERATË PËR REHABILITIMIN E STACIONIT TË TRANSFERIT

- Aktiviteti 1: Rrethimi i tërë stacionit të transferit, ku aktualisht janë të depozituara mbeturinat, për të mos lejuar hyrjen e personave apo akterëve të jashtëm në ambientet e tij;
- Aktiviteti 2: Planifikimi i kostove dhe planit të veprimit për heqjen e mbeturinave të mbetura dhe transportimi dhe depozitimi i tyre (i fuqisë punëtore, kohës, mjeteve të grumbullimit dhe transportit dhe kostot përkatëse për realizimin e transportit dhe pastrimit të stacionit të transferit nga mbeturinat shumëvjeçare);
- Aktiviteti 4: Përcaktimi i masave për ndërtimin e kanaleve të drenazhimit për të kulluar lëngun e mbeturinave të krijuara në impiant si dhe përcaktimin e metodave për pastrimin e sipërfaqeve ujore, të cilat janë potencialisht të ndotura nga qëndrimi i mbeturinave në impiant;

8.4.2.2: Zbatimi i masave për funksionalizimin e ST-së për zhvillimin e aktiviteteve të ndarjes në burim të mbeturinave

Komuna udhëzohet të gjejë mënyrat e financimit për rehabilitimin dhe funksionalizimin e stacion transferit duke marrë parasysh të gjitha aktivitetet lidhur me menaxhimin e mbeturinave në komunën e Gjakovës.

Paraprakisht rekomandohet:

- Të rrethohet i tërë territori i stacion transferit dhe të vendoset ndriçimi në të;
- Të funksionalizohet lokacioni provizor i zbrazjes ditore të mbeturinave komunale, të vendoset platoja për operim ku pozicionohen paraprakisht 3 konteinerë/presues (30 m/kub) dhe të krijohet një rrugë kalimi i qashtëm për mjete motorike për ngarkimin e mbeturinave të depozituara ndër vite;
- Të realizohen shpimet vertikale dhe të instalohen gypat për çlirim të gazrave të akumuluar prej mbeturinave; shpimi të bëhet në minimum 3 pika (në formë trekëndëshi, në distancë nga pika e qoshes së fundme) në thellësi deri 15 m;

- Të hapen kanalet shtesë të drenazhës për kullimin e lëngut të akumuluar prej pozicionimit të mbeturinave të akumuluar ndë vite;
- Të mbulohet pjesa e pastruar me dhe për t'u përgatitur më tutje me intervenimet për ta kthyer stacion transferin në gjendjen fillestare të ndërtimit dhe funksionimit;
- Të rrethohet me gjelbrim hapësira përreth për parandalimin e zhurmave në ST.

Sipas zërave të kostove për intervenim mundet të llogaritet:

FAZA I- INVESTIMET BAZIKE INFRASTRUKTURE-REHABILITUESE

Table 24. FAZA I- Investimet bazike infrastrukturore në ST

Përshkrimi i punës	Njësia	Sasia	Çmimi/njësi	Total
Rrethimi i hapësirës së ST-së me rrjetë metalike		Metër gjatësi		Më poshtë
Pastrimi i sasisë së mbeturinave të akumuluar	ton	65000	10	650,000.00 ~10% Pjesërisht e përfunduar përmes subvencionimit
Shpimi i kanaleve vertikale të nxjerrjes së gazrave të akumuluar	Punë ndertimi	3x 15	80	3,600.00
Hapja e kanaleve shtesë të kullimit				
Vendosja e sistemit të drenimit /imhoff tank	unit	4	15000	60,000.00
Kapaciteti i madh				
Mbulimi me dhe i hapësirës së pastruar				
Vendosja e ndriçimit në tërë zonën e ST-së	copë	84	550	46,200.00
Rrethimi me gjelbrim	m	3500	10	35,000.00
Totali				794,800.00
Totali i mbetur për financim të punëve				394,800.00 ~10%

Referuar konstatimit nga ana e grupit grupit punues për sasinë e mbeturinave të akumuluar në stacion transfer, e cila është përafërsisht 60'000-70'000 ton, kostoja e përafërt për pastrimin e saj dhe hapjes së kanaleve të kullimit kalkulohet rreth 794,800.00 euro, ku rreth 400.000.00 janë subvencionuar prej nivelit qendror dhe Komunës për pastrimin e hapësirës së ST-së. Ndërkohë, pjesa e mbetur e mbeturinës duhet të adresohet me prioritet prej komunës me qëllim rehabilitimin e plotë të kësaj pike të nxehtë dhe nisjen e funksionalizimit të ST-së, si objekt që krijon parakushte për operim efikas të shërbimit.

Pasi të kryhen të gjitha aktivitetet për rehabilitimin e hapësirës së stacion transferit, Komuna udhëzohet të angazhojë ekspertë të jashtëm për përgatitjen e dokumentit strategjik për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis konform ligjit në Kosovë.

Shënim: Pasi që nuk ka ndonjë dokument me matje të saktë të ST-së, vlerat e dimensioneve mund të ndryshojnë si dhe të harmonizohen me planet aktive që janë duke u implementuar në ST.

Hartimi i Koncept Planit mbi riorganizimin e Stacion Transferit dhe funksionalizimin e tij do të gjejë zbatueshmëri në politikën e nivelit qendror, i cili i inkurajon komunat në Kosovë të krijojnë kushte për minimizimin dhe reduktimin e mbeturinave të riciklueshme që shkojnë në deponi.

Bazuar në legjislacionin qendror dhe politikat komunale, një plan i detajuar mbi riorganizimin e ST-së do të udhëzojë institucionet përgjegjëse lidhur me mënyrat e përdorimit dhe funksionalizimit të qendrës së transferit si një qendër selektimi dhe përpunimi për fraksionet e ndryshme të mbeturinave duke përfshirë ato të riciklueshme, mundësitë për zhvillim të aktiviteteve të kompostimit si dhe si qendër për trajtimin e mbeturinave të vëllimshme. Qëllimi i ndërtimit të stacion transfereve, referuar ligjeve në Kosovë e më gjerë, përkufizohet si:

1. 'Stacion transferimi' është një qendër e autorizuar sipas përmbushjes së bazës ligjore të përcaktuar, që shërben për deponim të përkohshëm të mbeturinave;
  2. Ndërtimi i tyre bëhet me qëllim të zvogëlimit të kostove të transportit për në deponi (landfill), por edhe për zhvillimin e aktiviteteve që synojnë në reduktimin e sasisë së mbeturinave të deponuara siç janë:
    - a. Selektimin dhe trajtimin e mbeturinave të riciklueshme sipas fraksioneve;
    - b. Zhvillimin e aktiviteteve për kompostimin e mbeturinave të biodegradueshme;
    - c. Mundësimin e hapësirave për grumbullimin e mbeturinave të vëllimshme;
- Bazuar në kontestin e profilit mjedisor dhe ekonomik që bartë qendra e transferit, plani për funksionalizimin e saj do t'a adresojë si një potencial për zhvillimin e një procesi të mirëfilltë për menaxhim të integruar të mbeturinave në komunën e Gjakovës.

Ky proces rekomandohet të zhvillohet në faza të ndara deri në 2025, duke u bazuar respektivisht në përfundimin e aktiviteteve paraprake që ndërlidhen me pastrimin e tërësishëm dhe rehabilitimin e stacionit të transferit aktual varësisht prej gjendjes mjedisore që ka krijuar prej keqmenaxhimit të aktivitetit në të dhe akumulimit të një sasive disavjeçare të mbeturinave. Duke konsistuar në faktin që faza e rehabilitimit të stacion transferit tenton t'a sjellë atë në gjendjen e mëparshme me qëllim planifikimin e aktiviteteve dhe planeve operacionale për mirë funksionimin e saj, paraprakisht duhet të llogariten Intervenimet bazike për funksionim të rregullt të aktivitetit primar të stacion transferit. Ato janë:

- 1) Rrethimi i plotë i saj;
- 2) Zëvendësimi i gypave të kullimit bazuar në historikun e akumulimit dhe stacionimit të mbeturinave për një kohë të gjatë;
- 3) Shtrimi i hapësirave të operimit me shtresë të betonit brenda stacion transferit;
- 4) Riparimi i mureve ndarëse të betonit brenda hapësirës;
- 5) Vendosja e rampës dhe peshores në hyrje;
- 6) Furnizimi i pandërprerë me rrymë dhe ujë;
- 7) Vendosja e kabinës në hyrje të pikës së transferit;
- 8) Plotësimi me infrastrukturë bazike për zbrazjen e mbeturinave ditore dhe dërgimin e tyre në deponi;

9) Hartimi i një plani dinamik të punës mbi operimin e stacion transferit;

Bazuar në këto kërkesa për kryerjen sipas standardeve të shërbimit primar dhe bazuar në planet e mëtutjeshme të detajuara jepen rekomandime lidhur me koston e investimit në këtë fazë, referuar zërave të koston në vija të përgjithshme:

FAZA II - INVESTIME

Table 25. FAZA II e investimeve në ST

Përshkrimi i punës	Njësia	Sasia	Çmimi/njësi	Total
Rrethimi i hapësirës së ST-së	M	3500	6	21,000.00
Vendosja e gypave të kullimit/drenazhë	M	2400	70	168,000.00
Germim dhe gërryerje e hapësirës	M	3500	8	28,000.00
Shtrimi i hapësirës me beton armë	M3	650	130	84,500.00
Riparimi i murit ndarës me beton armë	M	3500	25	87,500.00
Rampë hyrëse	Cope	2	3500	7,000.00
Peshore	Cope	1	22000	22,000.00
Lidhjet elektrike	Cope	1	2500	2,500.00
Kyçja me ujë	M	500	20	10,000.00

Kabinë/zyrë	Copë	2	1240	2,480.00
Konteinerë me ngjeshje (30ton)		4	13000	52,000.00
Totali				484,980.00 Euro

Pasi të plotësohen kushtet për operimin bazik duke u bazuar edhe në zhvillimin e planit të punës sipas standardeve operacionale ku largimi i mbeturinave prej stacion transferit për në deponi kryhet në formë të rregullt sipas itinerarëve të përcaktuar, dhe sasia e mbeturinave nuk qëndron në stacion transfer më shumë se 3 ditë duke u zbrazur vetëm në infrastrukturën e dedikuar për dërgesë në deponi, atëherë Komuna mund të planifikojë zhvillimin e aktiviteteve sekondare të riciklimit brenda ST-së duke u bazuar në një plan të detajuar të riorganizimit të brendshëm të hapësirës së ST-së.

Zhvillimi i konceptit mbi riorganizimin e stacion transferit në komunën e Gjakovës rekomandohet të zhvillohet pas fazës së rehabilitimit të plotë të saj prej gjendjes ekzistuese si dhe i përcjellë me një funksionim adekuat për sa i përket kushteve të operimit funksional për aktivitetin primar në të.

Krijimi i kushteve për zhvillimin e aktiviteteve sekondare ku do të përfshihen ato të riciklimit dhe krijimit të hapësirave për magazinimin e mbeturinave të vëllimshme, synojnë në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që dërgohen në trajtimin final (në deponinë rajonale në Landovicë, Prizren) si dhe optimizimin e kostos lidhur me benefitin ekonomik që përcjell aktiviteti i riciklimit në nivel vendi apo jashtë.

Plani i detajuar për riorganizimin dhe krijimin e kushteve për selektimin e mbeturinave të riciklueshme në stacion transfer do të vijojë duke planifikuar:

- Punimet në infrastrukturë përcjellëse të ndërtimit;
- Pajisjet për aktivitete të sortimit brenda stacion transferit;

Në zëra të përgjithshëm, për të krijuar një pikënisje lidhur me investimin që duhet të dedikohet për funksionimin e duhur në aktivitetin e sortimit të mbeturinave do të trajtohet si në vijim, megjithatë rekomandohet që Komuna në të ardhmen të kontrakttojë kompani të specializuara për përgatitjen e planit të detajuar të ndërtimit si dhe të hartojë dokumentin strategjik për Vlerësim të Ndikimit në Mjedis (VNM) sipas obligimeve ligjorë në legjislacion në Kosovë.

FAZA III: PUNIMET NË INFRASTRUKTURË PËRCJELLËSE TË FUNKSIONALIZIMIT TË ST-së

Punimet bazike për plotësimin e infrastrukturës do të përfshijnë:

- Punimet e betonit të armuar për krijimin e hapësirave për magazinimin, selektimin dhe trajtimin e mbeturinave të riciklueshme;
- Ndërtimin e mbulojës në formë të kapriatës të çelikut kunder zjarrit;
- Kyçjen me rrymë, ndriçim dhe ujë në hapësirën e ndërtuar;
- Vendosjen e sistemit të kullimit në hapësirën e ndërtuar (imhoff tank/gropa septike);
- Plotësim me zyra për nevoja të stafit;

Rekomandohet që ST të përbëhet nga dy njësi sipas organizimit dhe funksionit:

- Seksioni i grumbullimit të mbeturinave të pandara;

- Seksioni i selektimit të mbetjeve për riciklim;

Infrastruktura përcjellëse do të shërbejë për aktivitete shtesë gjatë veprimtarisë së punës së stafit në këtë hapësirë të ST-së. Punimet në detaje dhe planifikimi i kostos së detajuar do të realizohen gjatë përgatitjeve të dokumentit final sipas planit inxhinierik të ndërtimit.

Më poshtë në linja të përafërta do të paraqiten kostot e përgjithshme sipas linjave të cilat mund të variojnë në kohë dhe vlerë:

Table 26. FAZA III Punimet në infrastrukturë përcjellëse të funksionalizimit të ST-së

Përshkrimi i punës	Njësia	Sasia	Çmimi/njësi	Total
Gërmimi i hapësirës shtesë për betonim vertikal dhe horizontal	m2	550	6	3300
Realizimi i murit të betonit vertikal	m3	1200	100	120000
Realizimi i mbulojës së çelikut të galvanizuar	Kg	67000	3.2	214400
Lidhjet me rrymë në hapësirë shtesë	përafërt	1	2100	2100
Lidhja me ujë në hapësirë shtesë	përafërt	1	1500	1500
Vendosja e ndriçimit në hapësirë				
Vendosja e sistemit të kullimit (imhoff tank)	M	450	7	3150
Ndërtimi i hapësirës për punëtori/ofiçinë	cope	2	4500	9000
Vendosja e zyrave kabinë për staf	cope	2	5500	11000
Betonimi i bazës horizontale për pozicionimin e pajisjeve (me material që zvogëlon tronditjen)	m3	450	110	49500
Totali				413,950.00

Kostoja shtesë që duhet të planifikojë komuna e Gjakovës në këtë veprimtari për fazën e krijimit të parakushteve hapësinore llogaritet rreth 413,950.00 euro.

Realizimi i punimeve të ndërtimit do ti japë ST-së një pamje të ngjashme me skicën e mëposhtme:

Figure 11. Shembuj të punimeve në ST

Njëherësh ndërtimi i hapësirës për zhvillimin e aktiviteteve të riciklimit mund të bëhet në faza, duke synuar në zgjerimin apo rritjen e kapacitetit të hapësirës, ku do të bëhet magazinimi dhe selektimi i materialit sipas nevojave për plotësimin e vazhdueshëm të infrastrukturës përcjellëse.

FAZA IV: PLOTËSIMI ME PAJISJET PËR AKTIVITETE TË SORTIMIT BRENDA STACION TRANSFERIT

Kjo fazë e objektivës planifikohet të nisë zbatimin në vitin 2024 dhe kosto e saj nuk kërkon përfshirjen në planifikimin buxhetor të këtij plani referent për periudhën 2021-2025 meqenëse një pjesë e pajisjeve janë në procedura të sigurimit të Komunës prej fondit të EU-projekt.

Zhvillimi i skemave të ndarjen në burim dhe aktivitetet që do të pasojnë linjën e mbeturinave të riciklueshme kërkojnë pajisje adekuatë që mundësojnë selektimin dhe presimin e materialeve të riciklueshme për tu përgatitur për treg të shitjes. Llojet e pajisjeve do të jenë pajisje statike, të cilat pozicionohen në vendlokacion si dhe pajisje ndihmëse mobile për nevoja të procesit. Bazuar në politikat e Komunës për ndarjen në burim të fraksionit të riciklueshëm (meturinat e plastikës/kartonit/aluminit) pajisjet e domosdoshme statike për selektimin dhe përpunimin e këtij fraksioni do të jenë:

- Konteinerë/bunkerë me hinkë me kapacitet deri 8 m/kub për magazinimin e përkohshëm të mbeturinave në tre fraksione;
- Shirit sortues të materialeve të riciklueshme;
- Presë horizontale gjysmë mekanike apo automatike për ballimin e materialeve karton/letër, plastikë, alumin dhe pajisje shtesë për instalimin e presës dhe hinkave;

Figure 19. Presa për ballimin e mbetjeve të riciklueshme

Kostoja e këtyre pajisjeve është vlerësuar për një total prej rreth 170,500.00 euro të përafërta sipas zërave të mëposhtëm:

Table 27. Kosoto e pajisjeve për trajtimin e mbetjeve të riciklueshme

Përshkrimi i punës	Njësia	Sasia	Çmimi/njësi	Total
Hinka/bunker	Copë	3	3500	10500
Shirit sortues me kapacitet të mesëm/automatik	Copë	1	145000	145000
Presë automatike horizontale	Copë	1	15000	15000
Totali				170,500.00

Referuar pajisjeve me kostot e mësipërme respective, sipas të dhënave të Komunës, një pjesë e tyre janë siguruar apo janë në proces të prokurimit të tyre sipas projekteve aktuale të Komunës me donatorë.

Pajisjet shtesë që do të ndihmojnë gjatë operimit në hapësirën e përpunimit të mbeturinave do të jenë kryesisht mjete motorike të cilat përdoren edhe për aktivitetet operative brenda stacion transferit, para se të bëhet dërgimi i mbeturinave në deponinë e Landovicës.

Table 28. Pajisjet shitesë në përpunimin e mbetjeve të riciklueshme

Përshkrimi i punës	Njësia	Sasia	Çmimi/njësi	Total
Mjet ngarkimi i vogel (skid loader)	Cope	1	48000	48 000
Mjet ngarkimi (front loader)	Cope	1	145000	145 000
Vinc pirun	Cope	1	60000	60 000
Koke kamioni me vinc kont 30 t (hook-lift truck (kont 30-40 ton)	copë	1	80000	80 000
Koke kamioni me vinc (hook-lift truck (kont 7m3)	copë	1	12000	12 000
Konteinerë 7 m3	copë	5	2500	12 500
Totali				357 500

Në vlerë totale investimi për krijimin e qendrës funksionale për përpunimin e mbeturinave brenda ST-së arrin vlerën rreth 1 821 730 euro (pa përfshirë njëren pjesë të subvencionit për largimin e mbeturinave prej ST-së), vlerë e së cilave janë llogaritur rreth 1 293 730 kostot (planifikuar në vitet 2021-2025) për funksionalizimin e ST-së si qendër funksionale për zhvillimin e aktiviteteve të trajtimit të mbeturinave duke përfshirë të gjitha punimet infrastrukturore të ndërtimit dhe pajisjeve për operim, vlerë kjo e cila në të ardhmen mund të sigurohet përmes bashkëpunimeve me donatorë të huaj apo prej nivelit qendror me pjesëmarrje të nivelit lokal.

8.4.2.3: Nxitjen e iniciativave për minimizimin e mbeturinave përmes stimulimit të grumbullimit të diferencuar në dy fraksione (të riciklueshme dhe jo të riciklueshme);

Kjo objektivë do t'i referohet aktiviteteve që do të ndërmarrë komuna e Gjakovës referuar aplikimit të skemave të ndarjes dhe klasifikimit të mbeturinave në burim duke vijuar sipas fazave:

- Riorganizimi i sistemit për ndarjen e mbeturinave në burim në shkollat publike dhe lagje në zonën urbane në komunën e Gjakovës, prej vitit 2021 referuar kohëzgjatjes së planit sipas targeteve të vendosura;
- Inicimi i ndarjes së mbeturinave në burim në amvisëri, në dy fraksione (të riciklueshme dhe jo të riciklueshme), prej vitit 2021 referuar kohëzgjatjes së planit sipas targeteve të vendosura;
- Ndarja e mbeturinave në biznese, prej vitit 2021 referuar kohëzgjatjes së planit sipas targeteve të vendosura;

Komuna parashikon që të ulë sasinë e mbeturinave që shkojnë në deponi me 20% deri në fund të vitit 2025. Bazuar në numrin e popullsisë, shtimit natyror të popullsisë 1.2%, normës së gjenerimit të mbeturinave (0.6 kg/banorë/ditë), dhe përqindjet e fraksioneve të rrymës së mbeturinave, në tabelën më poshtë është bërë një llogaritje e sasisë së mbeturinave që Komuna mund t'i largojë nga rryma e përgjithshme gjatë periudhës 2020-2024, në zonën e qendrës ku ajo kërkon që të aplikojë grumbullimin e diferencuar për 750 amviseritë:

Table 29. Projektioni i gjenerimit të mbeturinave dhe riciklimit të tyre gjatë 5 viteve të ardhshme

Viti		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Projektioni i rritjes së popullsisë (1.2%)	nr.	94,556	95,691	96,839	98,001	99,177	100,367	101,572
Projektioni i rritjes së sasisë së mbetjeve (ton) (1.2%)	% sipas rrymave	20,708	20,956	21,208	21,462	21,720	21,980	22,244
%e riciklimit në vit			5%	15%	20%	30%	30%	30%
Organike	42.66%	8,834	8,940	9,047	9,156	9,266	9,377	9,489
Organi për kompostim (ton/vit)			447	1,357	1,831	2,780	2,813	2,847
Organike për depozitim (ton në vit)			8,493	7,690	7,325	6,486	6,564	6,643
Të riciklueshme (ton/vit)	37.3%	7,716	7,808	7,902	7,997	8,093	8,190	8,288
Të riciklueshme për riciklim (ton/vit)			390	1,185	1,599	2,428	2,457	2,486
Të riciklueshme për depozitim (ton/vit)			7,418	6,717	6,397	5,665	5,733	5,802
Mbeturina të tjera (ton/vit)	15.16%	3,139	3,177	3,215	3,254	3,293	3,332	3,372

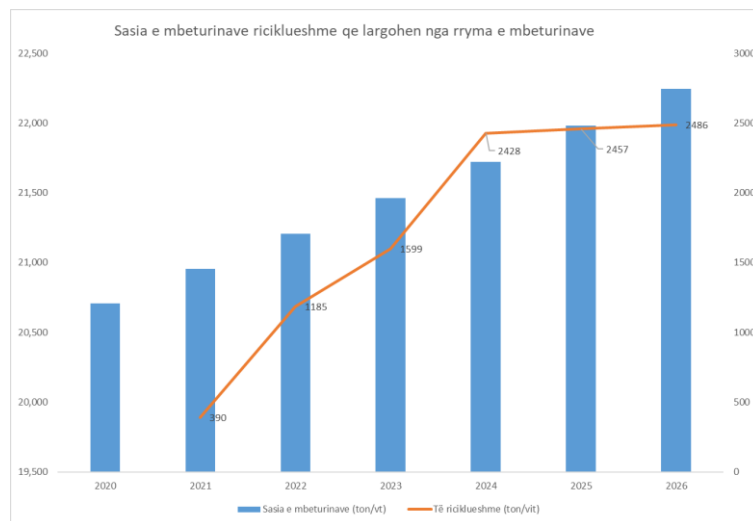

Figure 20. Sasia e mbeturinave të riciklueshme që parashihet të largohet nga rryma e mbeturinave

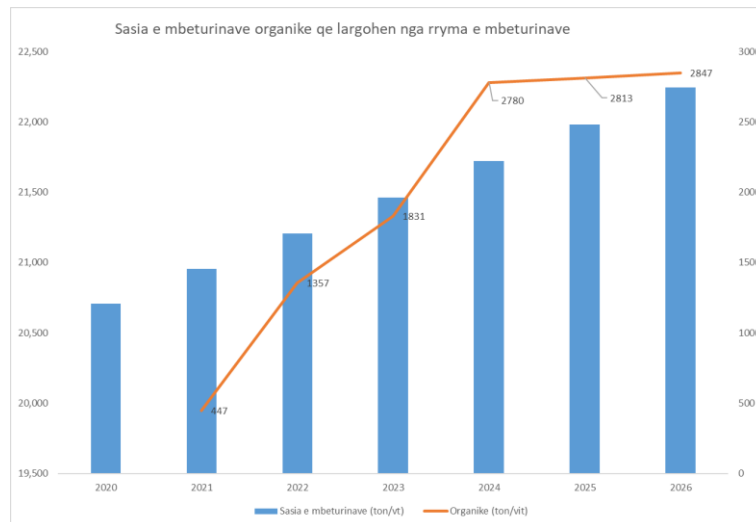

Figure 12. Sasia e mbeturinave organike që parashihet të largohet nga rryma e mbeturinave

Komuna duhet të përcaktojë grupin e saj të punës, i cili do të jetë përgjegjës për: I) Hartimin dhe zhvillimin e planit të veprimit për skenarët e minimizimit të mbeturinave, si riciklimi dhe kompostimi; II) Hartimin e fushatave vetëdijësuese/programe edukimi/informimi. Konkretisht Komuna duhet të fokusohet në dy drejtime në lidhje me zbatimin e këtij objekti: I) Hartimi i pilot projekteve për minimizimin e mbeturinave; II) Hartimi i programit të minimizimit të mbeturinave;

Referuar planeve të Komunës për indikatorët e reduktimit të 20% të sasisë totale të mbeturinave përmes aktivitetit të riciklimit, kjo do të nënkuptojë që referuar sasisë së reduktuar synohet që rreth 32 160 banorë apo rreth 6 432 amvisëri synohet të përfshihen në skemën e ndarjes së mbeturinave të riciklueshme në burim. Investimi në arritjen e kësaj objekte do të kërkojë planifikim për kosto të infrastrukturës për klasifikim të mbeturinave, mjeteve grumbulluese si dhe kosto të vetëdijësimit qytetar për zbatim të objektivës. Në planifikim 5 vjeçar do të mund të adresohen zërat e kostove si më poshtë:

Table 30. Zërat e kostove ne plan 5 vjeçar për infrastrukturë

Furnizim infrastrukturë	2021	2022	2023	2024	2025
Shporta per ndarje në burim (ng.j e verdhë)	750	1000	1500	1500	1682
Lloji	240l	240l	240l	240l	240l
Çmimi për njësi	30	30	30	30	30
Kamionë për transportimin e mbeturinave të riciklueshme (2 copë)		20000	20000		
TOTAL INVESTIM (EURO)	posedon	50000	75'000	45'000	50'460

Realizimi i objektivës do të kërkojë një investim total të shpërndarë në planin 5 vjeçar në vlerë rreth 220 460 euro ku infrastruktura bazike e shportave përlllogarit rreth 180 460 euro dhe vlera për furnizim me kamionë të përdorur llogarit rreth 40 000 euro si investim që mund të bartet prej anës së kompanisë 'Çabrat'. Propozohet që bashkarisht Komuna duhet të marrë parasysh të krijojë kapacitete të brendshme si dhe të zhvillojë fushata të vetdijesimit në komunitet. Njëherësh është e domosdoshme të përgatisë plan të monitorimit të vazhdueshëm të sasisë dhe cilësisë së ndarjes së mbeturinave të riciklueshme në burim. Sipas zërave të kostove propozohet që Komuna të ndajë buxhet për vetëdijesim në periudhë disa vjeçare duke e harmonizuar me planin e zgjerimit të skemës së ndarjes në burim dhe nevojave të realizimit të planit. Komuna gjatë planifikimit të saj mund të delegojë kostot për realizimin e kësaj objektivë tek donatorët e saj, duke ju referuar konfirmimit të Komunës për pjesëmarrje dhe fituese të granteve qeveritare vlera e të cilave do të adresohet në paisje dhe nuk ka nisur ende shpërndarjen e saj (referuar granteve me KFE dhe Gara per Mjedis të Pastër).

Krahas amvisërive, Komuna rekomandohet të fillojë dhe funksionalizojë zbatimin e skenarëve për ndarje në burim në institucione arsimore dhe bisnese. Referuar institucioneve, arsimore komuna e Gjakovës ka shpërndarë infrastrukturë në to dhe rekomandohet që të realizohet përgatitja e planit operacional për funksionalizimin e sistemit të grumbullimit të mbeturinave të riciklueshme prej anës së Komunës.

Ndërkohë, zbatimi i një programi riciklimi për bizneset si supermarketet/qendrat tregtare/kafenetë etj. do të kërkojë nga ana e komunës së Gjakovës përgatitjen e një programi konkret në lidhje me subjektet tregtare, të cilat janë të disponueshme të bëhen pjesë e pilot projektit për riciklimin e mbeturinave. Më konkretisht propozohet: I) Caktimi i subjekteve të cilat do të grumbullojnë në mënyrë të diferencuar mbeturinat; II) Caktimi i rrymave që do të grumbullohen (letër, karton, plastikë, alumin); III) Analizimi i sasisë dhe ndërtimi i skemës së grumbullimit; IV) Përcaktimi i subjektit që do të bëjë grumbullimin dhe magazinimin e materialeve të riciklueshme; V) Hartimi i një fushate informuese për mënyrën e funksionimit; Këto programe janë pjesë e programit të komunës për vetëdijësim, ku kostot janë parashikuar në pikën 8.4.5.

8.4.2.4: Krijimi i sistemit lokal të kompostimit shtëpiak.

Një ndër synimet e komunës së Gjakovës është që të ulë sasinë e mbeturinave biodegraduese/organike që shkojnë në deponi. Komuna synon të instalojë sistem lokal të kompostimit nëpërmes të cilit do të inkurajojë qytetarët e saj të ndajnë dhe kompostojnë mbeturinat biodegraduese/organike përmes skenarëve të ndryshëm duke favorizuar skemat e kompostimit në formë të decentralizuar përmes komposterëve shtëpiakë, bazuar në koston më të ulët të investimit.

Më konkretisht për komunën propozohet: I) Përcaktimi i zonave (të paktën 3 - 5 fshatra/zona periferike) ku do të aplikohet komposti individual; II) Hartimi i fushatës së komunikimit dhe konsultimi me banesat ku do të aplikohet kompostimi – vlerësimi i gadishmërisë dhe njohurive të tyre; III) Hartimi i termave të referencës dhe përgatitja e tenderit për investimet në infrastrukturë (komposterët individualë); IV) Identifikimi i klientëve të interesuar për t'u përfshirë në skemën e kompostimit dhe ndërtimi i një databaze; V) Hartimi i politikave lehtësuese dhe stimuluese për shtimin e klienteve në skemë;

Kompostimi individual vlerësohet të jetë një nga proceset më të thjeshta për t'iu prezantuar komunitetit dhe për t'u zbatuar nga komuniteti me një kosto investimi fillestar shumë simbolik (rreth 50 euro/komposter individual). Komuna është duke zbatuar pilot projekt të kompostimit në 266 amvisëri për të pilotuar këtë skemë dhe më pas të zgjerohet edhe në amvisëri të tjera, duke parë rezultatet e arritura. Kosto e investimit fillestar në këtë rast mund të merret zero, pasi që komuna përmes granteve posedon rreth 266 komposterë,

të cilët I ka shpërndarë sipas një plani të veprimit në amvisëritë me potencial të zbatimit të skemës dhe që janë pagues të rregullt të tarifës së mbeturinave.

Zgjerimi I skemës sipas një planifikimi të mirëfilltë për eliminimin nga rryma e mbeturinave të mbetjeve organike dhe përmes zhvillimit të një sistemi të mirëfilltë të informimit dhe monitorimit, do të kërkojë në të ardhmen investime në sigurimin e infrastrukturës së komposterëve.

Rekomandohet që komuna në fazën e radhës të replikojë numrin e familjeve të përfshira në skemë të kompostimit, gjithmonë duke ju referuar kërkesës qytetare dhe monitorimit të zbatimit adekuat të procesit.

Figure 22. Lloji i komposterit

Zgjerimi i praktikës së kompostimit përmes përdorimit të enëve kompostuese në minimum 300 amvisëri shtesë përmes bashkëpunimeve me donatorë.

8.4.3. Objektiva 3: Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlimit të sasisë që përfundon në deponi

8.4.3.1: Grumbullimi dhe transportimi në formë të veçantë i mbeturinave shtazore

Menaxhimi i mbeturinave shtazore është i rregulluar përmes Udhëzimit Administrativ për Menaxhimin e Mbeturinave Biodegraduese. Në kategorinë e mbeturinave shtazore bëjnë pjesë mbeturinat e mishit, eshtrat dhe mbetjet që krijohen nga therretoret, mishtoret dhe entitetet tjera që përpunojnë produkte të mishit. Mbeturinat shtazore janë pjesë e mbeturinave të veçanta për të cilat është përgjegjëse Komuna. Praktikën e deritashme të grumbullimit të përzier të mbeturinave komunale së bashku me ato shtazore janë në kundërshtim me ligjet në fuqi dhe të rrezikshme për shëndetin e njeriut, ku krahas tjerash shkaktojnë implikime financiare në procesin e deponimit të tyre. Komuna e Gjakovës e parashtron si domosdoshmëri përmirësimin e sistemit të grumbullimit të kësaj kategorie të mbetjeve duke aplikuar skenarë të thjeshtë por që parandalojnë futjen e tyre në rrjedhën e mbeturinave komunale. Komuna, përmes kompanisë 'Çabrat', synon të organizojë grumbullimin me makineri të veçantë për këtë lloj mbeturine gjeneruar bizneset që gjenerojnë mbeturina shtazore (mishtoret, therretoret, fabrikat për përpunimin e mishit, dhe fermat) dhe të asistojë në përfshirjen e kontratës së veçantë me KRM 'Çabrat', si dhe do të sigurojnë konteinerë të veçantë në të cilat do të deponohen mbeturinat shtazore. Sipas standardeve, konteinerët e veçantë për mbeturina shtazore duhet të jenë rezistentë ndaj korozionit dhe hermetikë me qëllim që të jenë të papërshtueshëm nga mbeturinat e lëngëta prej kullimit të këtij lloji të mbeturinave apo kundërmimit të mundshëm. Për këtë objektiv, Komuna përmes rregullores komunale për menaxhimin e mbeturinave apo një vendimi të veçantë do të kërkojë nga mishtoret, therretoret, dhe fermat që deri në fund të vitit 2022 të pajisen me konteinerë

të veçantë për mbeturina shtazore. Momentalisht, në komunën e Gjakovës operojnë 24 mishtore dhe 3 therrtore, mirëpo një databazë paraprake e komunës/kompanisë për numër të saktë të bizneseve të këtij lloji në nivel territori, është e domosdoshme. Zbatimi i kësaj dispozite të rregullores apo vendimit do të bëhet nëpërmes inspektorëve mjedisorë të komunës së Gjakovës. Inspektorët e mjedisit do të kenë përkrahjen e Zyrës së Kryetarit që të kenë sukses në zbatimin e saj.

8.4.3.2: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave medicinale;

Në konteinerët e mbeturinave komunale nuk lejohet që të hidhen fraksione të mbeturinave të tjera, si ato spitalore, inerte, mbeturina shtazore, të vëllimshme, mbeturina nga vajrat e përdorur, mbeturina nga pajisjet elektrike dhe elektronike. Nisur nga ky fakt, Komuna ndonëse nuk është përgjegjëse e drejtëpërdrejtë për menaxhimin e këtyre fraksioneve të mbeturinave, duhet të mundësojë instrumente për grumbullimin e ndarë të këtyre fraksioneve për të evituar hedhjen e tyre në konteinerët e mbeturinave komunale/deponi.

Komuna, respektivisht drejtoria për shërbime publike, drejtoria për shëndetësi, dhe inspeksioni, do të sigurojë që institucionet shëndetësore publike dhe private që operojnë në Komunë, janë të pajisur me konteinerë të veçantë ku do të hedhen mbeturinat medicinale.

Veprimet konkrete që duhet të kryejë Komuna janë:

- a. Përcaktimi i sasive të prodhuara të mbeturinave të rrezikshme medicinale;
- b. Caktimi i protokolleve për grumbullimin, magazinimin dhe transportin e sigurtë të tyre;
- c. Furnizimi me infrastrukturën e nevojshme për grumbullimin e ndarë të mbeturinës medicinale në ,klinikat dhe qendrat spitalore;
- d. Identifikimi i mundësisë për asgjësimin në nivel rajonal ose brenda spitalit;

8.4.3.3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave ndërtimore

Sipas kuadrit ligjor në fuqi për administrimin e këtij fraksioni të mbetjeve, është përgjegjësia e prodhuesit (familje, biznes apo industri) që të largojë dhe transportojë mbeturinat inerte, ndërtimore apo voluminoze që mund të gjenerojë nga aktiviteti që kryen, për ti hedhur ato në vendet e përcaktuara nga pushteti lokal për këtë qëllim. Ndonëse ekziston ky kuadër ligjor, i cili përcakton mjaft mirë detyrat për secilin aktor të përfshirë, komuna e Gjakovës rekomandohet të instalojë një sistem të konsoliduar për deponimin e sigurtë të mbeturinave inerte. Gjithashtu, marrë në konsiderim sipas ligjeve në fuqi, ku bartja e mbeturinave nga ndërtimi bëhet nga persona të licensuar dhe nga prodhuesi i mbeturinave apo nga prodhuesi i mbeturinave me pajisje adekuate, rekomandohet që Komuna të angazhojë persona të licencuar që do të bejnë bartjen e mbeturinave nga prodhuesit e mbeturinave si dhe të caktojë lokacione të përshtatshme të autorizuara për zbrasjen e tyre. Prioritetet që rekomandohen të ndërmerren prej anës së komunës së Gjakovës brenda vitit 2021 do të konsistojnë në :

- a. Formulimi dhe publikimi i një fushate vetëdijësimi për mbeturinat nga ndërtim demolimi;
- b. Zbatimi i legjislacionit dhe përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit;
- c. Vendosja e protokolleve të veçanta për grumbullimin dhe transportimin për gjeneruesit e mbeturinave nga ndërtim demolimi;
- d. Hartimi i një rregulloreje të veçantë për këtë lloj mbeturine (roli, detyrat, përgjegjësitë, protokollet e grumbullimit, transportit dhe asgjësimit);
- e. Caktimi i një apo më shumë lokacioneve të autorizuara për depozitimin apo trajtimin e kësaj mbeturine;

f. Kushtëzimet në lejen e ndërtimit;

8.4.3.4: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave të riciklueshme përmes funksionalizimit të sistemit dhe grumbullimi i veçantë i mbeturinave të vëllimshme.

Të gjitha planet komunale afatmesme dhe afatgjata për komunën e Gjakovës lidhur me minimizimin e mbeturinave dhe funksionimin e një sistemi të qëndrueshëm të menaxhimit të mbeturinave komunale do të ndërliken me funksionalizimin e hapësirës për grumbullim, sortim dhe presim të mbeturinave të riciklueshme (pa llogaritur sistemet e decentralizuara të kompostimit përmes kompostimit shtëpiak), si dhe duke përfshirë trajtimin e mbeturinave të vëllimshme shtëpiake ku do të mund të trajtohen fraksionet e mbeturinave si në vijim:

- Orendi shtëpiake, dyer, dritare, etj.,
- Pajisje shtëpiake (frigorifer, rrobalarëse, stufa, televizorë, kompjuterë, etj.)
- Mbeturina të veçanta (bateri të automjeteve, goma, etj.)

Deri sa të realizohet kjo (hapësira brenda ST-së), Komuna mund të nisë aplikimin e skenarëve të ndarjes në burim duke tentuar të shfrytëzojë hapësirë të qasshme brenda lokacioneve në shfrytëzim të KRM ‘Çabrat’ apo në hapësirë të ndarë në stacion transfer, në të cilin kompania mund të dërgojë në formë të ndarë vetëm mbeturinën e vëllimshme, apo duke bashkëpunuar me sektor të interesuar privat lidhur me dërgimin dhe trajtimin e mbeturinave të riciklueshme në këtë hapësirë.

Paralelisht me ngritjen e skemës së ndarjes në burim, komuna duhet të planifikojë koston financiare për ndërtimin e hapësirës brenda stacion transferit ku do të zhvillojë aktivitetet për separim dhe presim apo dhe grumbullim të materialeve tjera të riciklueshme.

8.4.3.5: Pastrimi/eliminimi i sigurtë i deponive ilegale në territorin e Komunës dhe rehabilitimi i vendpozitimeve

Sipas programit të hartuar nga komuna në bashkëpunim me GIZ, 47 deponitë ilegale të evidentuara në territorin e komunës duhet të pastrohen deri në fund të vitit 2022. Masat paraprake që duhet të adresojë Komuna në zbatimin e kësaj objektivë do të konsistojnë në:

- a. Verifikimin e lokacioneve dhe kompozicionit të deponive ilegale në nivel territori (nëse ka ndryshime sipas raportimeve të fundit);
- b. Hartimin e një plani të veprimit për zhvillimin e aktivitetit të largimit të deponive ilegale sipas proritizimit të tyre;
- c. Caktimin e një lokacioni për hedhjen e sigurtë të mbeturinave inerte prej ndërtim demolimit;
- d. Planifikimin e kostove për largimin e deponive ilegale;
- e. Planifikimin e kostove për rrethimin dhe pyllëzimin e lokacioneve të pastruara si dhe vendosjen e tabelave shenjzuese;

Veprimet konkrete që Komuna ka paraparë në lidhje me mbylljen e deponive ilegale janë si më poshtë:

- a. KK Gjakovë ka planifikuar që në vitin 2021-2022 të zhvillojë aktivitetet e prokurimit për tërheqjen e deponive ilegale inerte në vlerë 50.000 € me kontratë dy vjeçare;
- b. Në sajë të bashkëpunimit me kompaninë ‘Çabrat’ do të bëhet largimi i vazhdueshëm i deponive, duke edukuar komunitetin për të mos hedhur mbeturinat në këto zona;
- c. Fillimi i një fushate vetëdijësimi, duke vendosur mbishkrime si ‘Gjakovë e pastër’ etj., si dhe takime me banorët që jetojnë afër deponive ilegale;

Ndonëse Komuna në bashkëpunim me kompaninë regjionale do të zbatojë planin për mbylljen e deponive ‘aktuale, është shumë e rëndësishme që ajo të hartojë protokolle për të siguruar mospërsëritjen e këtyre pikave ilegale në të ardhmen. Këto protokolle do të konsistojnë në masat e mëposhtme:

1. Sigurimi i deponive duke i rrethuar me gardh pas pastrimit të tyre, për të evituar rikrijimin e tyre;

2. Pas pastrimit të tyre dhe rrethimit me gardh, omuna mund të vendosë që këto zona t'i kthejë në zona rekreative, duke mbjellur fidane të reja;
  3. Vendosja e disa tabelave informuese pranë zonave të deponive të egra si 'Mos hudhni mbeturina' apo 'Ndalohet hudhja e mbeturinave';
  4. Monitorimi i vazhdueshëm i pikave të nxehta, duke shtuar aktivitetin e inspektorëve në këto zona. Raportime të rregullta mujore në lidhje me gjendjen e deponive të egra, duke angazhuar edhe komunitetin për të evidentuar dhe raportuar raste të hudhjeve ilegale;
  5. Njoftimi i komunitetit në rast se ata identifikohen që kanë deponuar mbeturina në atë zonë, do të merren masa ndëshkuese;
- Përmbushja e kësaj objekteve duhet të harmonizohet me objektivat e tjera në kuadër të PKMM-së me qëllim arritjen e rezultateve të përmbushjes së kësaj objekteve.

8.4.4. Objektiva 4: Zhvillimi i reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave

8.4.4.1: Plotësimi me burime njerëzore brenda sektorit për menaxhim të mbeturinave

Plotësimin e strukturës brenda komunës për sistemin e menaxhimit të mbeturinave, duke filluar që në vitin e parë të zbatimit të planit (viti 2021), do të bazohet në 5 aktivitetet kryesore si në diagramën më poshtë. Komuna do të plotësojë me zyrtarë kompetentë njësinë për menaxhim të mbeturinave brenda drejtoratit për shërbime publike. Njësia do të përmbajë të paktën dy deri në tetë persona që do të këtë përgjegjësinë për aktivitetet e menaxhimit të mbeturinave. Njësia për menaxhim të mbeturina do të jetë përgjegjëse për zbatimin e PKMM-së, dhe stafi i angazhuar do të ketë të hartuara detyrat dhe përgjegjësitë për vendin e tyre të punës .

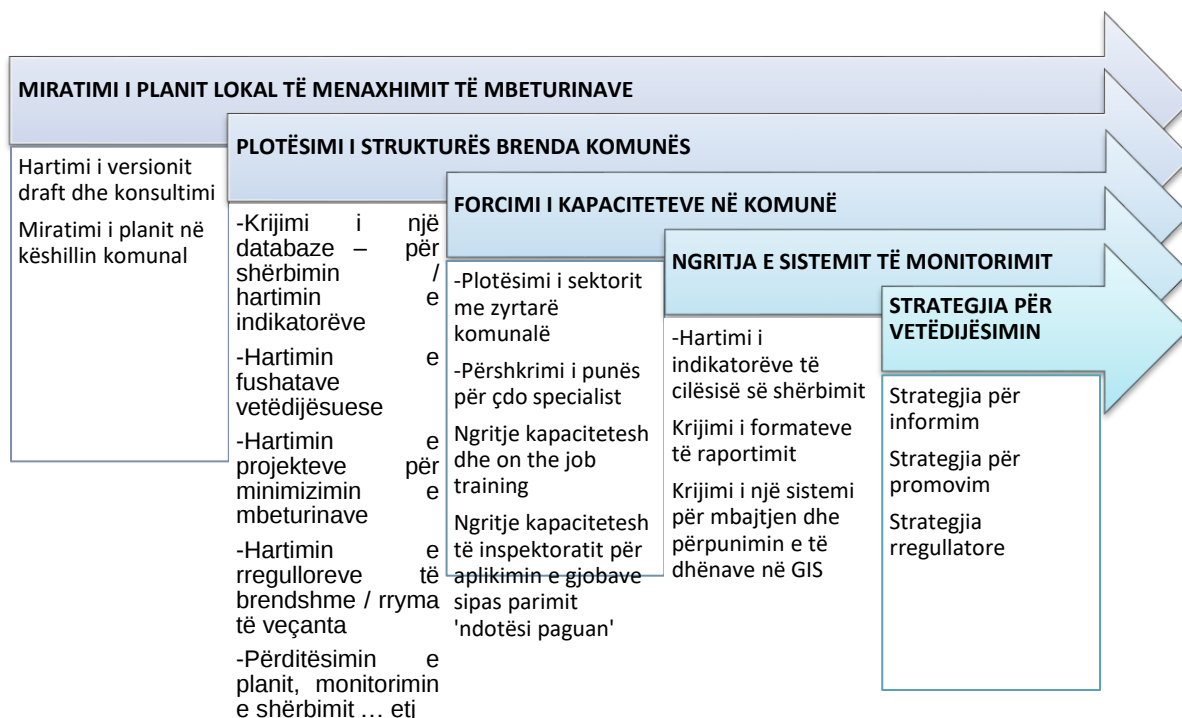

Figure 23. Aktivitetet sipas Objektivit të PKMM-së

Kjo strukturë që do të plotësohet do të jetë përgjegjëse për hartimin e një sërë instrumentesh, të cilët do të drejtojnë organizimin e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave. Këto instrumente do të fokusohen në

krijimin e një inventari të plotë të klientëve (gjeneruesit e mbeturinave) në territorin e komunës, duke u pasuar në hartimin e programeve rregullatore, planifikuese dhe vetëdijësuese. Konkretisht instrumentet që duhet të zhvillojë komuna janë si më poshtë:

- Krijimi i një databaze për shërbimin/hartimin e indikatorëve;
- Hartimin e fushatave vetëdijësuese;
- Hartimin e projekteve për minimizimin e mbeturinave;
- Hartimin e rregullores të brendshme/fraksioneve të veçanta;
- Përditësimin e planit lokal të menaxhimit të mbeturinave në varësi të zhvillimeve të ndryshme;
- Monitorimin e shërbimit nga zyrtari për menaxhimin e mbeturinave;

8.4.4.2: Plotësimi dhe miratimi i rregullores për menaxhim të mbeturinave sipas planifikimeve në sektor

Komuna, respektivisht drejtoria për shërbime publike, do të hartojë/rishikojë dhe miratojë rregulloren për menaxhim të mbeturinave menjëherë pas miratimit të Planit Komunal Për Menaxhim të Mbeturinave 2020-2025.

8.4.5. Objektiva 5 : Vetëdijësimi qytetar dhe edukimi

8.4.5.1: *Zhvillimi i kampanjës për vetëdijësim dhe informim rreth efekteve pozitive dhe negative të mbeturinave, rreth orarit dhe rregullave të grumbullimit dhe hedhjes së mbeturinave*

Komunitetet dhe nevoja për të ndryshuar sjelljen janë çështjet kyçe të një programi për parandalimin e gjenerimit të mbeturinave, megjithatë depërtimi në sjelljen e konsumatorit dhe biznesit do të rrisë efikasitetin e masave të zgjedhura. Një qasje e integruar e këtyre masave është e domosdoshme, që në mënyrë substanciale të adresohet problemi i menaxhimit të mbeturinave dhe të ndryshohet mentaliteti dhe mënyra e menaxhimit të burimeve deri tani.

Komuna duhet të dizajnojë kampanjën për vetëdijësim. Kampanja do të nënkuptojë moton që Komuna do të përdorë për të ngritur vetëdijën e qytetarëve për reformën në fushën e menaxhimit të mbeturinave që do të zbatohet në Komunë. Varësisht objektivave të caktuara dhe kërkesës së adresimit të tyre ajo do të fokusohet në fushat në vijim:

- *Zgjerimi i shërbimeve* – si prioritet i Komunës, Komuna do të organizojë takime me banorët e zonave/vendbanimeve të cilat do të hyjnë në shërbim. Çdo zgjerim i shërbimit për çdo vendbanim do t'i paraprijë të paktën një takimi publik me banorë. Në të njëjtën kohë, Komuna do të organizojë ligjerata për shkollat fillore dhe të mesme në vendbanimet e caktuara për të ngritur vetëdijën e nxënësve rreth procesit të menaxhimit të mbeturinave, dhe efekteve pozitive dhe negative të mbeturinave.
- *Ndarja në burim në shkolla dhe institucione* – Komuna do të organizojë takime dhe ligjerata të rregullta me nxënësit e shkollave, mësimdhënësit, dhe punonjësit e institucioneve publike për të shpjeguar procesin e ndarjes së mbeturinave dhe përfitimet nga ky proces. Komuna do të shtypë materiale informuese ku do të shpjegohet në mënyrë të qartë procesi i ndarjes së mbeturinave dhe informacione tjera referuar kërkesave sipas implementimit të objektivave.
- *Ndarja në burim në amvisëri* – Komuna duhet të organizojë takime individuale me banorë lagje më lagje, për të shpjeguar procesin e ndarjes së mbeturinave në burim dhe përfitimet nga ky proces si dhe monitoruar atë. Komuna do të ofrojë në dispozicion për qytetarë materiale informative duke

shpjeguar qartë vijueshmërinë e procesit referuar informatave lidhur me praktikën e ndarjes dhe kohën e operimit për grumbullimin e tyre dhe rregullat e zbrazjes.

- *Aplikimi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte* - Komuna përmes materialeve informuese të shtypura dhe mediale do të informojë qytetarët për formën e organizimit të këtij sistemi të grumbullimit të fraksioneve të mbeturinave, për lokacionin e shkarkimit, kohën e grumbullimit etj.
- *Zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura* – Komuna do të organizojë aktivitete me kompaninë ‘Çabrat’ dhe qytetarët lidhur me eliminimin dhe pyllëzimin e zonave të ndotura me qëllim rritjen e vetëdijes dhe kujdesit ndaj mjedisit nga ana e banorëve. Në zonat ku parashihet shtrirja e shërbimit rekomandohet që këto procese në cdo lloj situatë të shoqërohen me aktivizëm qytetar në rast të prezencave të deponive ilegale në to.

8. PLANI FINANCIAR I SHËRBIMIT

8.1 Kosto e shërbimit 2020-2025

Kosto e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave ndahet sipas llojit të shpenzimit dhe veprimtarisë së shërbimit që kryhet përmes tij, në zërat e mëposhtëm:

- A. *Kosto operative;*
- Kostot e mirëmbajtjes: mjete të shërbimit;
  - Kostot e grumbullimit: karburant i përdorur gjatë shërbimit;
  - Kosto transporti: karburant i përdorur gjatë shërbimit;
  - Kosto depozitimi: shpenzimet për trajtimin e mbetjeve në deponi;
  - Kosto personeli: shoferë dhe punëtorë;
  - Kosto amortizimi: mjete të shërbimit;
  - Kosto për larje dhe dezinfektim: për konteinerët;

B. *Kosto kapitale;*

- Kosto e blerjes së mjeteve të shërbimit;

Në realizimin e shërbimit marrin pjesë, në mënyrë jo të drejtpërdrejtë, drejtues e nëpunës specialistë të Komunës, shpenzimet e të cilëve vlerësohen në masën 8 % të koston operative dhe përfshihen në zërin:

C. *Kosto administrative;*

Referuar kostove indirekte dhe administrative përfshijnë pagat indirekte të KRM ‘Çabrat’, shpenzimet administrative si dhe kostot e tjera për aktivitete profesionale për nevoja të kompanisë (fushatave vetëdijësuese etj). Duke u bazuar në situatën referente, KRM ‘Çabrat’ ka angazhuar një staf të madh administrativ referuar parallogaritjeve, për rrjedhojë plani nuk parasheh ngritje të mëtejme të kostove administrative përgjatë periudhës planifikuese si në rekrutimin e stafit të ri ashtu edhe në shpenzimet përcjellëse.

D. *Të ardhurat neto të planifikuara;*

Të hyrat e shërbimit i referohen të hyrave nga grumbullimi i mbeturinave, shërbimeve sekondare dhe shërbimeve tjera sipas kontratave të veçanta dhe këto të hyra realizohen përmes KRM ‘Çabrat’.

E. *Kosto e menaxhimit të mbeturinave;*

Llogaritja e kostove të mësipërme është në përputhje me metodën e Llogaritjes së Kostos së Plotë dhe në zbatim të Planit Teknik dhe Operacional të realizimit të shërbimit për menaxhim të mbeturinave; Këtu përfshihen të gjitha kostot e menaxhimit të mbeturinave duke përfshirë kostot e grumbullimit, pastrimit dhe deponimit që barten nga KRM 'Çabrat' si dhe kostot e ndarjes, riciklimit dhe procesimit të mbeturinave që mbarten nga Komuna apo palë të treta të kontraktuara.

8.2 Kosto operative të shërbimit

Kostot operative vjetore të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave për vitet 2020-2025, me TVSH, paraqiten në tabelën në vijim, duke marrë si reference planifikimet financiare dri më tani dhe shpenzimet operative të ndërmarrjes në periudhë gjashtë mujore të vitit kalendarik 2019.

Table 31. Shpenzime operative

	Kosto derivate	Kosto direkte, indirekte dhe administ.	Kosto administrative	Kosto mirëmbajtjeje	Kosto deponimi	Totali kosto operative
Planifikimi I shpenzimeve 2019	124,381.02 €	37,671.28 €	55,687.38 €	77,711.00 €	96,629.75 €	392,080.43 €
Shpenzime referente 2020	96,317.70 €	61,753.63 €	34,254.57 €	104,766.57 €	109,673.55 €	406,766.02 €
Shpenzime vjetore sipas vlerave të kompanisë	220,698.72 €	99,424.91 €	89,941.95 €	182,477.57 €	206,303.30 €	798,846.45 €

*duke marrë në konsideratë shtrirjen e menjëhershme të shërbimit të grumbullimit të mbeturinave në fund të vitit 2019;

**Rritja e kostove indirekte varion sipas kontrateve sekondare të kompanisë me Komunë;

***10% e totalit të kostos referente shpenzime të derivateve të paraqitura prej KRM 'Çabrat' e shtuar në përlllogaritje;

****5% mbi kosto totale, kjo vlerë ka për qëllim të korrigjojë vlerat në vite të zërave të kësaj kostoje, llogaritur mbi bazën e çmimeve aktuale, me inflacionin mesatar vjetor të mundshëm, si dhe me shumën e një fondi rezervë i cili duhet të mbulojë shpenzime të papritura ose në rritje për arsye të tjera të paparashikueshme;

Referuar kostove bazë referente në tabelën më poshtë parashihet projeksioni i kostove operative për periudhën kohore 2020-2025.

8.3 Kosto kapitale

Kosto kapitale përfaqëson investimin në automjete dhe pajisje ku respektivisht për komunën e Gjakovës do të përfshijnë kostot për:

- Realizimin e shërbimit të bartjes së mbeturinave, që përfshijnë konteinerë dhe kamionë që do të përdoren për mbledhjen dhe transportin e mbeturinave;
- Realizimin e infrastrukturës për deponinë inerte;
- Realizimin e infrastrukturës për qendrën e grumbullimit të mbeturinave të vëllimshme;
- Realizimin e infrastrukturës përcjellëse për qendrën e reduktimit dhe riciklimit të mbeturinave;
- Sigurimin e konteinerëve për ndarje në burim, përfshirë enët kompostuese (sipas sistemit të decentralizuar);

Kostot investive për realizimin e shërbimit të bartjes së mbeturinave;

KRM 'Çabrat' posedon gjithsej 10 kamionë, të cilët janë në gjendje të amortizuar dhe si të tillë duhet të zëvendësohen në vitet në vijim. Plani investiv është bazuar në nevojat e përlogaritura sipas nevojave të KRM 'Çabrat' dhe kapacitetit të punës së kamionëve ekzistues. Sipas situatës së paraqitur, do të nevojiten 3 kamionë ndër të cilët një me kapacitet 10 ton dhe dy të tjera me kapacitet 7 ton.

Kostot investive për sigurimin e konteinerëve për unifikim të shërbimit të grumbullimit të mbeturinave;

Aktualisht KRM 'Çabrat' posedon infrastrukturë në gjendje të mirë për zbrasjen e mbeturinave në konteinerë, si rezultat i ndihmës financiare nga ana e donatorëve dhe Komunës, për sigurimin me infrastrukturë për realizimin e shërbimeve të zbrastjes së mbetjeve. Megjithatë me qëllim unifikimin e sistemit të grumbullimit Komuna dhe kompania duhet të planifikojnë sigurimin e 2867 konteinerëve 120 l për grumbullim të mbeturinave të amvisërisë, shpërndarja e të cilave do të bëhet sipas planeve për plotësim me infrastrukturë për shërbim të grumbullimit të mbeturinave.

Kostot investive për rehabilitim të plotë të Stacionit Transfer;

Në këtë kosto do të përfshihen kostot e investimit në pastrimin dhe rehabilitimin e plotë të stacion transferit, lokacion ky i cili shërben për grumbullimin dhe deponimin e përkohshëm të mbeturinave komunale në kohëzgjatje më së shumti 48 orë dhe dërgimin e tyre më tutje për deponim në deponi në Landovicë. Rehabilitimi i plotë i ST-së do të përfshijë edhe kostot e investimit bazik për një proces rehabilitimi të mirëfilltë në standardet e paracaktuara për operimin e ST-së dhe do të adresojë zhvillimet e aktiviteteve për trajtimin e mbeturinave të riciklueshme duke synuar përmbushjen e objektivave strategjike kombëtare sipas indikatorëve të përcaktuar. Duke qenë se Komuna parasheh të marrë përsipër këtë kosto, kjo nënkupton që ndarja e kostove mund të variojë sipas mundësive investive prej anës së Komunës, respektivisht buxhetit të sektorit dhe harmonizimit me projekte tjera me donatorë të huaj apo qeveritarë.

Kostot investive për funksionalizim të ST-së përfshirë pajisjet e nevojshme për operim;

Në këtë kosto do të përfshihen kostot e investimit në funksionalizimin e gradual të ST-së planifikuar për deponimin e përkohshëm dhe trajtimin e mbeturinave të riciklueshme sipas llojit. Duke marrë parasysh se Komuna synon të nisë programet e riciklimit, relativisht në koston e investimit do të planifikohet edhe infrastruktura bazike për zhvillimin e aktivitetit të sortimit dhe paketimit të mbeturinave të riciklueshme përfshirë këtu edhe investimin në mjet grumbullues dhe investimeve përcjellëse për operim.

Kostot investive për eliminimin e deponive ilegale dhe rehabilitimin e tyre;

Referuar politikës nacionale sipas strategjisë për menaxhim të integruar të mbeturinave, planifikimet e Komunës duhet të sigurojnë një mjedis të shëndetshëm për qytetarë. Referuar kësaj, eliminimi i deponive ilegale dhe rehabilitimi i tyre do të kërkojë planifikim të kostove dhe planifikim të investimeve për infrastrukturën që komuna e Gjakovës duhet të realizojë gjatë caktimit të lokacionit për deponimin e sigurtë të mbeturinave inerte. Shpërndarja e kostove do të bëhet sipas fazave bazuar në kapacitetet komunale për investim të tillë.

Kostot investive për sigurimin e konteinerëve dhe infrastrukturës për ndarje në burim, përfshirë edhe enët kompostuese;

Në këtë kosto do të përfshihen kostot e investimit të infrastrukturës përcjellëse për zbatimin e ndarjes në burim sipas programeve të riciklimit në dy fraksione (të riciklueshme dhe të tjera) dhe kompostimit përmes sistemeve të decentralizuara në nivel komunal. Sipas linjave të investimit do të përllogariten kostot e sigurimit të shportave për ndarje në burim dhe enëve kompostuese, kosto këto që Komuna duhet të planifikojë t'i investojë në bashkëpunim dhe me mbështetje prej donatorëve të huaj ndërkombëtarë dhe të nivelit qendror.

Në tabelën në vijim janë ofruar të dhëna të detajuara mbi investimet kapitale përgjatë periudhës 2021-2025.

Table 32. Projektionet e investimeve kapitale

	2021	2022	2023	2024	2025
Kostot e investimeve kapitale					
Kosto e investimeve për konteinerë 120l për plotësim për grumbullim bazik	10 000	10 000	20 000	17 340	-
Kosto per kamionë për grumbullim	-	40 000	20 000	-	-
Kosto kamion mbeturina riciklueshme	-	20 000	20 000	-	-
Kosto e investimeve për konteinerë 240l për riciklim dhe ndarje në burim	-	30 000	45 000	45 000	50 460
Kosto rehabilitim Stacion Transfer	-	100 000	-	-	-
Kosto per ndertimin e deponise inerte	-	100 000	50 000	-	-
Kosto funksionalizim ST përfshirë pajisje	-	-	200 000	284 980	413,950
Enë kompostuese 280l	30 000	-	-	-	-
Kosto për eliminimin e deponive ilegale	-	60 000	10 000	10 000	10 000
Kosto për rehabilitimin e venddepozitimeve ilegale	-	25 000	15 000	5 000	5 000
Kosto zhvillimi i aktiviteteve vetëdijesuese	20 000	35 000	35 000	25 000	20 000
Kosto për ngritje të kapaciteteve të zyrtarëve të MM	3000	3000	3000	-	-
TOTALI NË VIT	63 000	413 000	418 000	387 320	499 410

Siç shihet në tabelën më lartë, projektioni i investimeve do të zhvillohet duke synuar paraprakisht shtrirje dhe plotësim të shërbimit të grumbullimit primar të mbeturinave në nivel komune, projektion i cili do të vijojë me synim të përgatitjes së Komunës për nisjen dhe zbatimin e politikave nacionale për reduktim-riciklim të mbeturinave, duke synuar krijimin e kushteve dhe trajtimin adekuat të mbetjeve sipas llojit të tyre. Kjo nënkupton që deri në vitin 2025 synimet e komunës së Gjakovës do të paraprijnë procesin duke krijuar infrastrukturën përcjellëse për trajtimin e mbetjeve sipas llojeve. Prej vitit 2025 komuna posedon

potencial infrastrukturor që të harmonizojë dhe zgjerojë planet e reduktimit dhe riciklimit të mbeturinave në njësi territoriale dhe të zhvillojë potencial për mundësinë e bashkëpunimit me komunat përreth përmes qendrës të riciklimit të pozicionuar në ST. Investimet e parapara udhëzohen të adresohen për bashkëpunime dhe mbështetje prej donatorëve të huaj ndërkombëtarë dhe nivelit qendror në komunën e Gjakovës.

Kosto shtesë;

Përkrah kostos së shërbimit të menaxhimit të mbeturinave, një buxhet shtesë është i nevojshëm të parashikohet për disa shpenzime mbështetëse të cilat kanë për qëllim përmbushjen e objektivave të qëndrueshmërisë financiare. Këto shpenzime mbështesin veprimtaritë e Komunës si më poshtë:

1. Ndërgjegjësimi dhe edukimi i banorëve për mbrojtjen e mjedisit

Kjo veprimtari planifikohet të mbështesë rritjen e efektivitetit të mbledhjes së të ardhurave të shërbimit nga subjektet pagues, në masën e përmbushjes së objektivave të vendosura në këtë drejtim, të paraqitura si më sipër. Plani i veprimit parashikon shpenzime vjetore shtesë gjatë gjithë periudhës 2020-2025, të cilat mund të shtrihen dhe në periudha të mëvonshme, në varësi të objektivave të mëtejshme të komunës së Gjakovës.

2. Ngritja e bazës së të dhënave të subjekteve pagues

Një bazë të dhënash mbi subjektet gjeneruese të mbetjeve, në formatin e një programi kompjuterik, është një instrument i domosdoshëm për vënien në zbatim të sistemit të tarifimit të shërbimit të menaxhimit të tyre dhe rritjes së efektivitetit të mbledhjes së të ardhurave nga tarifa. Një identifikim i saktë i këtyre subjekteve: vendndodhjes së tyre, madhësisë e gjendjes financiare të tyre, llojit të aktivitetit në rast biznesi etj. i mundëson autoriteteve vendore ndjekjen e rasteve të subjekteve që nuk paguajnë dhe zbatimin efektiv të masave shtrënguese. Edhe në këtë rast, KRM 'Çabrat' dhe Komuna posedojnë një sistem të databazës sipas të dhënave të adresave, baza e të dhënave duhet t'i shërbejë drejtpërdrejtë përmbushjes së objektivave të vendosura për rritjen e % së mbledhjes së të ardhurave të shërbimit, me qëllim sigurimin e qëndrueshmërisë financiare.

Baza e të dhënave duhet të përditësohet çdo vit kalendarik dhe mund të përdoret për ndërlidhjen e listave të klientëve dhe tarifimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve, në rast të përshtatshëm.

8.4 Kostot investive për realizimin e PKMM-së

Table 33. Tabela përmbledhëse e investimit

Investimet e parapara në PKMM për vitin 2021-2025					
Investimi i planifikuar	Sasia	Kostoja njësi	Kostoja totale	Qëllimi i investimit	Përputhshmëria sipas objektivave të PKMM-së
Kosto e investimeve për konteinerë 120l plastikë	500	20	10 000	Sipas skemës së shërbimit derë më derë, sigurimi i konteinerëve i referohet planit të Komunës për unifikim, plotësim dhe zgjerim të shërbimit të grumbullimit referuar politikave komunale për rritje të shkallës së pagesës dhe nr. të kontratave.	Të optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbetjeve në mënyrë të unifikuar që garanton optimizimin e kostove dhe shërbimit në komunën e Gjakovës.
Konteinerët për riciklim dhe ndarje në burim/sistem parësor 240 l ngjyrë e verdhë	750	30	-	Grant i siguruar prej Komunës Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për t'u depozituar në deponi përmes aktivitetit (ndarjes në burim) të fraksionit të thata – riciklueshme dhe organike për zbatimin e aktivitetit të kompostimit. Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për t'u depozituar në deponi përmes aktivitetit të riciklimit në 750 ekonomi familjare/bisnese/institucione	Të garantojë grumbullimin në masën maksimale të sasisë së mbetjeve të riciklueshme brenda territorit të komunës
Enë për kompostim shtëpiak (sistem i decentralizuar)	600	50	30 000	Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për t'u depozituar në deponi përmes aktivitetit (ndarjes në burim) të fraksionit organike për zbatimin e aktivitetit të kompostimit. Zbatimi i skemës së kompostimit të fraksionit të thatë do të nisë në 600 amvisëri në zonë urbane dhe rurale ku synohet rreth 40% e gjenerimit ditor në këto amvisëri të reduktohet; duke nënkuptuar reduktim të kostove operative dhe të deponimit.	Të garantojë grumbullimin në masën maksimale të sasisë së mbetjeve të riciklueshme brenda territorit të komunës.
Kosto për eliminimin e deponive ilegale	njësi		-	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për pastrimin e tërësishëm të deponive ilegale në territorin e saj, parandalimin e fenomenit të krijimit të deponive ilegale përmes krijimit të zgjidhjeve për hedhje të sigurtë të mbeturinave, shtrirje shërbimi dhe rehabilitimi i venddepozitimeve.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale.

Programi për vetedijësim			20 000	Të gjitha reformat e planifikuara konsistojnë në informim dhe edukim të qytetarëve. Marrë parasysh synimet e vendosura, kampanjat e vazhdueshme lokale me fokus në zgjerim të shërbimeve, ndarja në burim në shkolla dhe institucione, ndarja në burim në amvisëri, aplikimi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte, zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura etj. duke përfshirë materialet promovuese, ligjëratat dhe mjetet tjera të komunikimit do të adresojnë në arritjen e objektivave të synuara. (psh. aksione pastrimi,pyllëzimi, aktivitete edukuese, video promovuese,materiale shtypi,shpërblime etj).	Vetedijësim dhe edukim qytetar për ruajtje të mjedisit, praktikës së klasifikimit të mbeturinave dhe zbatimit të tarifës së ngarkuar për grumbullim të mbeturinave.
Programi për ngritje të kapaciteteve			3000	Ngritja e kapaciteteve profesionale e zyrtarëve në sektorin e MM-së synon të implementohet përmes zbatimit të aktiviteteve trajnuese profesionale për menaxhim të mbeturinave, planifikimin e reformave vjetore, monitorimin e tyre etj.	Zhvillimi i reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave.
Totali 2021 63 000 €					
Investimet e parapara në PKMM për vitin 2022					
Investimi i planifikuar	Sasia	Kostoja njësi	Kostoja totale	Qëllimi i investimit	Përputhshmëria sipas objektivave të PKMM-së
Kosto e investimeve për konteinerë 120l plastikë	500	20	10 000	Sipas skemës së shërbimit derë më derë, sigurimi i konteinerëve i referohet planit të Komunes për unifikim, plotësim dhe zgjerim të shërbimit të grumbullimit referuar politikave komunale për rritje të shkallës së pagesës dhe nr. të kontratave.	Të optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbetjeve në mënyrë të unifikuar që garanton optimizim të kostove dhe shërbimit në komunën e Gjakovës.
Kosto për kamionë për grumbullim	2	20 000	40 000	KRM ‘Çabrat’ operon me kamionë të cilët janë në gjendje të amortizuar. Përmes sigurimit të këtyre kamionëve KRM ‘Çabrat’ do të sigurojë kapacitetin operativ për shtrirje territoriale, do të rrisë cilësinë e shërbimeve dhe do të reduktojë kostot e operimit dhe mirëmbajtjes .Kostot janë planifikuar për investim në kamionë të përdorur.	Të zgjerojë dhe optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbeturinave.

Kosto kamionë mbeturina të riciklueshme	1	20 000	20 000	Zbatimi i skemës së klasifikimit të mbeturinave kërkon makineri operative e cila duhet të sigurohet me qëllim ngritjen e sistemit të qëndrueshëm për k veprimtari.	Të funksionalizoj sistemin e grumbullimit te ndare te mbeturinave te riciklueshme.
Konteinerët për riciklim dhe ndarje në burim/sistem parësor 240 l ngjyrë e verdhë	1000	30	30 000	Sipas objektivave dhe strategjisë nacionale, Komuna Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për tu depozituar në deponi përmes aktivitetit të (ndarjes në burim) të fraksionit të thata –riciklueshme. Zbatimi i skemës së riciklimit të frasionit të thatë do të zgjerohet në 1000 amvisëri shtesë sipas zgjerimit gradual të skemës së riciklimit.	Të garantoje grumbullimin në masën maksimale të sasisë se mbetjeve të riciklueshme brenda territorit të komunës
Kosto rehabilitim stacion transfer	njësi		100 000	Bazuar në menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave sipas objektivave të parapara në strategjinë kombëtare për Menaxhim të integruar të mbeturinave dhe zbatimin e programeve për reduktim dhe riciklim të mbetjeve, zvogëlim të ndotjes dhe kostove të deponimit, me qëllim që sistemi të jetë i qëndrueshëm komuna duhet të parashohë rehabilitimin e plote te ST si pike e deponimit te përkohshëm të mbeturinave dhe zhvillimin e aktiviteteteve tjera te trajtimit te mbeturinave . Përmes këtij investimi synohet te ndertohet ST konform standarteve te percaktuara per operimin e ST.	Të riaktivizohet funksionimi i rregullt i ST si pike e deponimit provizor te mbeturinave me qëllim reduktimin e kostove te transportit ne deponim. Te ngrihet sistemi i trajtimit te mbeturinave sipas fraksioneve
Kosto ndertimi i deponisë inerte	njësi		100 000	Bazuar në menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave sipas objektivave të parapara në strategjinë kombëtare për Menaxhim të integruar të mbeturinave dhe zbatimin e programeve për reduktim dhe riciklim të mbetjeve, zvogëlim të ndotjes dhe kostove të deponimit, me qëllim që sistemi të jetë i qëndrueshëm Komuna duhet të parashohë krijimin e parakushteve permes caktimit, ndertimit dhe funksionalizimit te deponise inerte ne territorin e saj.	Krijimi i sistemit te menaxhimit te qendrueshem te mbeturinave inerte ne komunën e Gjakoves.
Kosto për eliminimin e deponive ilegale	njësi		60 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për pastrimin e tërësishëm të deponive ilegale në territorin e saj, parandalimin e fenomenit të krijimit të deponive ilegale përmes krijimit të zgjidhjeve për hedhje të sigurtë të mbeturinave, shtrirje shërbimi dhe rehabilitimi i venddepozitimeve.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes se pakontrolluar të mbeturinave komunale
Kosto për rehabilitimin e venddepozitimeve ilegale	njësi		25 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për rehabilitimin e	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes se pakontrolluar të mbeturinave komunale

				lokacioneve te pastruara permes permiresimit te cilesise se tokës dhe pyllëzimit të tyre.	
Programi per vetedijesim			35 000	Te gjitha reformat e planifikuara konsistojne ne informim dhe edukim te qytetareve. Marre parasysh synimet e vendosura kampanjat e vazhdueshme lokale me fokus ne Zgjerim të shërbimeve, Ndarja në burim në shkolla dhe institucione , Ndarja në burim në amvisëri , Aplikimi i grumbullimit të vecante të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte,Zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura etj duke perfshire materialet promovuese, ligjeratat dhe mjetet tjera te komunikimit do te adresojne ne arritjen e objektivave te synuara . (psh. Aksione pastrimi,pyllezim, aktivite edukuese, video promovuese,materiale shtypi,shperblime etj)	Vetedijesim dhe edukim qytetar per ruajtje te mjedisit, praktikes se klasifikimit te mbeturinave dhe zbatimit te tarifes se ngarkuar per grumbullim te mbeturinave
Programi per ngritje te kapaciteteve			3000	Ngritja e kapaciteteve profesionale e zyrtareve ne sektorin e MM-së synon te implementohet permes zbatimit te aktiviteve trajnuese profesionale per menaxhim mbeturinave, planifikimin e reformave vjetore, monitorimin e tyre etj.	Zhvillimi i Reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave
Totali Kosto Investive në 2022 413 000 €					
Investimet e parapara në PKMM për vitin 2023					
Investimi i planifikuar	Sasia	Kostoja njësi	Kostoja totale	Qëllimi i investimit	Përputhshmëria sipasi objektivave të PKMM
Kosto e investimeve për kontenierë 120l plastikë	1000	20	20 000	Sipas skemës së shërbimit derë më derë, sigurimi i kontenierëve i referohet planit të komunës për unifikim, plotësim dhe zgjerimit të shërbimit të grumbullimit referuar politikave komunale për rritje të shkallës së pagesës dhe nr të kontratave.	O1: Të optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbetjeve në mënyrë të unifikuar që garanton optimizim të kostove dhe shërbimit në komunën e Gjakovës.
Kontenierët për riciklim dhe ndarje në burim/sistem parësor 240 l ngjyrë e verdhë	1500	30	45 000	Sipas objektivave dhe strategjisë nacionale, Komuna Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për tu depozituar në deponi përmes aktivitetit të (ndarjes në burim) të fraksionit të thata –riciklueshme. Zbatimi i skemës së riciklimit të frasionit të thatë do të zgjerohet në 1500 amvisëri shtesë	O3: Të garantoje grumbullimin në masën maksimale të sasisë se mbetjeve të riciklueshme brenda territorit të komunës

Kosto per kamionë për grumbullim			20 000	KRM 'Çabrat' operon me kamionë të cilët janë në gjendje të amortizuar. Përmes sigurimit të këtyre kamionëve KRM 'Çabrat' do të sigurojë kapacitetin operativ për shtrirje territoriale, do të rrisë cilësinë e shërbimeve dhe do të reduktojë kostot e operimit dhe mirëmbajtjes .Kostot janë planifikuar për investim në kamionë të perdorur.	Të zgjerojë dhe optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbeturinave
Kosto kamion mbeturina riciklueshme	1	200 000	20 000	Zbatimi i skemës së klasifikimit të mbeturinave kërkon makineri operative e cila duhet të sigurohet me qëllim ngritjen e sistemit të qëndrueshëm për këtë veprimtari.	Të funksionalizojë sistemin e grumbullimit të ndarë të mbeturinave të riciklueshme.
Kosto rehabilitim stacion transfer	punime	Cmime sipas njësive të kostove	-	Grant me projekte kapitale aktive me EU. Bazuar në menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave sipas objektivave të parapara në strategjinë kombëtare për menaxhim të integruar të mbeturinave dhe zbatim të programeve për reduktim dhe riciklim të mbetjeve, zvogëlim të ndotjes dhe kostove të deponimit, me qëllim që sistemi të jetë i qëndrueshëm Komuna duhet të parashohë rehabilitimin e plote të ST-së si pikë e deponimit të përkohshëm të mbeturinave dhe zhvillimin e aktiviteteve tjera të trajtimit të mbeturinave . Përmes këtij investimi synohet të ndërtohet ST konform standardeve të përcaktuara për operimin e ST-së.	Të riaktivizohet funksionimi i rregullt i ST-së si pikë e deponimit provizor të mbeturinave me qëllim reduktimin e kostove të transportit në deponim. Të ngrihet sistemi i trajtimit të mbeturinave sipas fraksioneve.
Kosto funksionalizim ST përfshirë pajisje	punime	mime sipas njësive të kostove	200 000	Ndërtimi dhe plotësimi me infrastrukturë operative brenda ST-së do të udhezojë Komunën dhe kompaninë në zbatimin e skemës së trajtimit të mbeturinave të riciklueshme dhe eliminimit të tyre prej rrymës së mbeturinave që shkojnë në deponi (sipas SKMIM-së). Në këtë qendër që do të krijohet brenda ST-së, KRM 'Çabrat' do të zhvillojë aktivitetin e selektimit dhe presimit të mbetjeve të riciklueshme.kjo kosto përfshin kosto ndërtimi dhe kosto të pajisjeve bazë për zhvillim të aktivitetit në ST. Plotësimi me pajisje për zhvillimin e aktivitetit të riciklimit në qendër do të konsistojë në blerjen e shiritit asortues,pajisje për ballim, larje dhe grimcim të mbetjeve të riciklueshme sipas llojit (harmonizohet dhe me projekte aktive të nisura nga Komuna). Kjo qendër i paraprin planeve afatgjata për zgjerim të skemës së ndarjes në nivel territori komunal si potencial edhe për bashkëpunim me komunë tjetër që është e interesuar të zbatojë politika të ngjashme. Aktiviteti i riciklimit në shkallë të gjerë përpos se redukton kostot e transportit dhe deponimit krijon mundësinë për gjenerim të të hyrave për ndërmarrjen komunale.	Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlim të sasisë që përfundon në deponi.

Kosto për eliminimin e deponive ilegale	njësi		10 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për pastrimin e tërësishëm të deponive ilegale në territorin e saj, parandalimin e fenomenit të krijimit të deponive ilegale përmes krijimit të zgjidhjeve për hedhje të sigurtë të mbeturinave, shtrirje shërbimi dhe rehabilitimi i venddepozitimeve.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale
Kosto për rehabilitimin e venddepozitimeve ilegale	njësi		15 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për rehabilitimin e lokacioneve të pastruara përmes përmirësimit të cilësisë së tokës dhe pyllëzimit të tyre.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale
Programi për vetëdijësim			30 000	Te gjitha reformat e planifikuara konsistojnë në informim dhe edukim të qytetarëve. Marrë parasysh synimet e vendosura, kampanjat e vazhdueshme lokale me fokus në zgjerim të shërbimeve, ndarja në burim në shkolla dhe institucione, ndarja në burim në amvisëri, aplikimi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte, zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura etj, duke përfshirë materialet promovuese, ligjëratat dhe mjetet tjera të komunikimit do të adresojnë në arritjen e objektivave të synuara (psh. aksione pastrimi,pyllëzim, aktivitete edukuese, video promovuese,materiale shtypi,shpërblime etj.)	Vetëdijësim dhe edukim qytetar për ruajtje të mjedisit, praktikës së klasifikimit të mbeturinave dhe zbatimit të tarifës së ngarkuar për grumbullim të mbeturinave.
Programi për ngritje të kapaciteteve			3000	Ngritja e kapaciteteve profesionale e zyrtarëve në sektorin e MM-së synon të implementohet përmes zbatimit të aktiviteteve trajnuese profesionale për menaxhim të mbeturinave, planifikimin e reformave vjetore, monitorimin e tyre etj.	Zhvillimi i reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave.
Totali Kosto Investive në 418 000 €					
Investimet e parapara në PKMM për vitin 2024					
Investimi i planifikuar	Sasia	Kostoja njësi	Kostoja totale	Qëllimi i investimit	Përputhshmëria sipas objektivave të PKMM-së
Kosto e investimeve për konteinerë 120l plastikë	867	20	17 340	Sipas skemës së shërbimit derë më derë, siguri i konteinerëve i referohet planit të Komunës për unifikim, plotësim dhe zgjerim të shërbimit të grumbullimit referuar politikave	O1: Të optimizojë shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbetjeve në mënyrë të unifikuar që garanton

				komunale për rritje të shkallës së pagesës dhe nr. të kontratave.	optimizim të kostove dhe shërbimit në komunën e Gjakovës.
Konteinerët për riciklim dhe ndarje në burim/sistem parësor 240 l ngjyrë e verdhë	1500	30	45 000	Sipas objektivave dhe strategjisë nacionale, Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për t'u depozituar në deponi përmes aktivitetit të (ndarjes në burim) të fraksionit të thata –riciklueshme. Zbatimi i skemës së riciklimit të frasionit të thatë do të zgjerohet në 1500 amvisëri shtesë.	O3: Të garantojë grumbullimin në masën maksimale të sasisë së mbetjeve të riciklueshme brenda teritorit të komunës.
Kosto funksionalizim i ST-së përfshirë pajisje		Çmime sipas njësive të kostove	284 980	Ndërtimi dhe plotësimi me infrastrukturë operative brenda ST-së do të udhëzojë Komunën dhe kompaninë në zbatimin e skemës së trajtimit të mbeturinave të riciklueshme dhe eliminimit të tyre prej rrymës së mbeturinave që shkojnë në deponi (sipas SKMIM-së) Në këtë qendër që do krijohet brenda ST-së, KRM 'Çabrat' do të zhvillojë aktivitetin e selektimit dhe presimit të mbetjeve të riciklueshme. Kjo kosto përfshin kosto ndërtimi dhe kosto të pajisjeve bazë për zhvillim të aktivitetit në ST. Plotësimi me pajisje për zhvillimin e aktivitetit të riciklimit në qendër do të konsistojë në blerjen e shiritit asortues, pajisje për ballim, larje dhe grimcim të mbetjeve të riciklueshme sipas llojit (harmonizohet dhe me projekte aktive të nisura nga Komuna). Kjo qendër i paraprin planeve afatgjata për zgjerim të skemës së ndarjes në nivel teritori komunal si potencial edhe për bashkëpunim me komunë tjetër e interesuar të zbatojë politika të ngjajshme. Aktiviteti i riciklimit në shkallë të gjerë përpos se redukton kostot e transportit dhe deponimit, krijon mundësinë për gjenerim të të hyrave për ndërmarrjen komunale.	Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlimit të sasisë që përfundon në deponi.
Kosto për eliminimin e deponive ilegale	njësi		10 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për pastrimin e tërësishëm të deponive ilegale në teritorin e saj, parandalimin e fenomenit të krijimit të deponive ilegale përmes krijimit të zgjidhjeve për hedhje të sigurtë të mbeturinave, shtrirje shërbimi dhe rehabilitimi i venddepozitimeve.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale.

Kosto për rehabilitimin e venddepozitimeve ilegale	njësi		5 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për rehabilitimin e lokacioneve të pastruara përmes përmirësimit të cilësive të tokës dhe pyllëzimit të tyre.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale.
Programi për vetedijësim			25 000	Të gjitha reformat e planifikuara konsistojnë në informim dhe edukim të qytetarëve. Marrë parasysh synimet e vendosura kampanjat e vazhdueshme lokale me fokus në zgjerim të shërbimeve, ndarja në burim në shkollë dhe institucione , ndarja në burim në amvisëri , aplikimi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte, zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura etj. duke përfshirë materialet promovuese, ligjeratat dhe mjetet tjera të komunikimit do të adresojnë në arrijtjen e objektivave të synuara. (psh. aksione pastrimi ,pyllëzim, aktivitete edukuese, video promovuese, materiale shtypi, shpërblime etj.)	Vetëdijësim dhe edukim qytetar për ruajtje të mjedisit, praktikës së klasifikimit të mbeturinave dhe zbatimit të tarifës së ngarkuar për grumbullim të mbeturinave.
Totali Kosto Investive në 2024		387 320 €			
Investimet e parapara në PKMM për vitin 2025					
Investimi i planifikuar	Sasia	Kostoja njësi	Kostoja totale	Qëllimi i investimit	Përputhshmëria sipas objektivave të PKMM-së
Konteinerët për riciklim dhe ndarje në burim/sistem parësor 240 l ngjyrë e verdhë	1682	30	50 460	Sipas objektivave dhe strategjisë nacionale, Komuna synon të sigurojë reduktimin e mbetjeve të destinuara për t’u depozituar në deponi përmes aktivitetit të (ndarjes në burim) të fraksionit të thata –riciklueshme. Zbatimi i skemës së riciklimit të fraksionit të thatë do të zgjerohet në 1682 amvisëri shtesë.	Të garantojë grumbullimin në masën maksimale të sasisë së mbetjeve të riciklueshme brenda territorit të komunës.

Kosto funksionalizim i ST-së përfshirë pajisje	Punime		413,950	Ndërtimi dhe plotësimi me infrastrukturë operative brenda ST-së do të udhëzojë Komunën dhe kompaninë në zbatimin e skemës së trajtimit të mbeturinave të riciklueshme dhe eliminimit të tyre prej rrymës së mbeturinave që shkojnë në deponi (sipas SKMIM-së) Në këtë qendër që do të krijohet brenda ST-së, KRM 'Çabrat' do të zhvillojë aktivitetin e selektimit dhe presimit të mbetjeve të riciklueshme. Kjo kosto përfshinë kosto ndërtimi dhe kosto të pajisjeve bazë për zhvillim të aktivitetit në ST. Plotësimi me pajisje për zhvillimin e aktivitetit të riciklimit në qendër do të konsistojë në blerjen e shiritit asortues ,pajisje për ballim, larje dhe grimcim të mbetjeve të riciklueshme sipas llojit (harmonizohet dhe me projekte aktive të nisura nga Komuna). Kjo qendër i paraprin planeve afatgjata për zgjerim të skemës së ndarjes në nivel teritori komunal si potencial edhe për bashkëpunim me komunë tjetër e interesuar të zbatojë politika të ngjashme .Aktiviteti i riciklimit në shkallë të gjerë përpos që redukton kostot e transportit dhe deponimit krijon mundësinë për gjenerim të të hyrave për ndërmarrjen komunale.	Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlim të sasisë që përfundon në deponi.
Kosto për eliminimin e deponive ilegale	njësi		10 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për pastrimin e tërësishëm të deponive ilegale në teritorin e saj, parandalimin e fenomenit të krijimit të deponive ilegale përmes krijimit të zgjidhjeve për hedhje të sigurtë të mbeturinave, shtrirje shërbimi dhe rehabilitimi i venddepozitimeve.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale.
Kosto për rehabilitimin e venddepozitimeve ilegale	units		5 000	Pastrimi i deponive ilegale dhe parandalimi i tyre është kompetencë e Komunës referuar ligjit për mbeturina. Komuna e Gjakovës do të marrë masat e nevojshme për rehabilitimin e lokacioneve të pastruara përmes përmirësimit të cilësisë së tokës dhe pyllëzimit të tyre.	Eliminimi i rrezikut prej hedhjes së pakontrolluar të mbeturinave komunale.
Programi për vetëdijësim			20 000	Te gjitha reformat e planifikuara konsistojnë në informim dhe edukim të qytetarëve. Marrë parasysh synimet e vendosura, kampanjat e vazhdueshme lokale me fokus në zgjerim të shërbimeve, ndarja në burim në shkollë dhe institucione , ndarja në burim në amvisëri , aplikimi i grumbullimit të veçantë të mbeturinave të vëllimshme, lokacioni për mbetje inerte, zhvillimi i aksioneve të pastrimit dhe rehabilitimit të zonave të ndotura etj, duke përfshirë materialet promovuese,	Vetëdijësim dhe edukim qytetar për ruajtje të mjedisit, praktikes së klasifikimit të mbeturinave dhe zbatimit të tarifës së ngarkuar për grumbullim të mbeturinave.

				ligjeratat dhe mjetet tjera të komunikimit do të adresojnë në arritjen e objektivave të synuara. (psh. aksione pastrimi,pyllëzim, aktivitete edukuese, video promovuese,materiale shtypi,shpërblime etj.)	
Totali Kosto Investive në 2025 499 410 €					

9. PLANIFIKIMI I MBULIMIT TË KOSTOVE

Qëndrueshmëria financiare e shërbimit të menaxhimit të mbeturinave do të mbështetet në faktorët e mëposhtëm:

1. Efektivitetin e organizimit të shërbimit;
2. Eficiencën e koston së shërbimit;
3. Efektivitetin e monitorimit të shërbimit;
4. Sistemin e tarifimit nëpërmjet të cilit mbulohet kostoja e plotë e shërbimit;
5. Efektivitetin e mbledhjes së të ardhurave nga tarifa e shërbimit;

Komuna si fillim duhet të bëjë llogaritjen e plotë të koston për të kuptuar realisht sa i kushton shërbimi dhe të përcaktojë tarifën e mbeturinave bazuar në koston, për të siguruar mbulimin e plotë të koston.

Nisur nga më lartë dhe evidentimit të situatës ekzistuese në komunën e Gjakovës, niveli i inkasimeve gjatë vitit 2019 ishte në nivelin 94% nga të gjithë konsumatorët që janë në sistemin e inkasimit. Rritja e nivelit të inkasimeve nga tarifat në zonat ku ofrohet shërbimi deri në masën 100% gjatë periudhës 2021 – 2022 është një ndër objektivat, të cilin Komuna përpiqet që çdo vit t'a zbatojë, duke u fokusuar në forcimin e kapaciteteve për grumbullimin e tarifës dhe në rritjen e numrit të klientëve që paguajnë tarifën. Gjithashtu, Komuna në sajë të objektivit për të shtrirë shërbimin në zonat ku aktualisht nuk ofrohet, duke futur klientë në sistem, ajo synon që të arrijë një inkasim të tarifës në masën 100% në fund të pesëvjeçarit të planit në vitin 2025. Në lidhje me këtë propozohen që të zhvillohen veprimet konkrete si më poshtë:

Forcimi i kapaciteteve për inkasimin e tarifës

- a. Për çdo zonë kompania/Komuna do të krijojë/konsolidojë regjistrat e përfituesve të shërbimit, me kontratat ekzistuese, duke i kategorizuar dhe përditësuar ato çdo vit;
- b. Kompania/Komuna identifikon dëshirën për të paguar (të cilët janë faktorët që i motivojnë ose dekurajojnë për të paguar) nga konsumatorët, duke realizuar fushata me pyetësorë, ose takime individuale me konsumatorët komercialë;
- c. Krijimin e grupeve të këshillimit, të cilët veprojnë në çdo fshat përmes takimeve me komunitetin;
- d. Analizimin e skenarëve për mbulimin e koston nga të ardhurat e tarifave të mbeturinave, duke marrë në konsideratë grupet e marginalizuara;
- e. Komuna përcakton tarifën për mbeturinat bazuar në koston e plotë të llogaritur të shërbimit në teritorin e saj;
- f. Funkcionalizimin e sistemit të faturimit dhe inkasimit në kuadër të Njesisë (Sektorit) për Menaxhimin e Mbeturinave, nën varësi të Drejtorisë për Shërbime Publike.

Rritja e numrit të klienteve që paguajnë tarifat

- a. Krijimin e një sistemi të qartë procedurash për mbledhjen e tarifave si dhe bërja transparente e tarifave për çdo grup që përfiton shërbimin në mënyrë të personalizuar;
- b. Ndërmarrja e fushatave vetëdijësuese për rritjen e inkasimeve;
- c. Ndërrimi dhe funksionalizimi i mekanizmit që mundëson faturimin e të gjithë klientëve që marrin shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbeturinave;
- d. Përgatitja e një studimi mbi sistemet e grumbullimit të tarifave për amvisëritë, bizneset dhe institucionet (p.sh. komuna mbledh taksat vetë ose përmes agjentëve);
- e. Stimulimi i paguesve të rregullt përmes politikës fiskale lehtësuese;
- f. Dizënjimi dhe prezantimi i logos së gjelbër për bizneset që riciklojnë/kompostojnë/paguajnë rregullisht.

Veprimet e lartpërmendura janë afatshkurtër dhe afatmesëm, të cilat Komuna angazhohet që t'i zbatojë gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit. Ndërkohë gjatë këtyre 5 viteve që Komuna do të konsolidojë kapacitetet për llogaritjen e plotë të kostos, grumbullimin e tarifës dhe rritjen e numrit të klientëve në sistem, ajo ka krijuar bazën për të kaluar në fazën e hartimit të një politike për mbulimin e kostos dhe strategjinë për vjeljen e tarifës. Konkretisht ajo çfarë duhet të bëjë Komuna si pjesë e angazhimit të saj afatgjatë në këto dy drejtime sqarohet më poshtë:

Politika e mbulimit të kostos: Mbulimi i kostos përfshin një sistem tarifash dhe taksash, të cilat kanë si qëllim specifikisht të mbulojnë disa ose të gjitha kostot e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave nga përdoruesit e këtij shërbimi, në përputhje me principin 'ndotësi paguan'. Avantazhet e sistemit të mbulimit të kostos qëndrojnë në faktin se të gjitha kategoritë e klientëve të shërbimit njihen me koston e plotë të tij, janë të përfshirë në mënyrë të drejtëpërdrejtë me problemet e cilësisë së shërbimit, vlerësojnë peshën që merr pagesa e tarifës së tyre në inkasimin e të ardhurave si dhe mundësitë reale të komunave për t'u ofruar klientëve këtë shërbim. Hartimi i politikave të mbulimit të kostos është përgjegjësi e komunave dhe synon të përcaktojë nivelin e rikuperimit të kostos që duhet të arrihet për një periudhë të caktuar kohore, duke përcaktuar më parë:

- Llogaritjen e kostos së plotë të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave komunale;
- Planifikimin e buxhetit të komunës mbi këtë kosto;
- Përcaktimin e tarifave për kategoritë e ndryshme që përfitojnë shërbimin bazuar mbi nivelin e rikuperimit të kostos të përcaktuar;
- Procedurat e zbatimit dhe monitorimit;

Ndërkohë, Komuna duhet të hartojë objektivat e saj të rikuperimit të kostos duke vlerësuar më parë kushtet në të cilat ndodhen (analiza e plotë financiare) si dhe më pas duke u konsultuar në mënyrë të vazhdueshme me ofruesin e shërbimit për të përcaktuar në mënyrë të qartë çfarë do të thotë kosto e plotë e shërbimit. Në figurën e mëposhtme është paraqitur një rend progresiv i opsioneve të mbulimit të kostos:

Figure 13. Opsionet e mbulimit të kostos së shërbimit të menaxhimit të integruar të mbeturinave

Konkretisht Komuna duke analizuar gjendjen e saj mund të kuptojë se në cilat nga këto opsione ajo është aktualisht dhe ku ajo kërkon të shkojë, në saje të objektivave që ajo do të vendosë:

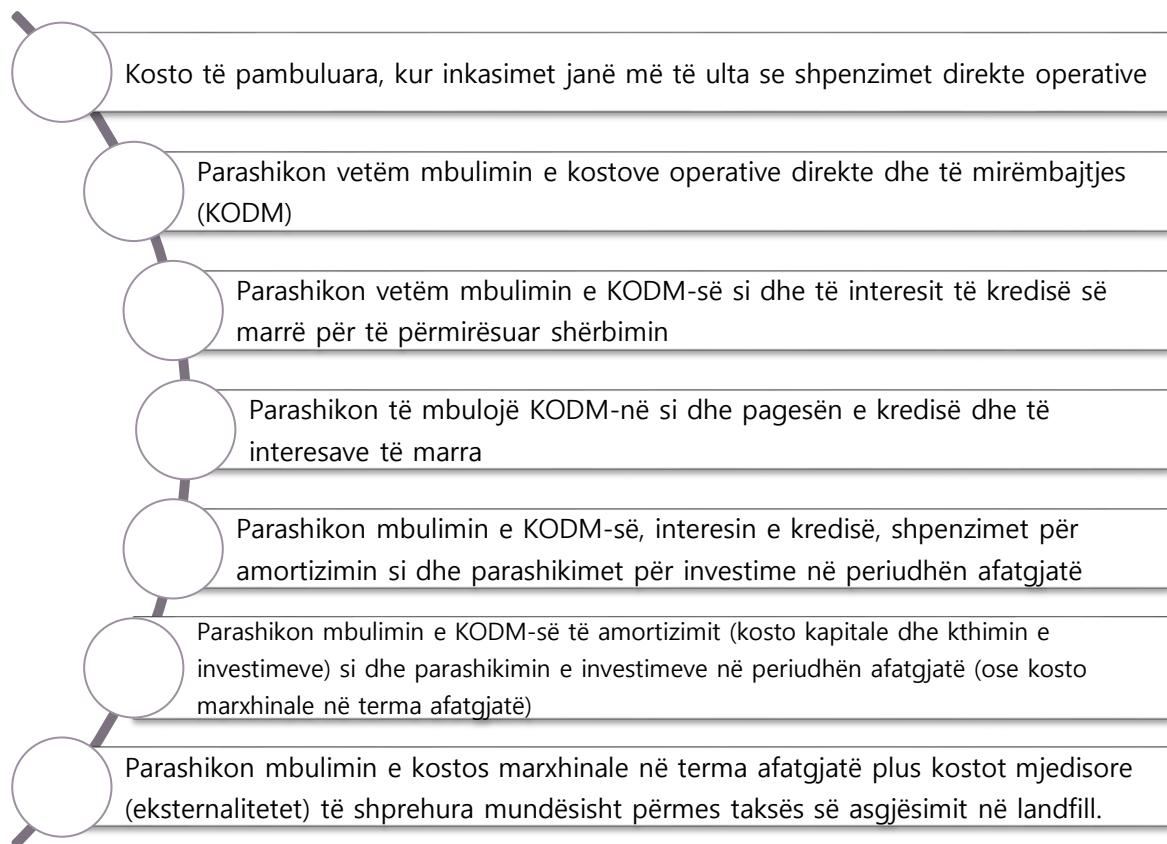

Figure 25. Përshkrimi i opsioneve të mbulimit të koston [Burimi: zhvilluar nga autori]

Megjithatë për të ndërtuar një politikë të qëndrueshme dhe mbi të gjitha të zbatueshme të rikuperimit apo mbulimit të plotë të koston, Komuna ka nevojë për një bashkëpunim me nivelin qendror të politikëbërjes. Kështu në nivelin qendror duhet të zhvillohen standardet e ofrimit të shërbimit për të pasur një kuptim të përbashkët për të gjitha komunat për nivelin e ofrimit të shërbimit. Vetëm në këtë mënyrë mund të kemi procedura të standardizuara për monitorimin e shërbimit si dhe nivele të standardizuara (klasa) të krahasueshme në ofrimin e tij. Gjithashtu duhet të hartohen guidat e reja të përgatitjes së buxhetit sipas 'qëndrave të buxhetimit apo të koston' për elemente të veçanta të shërbimit të mbeturinave (grumbullim, transport, riciklim, programe ndërgjegjësimi etj). Vetëm në këtë mënyrë Komuna do të ketë mundësi të njohë koston e plotë të shërbimit që ajo ofron.

Strategjia për inkasimin e tarifave:

Bazat për qëndrueshmërinë financiare të shërbimeve të mbeturinave mund të arrihen nëpërmjet sigurimit të shërbimeve efektive dhe me kosto eficiente, si dhe me sigurimin e një sistemi të qëndrueshëm financiar të bazuar në një politikë të drejtë dhe efektive të rikuperimit të koston. Aspektet financiare janë thelbësore për shërbimet dhe për qëndrueshmërinë. Performanca financiare është e lidhur me përmbushjen e objektivave mbi çështjet financiare dhe matet nëpërmjet disa treguesve financiarë që shqyrtohen përmes pyetjeve të mëposhtme:

- Sa i mbulon buxheti vjetor i inkasuar shpenzimet që rezultojnë nga nevojat (përkatësisht kostot kapitale, kostot operative, apo kostot e amortizimit)?
- Sa të ndryshme janë tarifat e miratuara në krahasim me ato që janë parashikuar në procesin e planifikimit?
- Sa inkasohet dhe sa është pjesa e të hyrave nga shuma e faturuar?
- Sa nga buxheti në përqindje mbulohet prej të hyrave?
- Cili është raporti i mbulimit të shpenzimeve nga tarifat e mbeturinave dhe të hyrave specifike komunale?
- Sa të gatshëm janë konsumatorët (amvisëritë, bizneset etj.) për të paguar për një shërbim më të mirë?

Në figurën e mëposhtme paraqitet në mënyrë të detajuar strategjia për mënyrën e inkasimit të tarifave që komuna Gjakovës mund të zbatojë:

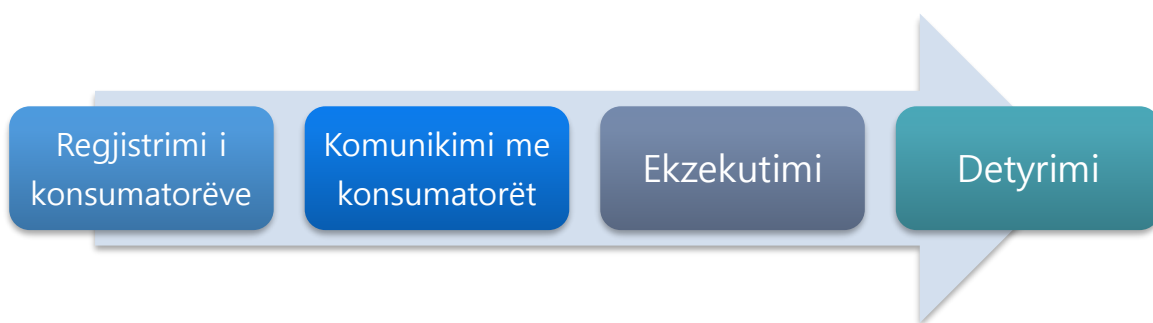

Figure 14. Strategjia për inkasimin e tarifave

- *Rregjistrimi i konsumatorëve*, që është edhe hapi i parë, përfshin identifikimin e të gjitha subjekteve që përfitojnë shërbimin e menaxhimit të mbeturinave, kategorizimin e tyre sipas karakteristikave (tipi, madhësia, natyra e mbeturinave që gjenerojnë, sasia, etj.) duke synuar ngritjen dhe mirëmbajtjen e një sistemi të përditësuar të dhënash brenda kufijve të Komunës. Ky sistem duhet të kontrollohet rregullisht të paktën *një herë në vit* për të reflektuar të gjitha lëvizjet e popullsisë si dhe regjistrimin e të gjitha bizneseve të reja.
- *Komunikimi me konsumatorët* që përfitojnë shërbimin është një moment tjetër shumë i rëndësishëm në ndërtimin e një sistemi efikas në inkasimin e tarifave. Ky hap synon diferencimin e tarifave për konsumatorët e ndryshëm të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave si dhe lidhja e tarifës me nivelin e cilësisë të shërbimit. Marrja e opinionit qytetar përmes pyetësorëve në lidhje me cilësinë e shërbimit të ofruar synon jo vetëm evidentimin e problemeve, por ka për qëllim edhe matjen e dëshirës dhe mundësive për të paguar, duke kontribuar në krijimin e një sistemi të qartë procedurash për hartimin edhe inkasimin e tarifave. Një pikë tjetër e rëndësishme, përsa i përket komunikimit me konsumatorët, është bërja transparente e tarifave përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit (media e shkruar dhe vizive, ëeb site etj).
- Pjesa më e madhe e autoriteteve vendore e kryejnë vetë procesin e inkasimit të tarifave nëpërmjet zyra të tyre vendore të taksave apo drejtorisë vendore të taksave dhe tarifave. Ndonjëherë tarifat e mbeturinave vendosen së bashku me tarifat e tjera vendore (të tilla si fatura e furnizimit me ujë) apo taksa të tjera vendore (tatimi mbi pronën) brenda së njëjtës faturë. Megjithatë Komuna mund

të caktojë përgjegjësinë e mbledhjes së tarifave një agjenti të jashtëm publik ose privat. Në këtë rast është shumë i rëndësishëm hartimi i marrëveshjeve dhe monitorimi i tyre. Si shërbime publike bazë, për të aplikuar një faturim të kombinuar mund të jenë për shembull: energjia elektrike, telefonja, ose ujësjellësi. Faturat e dërguara tek konsumatori përfshijnë dy vija buxhetore detyrimi për të paguar, një për shërbimin e infrastrukturës të ofruar nga shoqëria e shërbimeve 'bazë' dhe zëri tjetër për tarifën e mbeturinave. Për të siguruar qëndrueshmërinë e sistemit është e rëndësishme që të hartohen edhe disa mekanizma të rëndësishëm, duke filluar me mjetet e njoftimit për t'i bërë konsumatorët më të vetëdijshëm për përgjegjësinë ose detyrimin për të paguar, deri në aplikimin e mjeteve të zbatimit të tilla si sanksionet, gjrobat, etj.

- Hapi i fundit, por jo më pak i rëndësishëm, është edhe *detyrimi* i cili përfshin ngritjen e një sistemi me struktura adekuate kontrolli, që do të hartojë masat dhe sanksionet në rastet e mospagimit. Krijimi i strukturave të tilla me detyra dhe përgjegjësi të qarta duhet të jetë subjekt i çdo plani vendor për menaxhimin e mbeturinave. Të gjitha masat dhe sanksionet duhet të hartohen në përputhje me legjislacionin nacional dhe politikat lokale të menaxhimit të mbeturinave. Gjithësesi, shumë e rëndësishme për ekzekutimin efikas, është që këto masa dhe sanksione të miratohen me Vendimin e Asamblesë Komunale dhe t'i komunikohen të gjithë konsumatorëve të shërbimit përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit. Komuna duhet të ndërmarrë një fushatë të fuqishme sensibilizimi për të gjithë konsumatorët, veçanërisht për banorët, duke reklamuar shërbimin e grumbullimit të mbeturinave, rregullat dhe përgjegjësitë.

Secili prej tyre është aktivitet kyç për tërë ciklin e menaxhimit financiar të shërbimit; kjo do të thotë se mbarëvajtja në lidhje me njërin mund të ndihmojë tërë ciklin, sikurse mospërbushja e tij që mund t'a pengojë operimin e rregullt të kompanisë.

Faktorët të cilët përcaktohen nga efektiviteti dhe eficientia, janë parime udhëheqëse të planifikimit të shërbimit të kryer në komunën e Gjakovës për vitet në vijim; kjo do të thotë se sistemi i organizimit të shërbimit, monitorimit të tij dhe i mbledhjes së të ardhurave në këtë plan janë parashikuar të sigurojnë efektivitet të ciklit të plotë të shërbimit dhe eficientisë së kostos së tij. Gjithashtu, qëndrueshmëria financiare do të varet nga aftësia e burimeve njerëzore për përmbushjen e këtyre faktorëve.

Sa i përket sistemit të tarifimit nëpërmjet të cilit mbulohet kostoja e plotë e shërbimit, lidhur me këtë, Komuna ka hartuar rregulloren lidhur me tarifat e aplikuara e cila mbulon vlerën e kostos së shërbimit.

Meqenëse inkasimi realizohet prej kompanisë, aftësia e burimeve njerëzore të kompanisë për të funksionalizuar në mënyrë efikase sistemin e tarifimit është përcaktuese për qëndrueshmërinë financiare të shërbimit. Sipas të dhënave të ofruara, shkalla e inkasimit në amvisëri mund të ndikojë në qëndrueshmërinë e shërbimit në të ardhmen. Atëherë politik për t'u adresuar për Komunen mbetet rritja e inkasimit në amvisëri përmes gjenerimit të faturës dhe permbarimit të fatures sipas listës së amvisërive në Komunë.

Në tabelën e mëposhtme paraqiten të dhënat e nevojshme për përllogaritjen e të hyrave ndër vite për subjektet pagues për shërbimin e menaxhimit të mbeturinave.

Si vit referent do të merret planifikimi 2019 dhe do të bëhen përllogaritjet sipas të dhënave të ofruara prej Komunës dhe KRM 'Çabrat' sipas numrit të amvisërive rezidente dhe jo rezidente, si dhe bizneseve aktive në Komunë dhe të hyrave të planifikuara prej shërbimit të menaxhimit të mbeturinave.

Table 34. Projektioni i të hyrave të shërbimit prej MM-së

Komuna	Klientë të faturuar = shërbyer	Klientë të shërbyer

PLANI KOMUNAL PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE 2021 - 2025									
Qyteti/FKRMT	Amviseri	Biznese	Insitucion	Ek. familjare jorezident	Bisnese vogla-mesme-mëdha			Insitucione	Totali në shërbim
Komuna Gjakovë	12,133	2,314	72	x	2,156	158	M/I	X	14,519
Të hyra të inkasuara prej shërbimit(vjetore)	610,337.16 €	210,085.92 €	92,614.32 €					x	
Të hyra të planifikuara prej shërbimit 100% (vjetore)	978,180 €		x €	x €				x €	
% e inkasimit të tarifës së shërbimit 2019	92.93%	92.79%	109.63%						

*Përlllogaritja prej bizneseve është bërë me marzhe racionale duke llogaritur shkallën e inkasimit me shkallën e faturimit

10. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL

10.1 Rregullorja komunale

Komuna e Gjakovës ka miratuar rregulloren lokale për menaxhimin e mbeturinave, ku përcaktohet qartë roli dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbeturinave, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore sipas rishikimit referuar tarifave të reja të aprovuara, njëherësh rekomandohet të përcaktojë qartë rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbeturinave, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.

- Standardet lokale të punës dhe cilësisë, metodologjitë dhe teknologjitë, rregullat e sigurisë dhe të shëndetit për shërbimet e pastrimit dhe të administrimit të mbeturinave;
- Rregullat dhe detyrimet e prodhuesve të mbeturinave;
- Sanksione në raste të dëmtimit të konteinerëve, të ndryshimit të funksionit apo vendndodhjes së PGM-së apo konteinerëve;
- Marrjen e masave parandaluese për mosdjegien e mbeturinave në konteinerë, për mos-hedhjen e mbeturinave në rrymat ujore dhe kanalizimet, apo në vende të tjera nga ato të miratuara nga Komuna;
- Marrjen e masave parandaluese për mos-hedhjen e mbeturinave voluminoze dhe atyre të rrezikshme, mosdepozitimin e kafshëve të ngordhura dhe mbeturinave të rrezikshme;
- Shmangien e parkimit të automjeteve përballë apo pranë pikave të caktuara të grumbullimit të mbeturinave;
- Marrjen e masave për pastrimin nga ana e pronarëve të hapësirave rreth dyqaneve dhe pikave ambulatore të shitjes;
- Marrjen e masave për sigurimin e një pasterie të pranueshme duke dezinfektuar konteinerët dhe shportat rrugore të depozitimit të mbeturinave;
- Mbajtja e uniformave gjatë proceseve të punës nga punonjësit e kompanisë së pastrimit;
- Përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të administruesve të mbeturinave (kompania publike apo operatorë të tjerë të mbeturinave, industria e mbeturinave);
- Veprimet të kryhen vetëm nga kontraktorë të licencuar;

- Pagesa e tarifave dhe taksave të vendosura nga autoriteti vendor lokal;
- Përdorimi i makinerive dhe konteinerëve të përshtatshëm;
- Përdorimi i vendeve të liçencuara të depozitimit;
- Regjistrimi i konsumatorëve që përfitojnë shërbime pastrimi;
- Mbajtja e të dhënave historike për mbeturina;
- Parandalimi i problemeve për shëndetin publik;

10.2 Zbatimi i rregullores dhe sanksionet

Rregullorja lokale për menaxhim të mbeturinave shoqërohet me një sërë gjobash dhe sanksionesh që duhet të caktohen dhe miratohen nga Kuvendi Komunal. Niveli i gjobave dhe sanksioneve duhet të bazohet në shërbimin e ofruar dhe në parimin 'ndotësi paguan', ku shkelësi duhet të ndëshkohet me qëllim që të merren parasysh kostot e pastrimit apo mbledhjes së mbeturinave, kostot mjedisore dhe për më tepër të krijohet një sistem i drejtë për parandalimin e ndotësve.

Gjobat lokale duhet të vendosen nga inspektorët komunalë që janë nën juridiksionin e Komunës. Përgjegjësia kryesore e këtyre inspektorëve është të vendosin sanksione për personat fizikë apo juridikë që shkelin kushtet ligjore në lidhje me mbledhjen, largimin dhe transportimin e mbeturinave.

10.3 Licencimi mjedisor

Zbatimi me sukses i kuadrit ligjor në nivel vendi, do të kërkojë përmirësime në sistemin e liçencimit mjedisor, i cili përbën mekanizmin kryesor të kontrollit. Sipas legjislacionit kombëtar:

- Komunitat duhet të bashkëpunojnë me nivelin qendror kur miratojnë të ushtrojnë veprimtari apo projekte për administrimin e mbeturinave;
- Komuna duhet të marrë miratimin prej nivelit qendror për vendet e depozitimit të mbeturinave të rrezikshme për qëllime të marrjes së lejeve mjedisore;
- Të kontrollohet vazhdimisht përmbushja e detyrimeve ligjore në veprimtaritë e administrimit të mbeturinave (përfshirë jo vetëm mbetjet urbane por edhe mbetjet ndërtimore dhe të tjera jo-urbane).

10.4 Mbështetja politike

Manaxhimi i mbeturinave dhe pastërtia e qytetit duhet të konsiderohen të një rëndësie të veçantë për qytetin dhe banorët e tij dhe do të kërkojë një mbështetje dhe inkurajim të fortë nga Kuvendi Komunal për të arritur objektivat e tij. Në këtë kuadër, nga njëra anë Kuvendi Komunal duhet të shikojë me prioritet mbështetjen e projekteve, iniciativave lokale për modernizimin e këtij sektori, përmirësimin e buxhetit, investimet, dhe nga ana tjetër Komuna duhet të sigurojë transparencën maksimale ndaj Kuvendit dhe publikut për të gjitha veprimet që ajo ndërmerr.

Kjo marrëdhënie reciproke do të mundësojë paanshmërinë politike për çështjet që lidhen me mjedisin dhe pastërtinë e qytetit. Mbetet detyrë e stafit të Komunës sipas kompetencave të drejtorisë dhe sektorëve tjerë, që këtë çështje t'ia argumentojë dhe adresojë në mënyrë profesionale Kuvendit Komunal me qëllim marrjen e dakordësisë në miratimin e zbatimit të planeve të menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave si dhe buxhetin përkatës për zbatimin e tij.

11. NDËRGJEGJËSIMI PUBLIK

Për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit të menaxhimit të mbeturinave, rritjen e efikasitetit të shërbimeve si dhe sigurimin e pastërtisë në qytet, është e domosdoshme përfshirja dhe ndërgjegjësimi i komunitetit. Komuniteti jo vetëm duhet të kuptojë funksionimin e sistemit, por duhet ta mbështesë atë. Suksesi i çdo skeme riciklimi bazohet plotësisht nga mbështetja e qytetarëve. Konsumatorët si: familjet, bizneset apo institucionet, në sajë të një fushate të vazhdueshme ndërgjegjësimi, mund të ndikojnë në përmirësimin e sistemit të mbledhjes, duke zbatuar kërkesat e hedhjes dhe ndarjes së mbeturinave dhe duke penguar materialet e padëshirueshme (psh. mbetjet e rrezikshme) të hyjnë në rrjedhën e mbeturinave të mbledhura. Ndërgjegjësimi publik ndaj çështjeve të mbeturinave dhe pastërtisë së qytetit, konsiderohet si një prioritet dhe objektiv primar krahas objektivave të tjerë që lidhen me infrastrukturën apo me depozitimin e sigurt të mbeturinave.

Ka disa mënyra për të rritur ndërgjegjësimin publik për çështjet e mbeturinave dhe për të dhënë informacion se si mund të trajtohen ato, me një kosto relativisht të ulët, por mjaft efektive për arritjen e objektivit. Kjo mund të arrihet duke hartuar një plan ndërgjegjësimi i cili do të mundësojë: I) ofrimin e një informacioni të përgjithshëm dhe të veçantë për publikun në lidhje me nismat e komunës të mbledhjes, riciklimit të mbeturinave, pastërtisë së qytetit dhe koston së shërbimit të menaxhimit të mbeturinave; II) ndërgjegjësimin e publikut për detyrimet ligjore, rregullat dhe detyrimet vendore; III) nxitjen e qëndrimit miqësor ndaj mjedisit.

11.1 Metoda për komunikim dhe informim

Metodat më të përdorura të komunikimit të informacionit janë broshurat, artikujt në gazeta, njoftimet, reklamën në TV e radio lokale dhe fletëpalosjet që shpërndahen në shkolla. Një zhvillim të lartë sot në vend ka edhe teknologjia e informacionit si dhe qasja në internet. Kjo teknologji si dhe tërheqja nga rrjetet sociale e komunitetit (kryesisht atij në moshë të re) mund të jetë një mundësi e mirë për komunikimin dhe informimin e publikut për shkak të koston së ulët si dhe shpejtësisë që ofron. Gjithashtu mund të shfrytëzohen dhe evente të karaktereve të ndryshme (festa, tubime, koncerte), ku ka grumbullime të mëdha njerëzish dhe ku informimi dhe komunikimi me publikun bëhet më i lehtë.

Në programet e riciklimit apo minimizimit të mbeturinave metoda më e mirë është ajo ‘derë më derë’. Kjo metodë fton konsumatorët në nismat e riciklimit dhe kompostimit, për të përmirësuar qëndrimin e tyre ndaj ndarjes së mbeturinave në burim, për të zbatuar rregullat dhe respektuar oraret. Banorëve dhe bizneseve iu shpërndahen fletë informative për llojet e mbeturinave që mund të riciklohen, kompostohen dhe mënyrën se si ato duhet të veprojnë për t’u bërë pjesë e procesit.

Gjithashtu, përdorimi i mjeteve motorike që shërbejnë për grumbullimin dhe transportin e mbeturinave apo konteinerët me ngjyrë dhe shenjëzim, mbetet një detaj tjetër i cili përmban impakt vizuel për qytetarët. Tek të gjitha makinat, nëse është e mundur edhe tek konteinerët e mbeturinave, duhet të shkruhet qartë dhe lehtësisht e lexueshme një slogan domethënës për të mbajtur pastër zonën, numrin e telefonit të ofruesit

të shërbimit si dhe numrin e telefonit falas që caktohet nga autoritetet vendore, sipas një formati të miratuar paraprakisht.

11.2 Pjesëmarrje qytetare

Një çështje tjetër e rëndësishme është krijimi i mekanizmave për marrjen e mendimeve dhe reagimeve të qytetarëve: si mund të ftohet publiku t'i japë institucioneve komunale mendime, opinione ose komente për shërbimin e mbeturinave.

Dy metodat kryesore për të marrë mendimin e publikut janë:

- Mundësia e publikut për t'u ankuar: Komuna apo operatori i shërbimit duhet të ketë zyrën e kontaktit/informacionit për të marrë ankesat. Numri i ankesave dhe zgjidhja e tyre është një nga parametrat e matjes së performancës së institucionit lidhur me menaxhimin e mbeturinave;
- Vlerësimi i kërkesës dhe sondazhi/studimi i 'vullnetit për të paguar': Për të vlerësuar kërkesën, vullnetin dhe mundësinë e pagesës, është e nevojshme të komunikohet me përfituesit e mundshëm të shërbimit lidhur me alternativat e shërbimit, kostot, buxhetin dhe tarifat. Për secilën zonë të komuniteti apo zonë për t'u përfshirë në sondazh, mostra që duhet të realizohet është midis 100 dhe 200 të intervistuar. Kjo praktikë duhet të kryhet periodikisht nga Komuna, ose sa herë ajo e shikon të arsyeshme për të marrë opinionin e publikut në lidhje me vlerësimin e performancës të shërbimit.

12. PLANI I VEPRIMIT

Objektivi strategjik		Veprimet e parapara	Përgjegjësitë	Afatet kohore
1: Rritja e qëndrueshmërisë së sistemit të grumbullimit të mbeturinave	O1.1: Riorganizimi dhe plotësimi me shërbim të grumbullimit të mbeturinave në zonat ku ofrohet pjesërisht ky shërbim me qëllim të rritjes së efikasitetit të shërbimit në pesë vitet e ardhshme;	O1.1.1 Analizimi i distancave të përshkruara, rimodelimi i itinerarëve dhe optimizimi i rrugës së transportit; O1.1.2 Standardizimi i shërbimit (grumbullimi derë më derë me konteinerë 240 litra; dhe grumbullimi kolektiv me konteinerë 1.1m ³ ;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal;	2021-2022
	O1.2: Rritja graduale e mbulueshmërisë me shërbime në tërë territorin e komunës së Gjakovës, me qëllim të mbulimit të plotë deri në fund të vitit 2022;	O1.2.1 Analizimi i mundësive dhe mjeteve financiare të nevojshme për kompaninë (të dy kompanitë) për të zgjeruar shërbimin; O1.2.2 Analizimi i klientëve dhe efektivitetit në mbledhjen e të ardhurave në zonat ku do të zgjerohet shërbimi; O1.2.3 Përcaktimi i numrit të konteinerëve, koshave, shportave, tipi dhe kapaciteti i tyre, numri i makinave, kapaciteti, tipi i tyre dhe puntorëve shtesë që nevojiten. O1.2.4 Riorganizimi i pikave të grumbullimit në zonën urbane dhe përfshirja e ekonomive familjare në shërbim;		
	O1.3: Optimizimi i sistemit të grumbullimit të mbeturinave.	O1.3.1 Prokurimi i konteinerëve 120 lit dhe 1.1m ³ (shih investimet kapitale); O1.3.2 Shpërndarja e konteinerëve në çdo amvisëri;		

2: Zhvillimi i sistemeve për ndarje të mbeturinave në burim duke synuar në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave që përfundojnë në deponi.	02.1. Zbatimi i masave për rehabilitim të plotë të ST-së sipas standardeve për grumbullimin provizor të mbeturinave dhe dërgimin e tërësishëm të tyre në deponi;	02.1.1 Ngritja e një grupi punues; 02.1.2 Evidentimi i gjendjes së infrastrukturës ekzistuese në stacionin e transferit; 02.1.3 Kryerja e matjeve përkatëse për evidentimin e volumit të mbeturinave në cilësinë e tokës në ST; 02.1.4 Verifikimi i dëmit dhe planifikimi i masave; 02.1.5 Rrethimi i ST-së; 02.1.6 Llogaritja e fuqisë punëtore, kohës, mjeteve të grumbullimit dhe transportit si dhe kostot përkatëse për realizimin e transportit dhe pastrimin në tërësi të ST-së; 02.1.7 Përcaktimi i masave për rehabilitimin e plotë të ST-së;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, ministrinë vendore, OJQ-të, donatorë të huaj;	2021-2022
	02.2. Zbatimi i masave për funksionalizimin e ST-së për zhvillimin e aktiviteteve të ndarjes në burim të mbeturinave;	02.2.1 Nga analiza e gjendjes ekzistuese, duhet të përcaktohet infrastruktura e nevojshme për funksionimin e stacionit të transferit: platforma, peshorja, transportuesi, presuesi, pajisjet për ndarjen e mbeturinave etj; 02.2.2 Vendosja e sinjalistikës në impiant dhe trajnimi i stafit për procedurat e operimit dhe të kujdesit vetjak; 02.2.3 Hartimi i planit operacional të ST-së; 02.2.4 Planifikimi i masave dhe furnizimeve për pajisje për ndarjen e mbeturinave në fraksione, presimi i tyre dhe paketimi i mbeturinave të riciklueshme për tregun përkatës;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal;	2022-2025

		02.2.5 Prokurimi i pajisjeve dhe punës për realizimin e ndërtimit;		
O2.3: Nxitja e iniciativave për minimizimin e mbeturinave përmes stimulimit të grumbullimit të diferencuar në dy fraksione (të riciklueshme dhe jo të riciklueshme);	Riciklimi 02.3.1 Hartimi i një programi riciklimi për bizneset si supermarketet/qendrat tregtare/kafenetë etj; 02.3.2 Caktimi i subjekteve të cilat do të grumbullojnë në mënyrë të diferencuar mbeturinat (30 të tilla); 02.3.3 Caktimi i rrymave që do të grumbullohen (letër, karton, plastikë, alumin); 02.3.4 Analizimi i sasisë dhe ndërtimi i skemës së grumbullimit. Përcaktimi i subjektit që do të bëjë grumbullimin dhe magazinimin e materialeve të riciklueshme; 02.3.5 Hartimi i një fushate informuese për mënyrën e funksionimit;	Komuna Gjakovë, Drejtoritë respektive; Kuvendi komunal;	2021-2025	
O2.4: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave të riciklueshme përmes funksionalizimit të sistemit dhe grumbullimi i	02.4.1 Caktimi i lokacionit për depozitimin e mbeturinave të vëllimshme;	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrati'/operatorët	2021-2022	

veçantë i mbeturinave të vëllimshme;	02.4.2 Informimi i komunitetit për të diferencuar mbetjet e rrezikshme nga rryma e mbeturinave urbane dhe përgjegjësitë e prodhuesit; 02.4.3 Plotësimi i rregullores sipas kritereve të vendosura për menagjimin e mbetjeve të rrezikshme, të vëllimshme dhe urbane; 02.4.4 Funksionalizimi i qendrave të ndarjes për trajtimin e mbetjeve të vëllimshme;		
O2.5: Krijimi i sistemit lokal të kompostimit shtëpiak;	02.5.1 Kompostimi individual tek amviseritë në zonën ku shërbimi jepet derë më derë; 02.5.2 Përcaktimi i zonave (të paktën 750 familje ne qytetin e Gjakovës); 02.5.3 Hartimi i fushatës së komunikimit dhe konsultimi me banorë ku do të aplikohet kompostimi – vlerësimi i gatishmërisë dhe njohurive të tyre; 02.5.4 Hartimi i termave të referencës dhe përgatitja e tenderit për investimet në infrastrukturë (komposterët individualë); 02.5.5 Identifikimi i klientëve të interesuar për t'u përfshirë në skemën e kompostimit dhe ndërtimi i një databaze; 02.5.6 Hartimi i politikave lehtësuese dhe stimuluese për shtimin e klientëve në skemë;	Komuna e Gjakovës, donatorë të huaj;	2021

3: Aplikimi i skemave për grumbullimin, transportimin dhe ndarjen e mbeturinave të veçanta me qëllim të eliminimit të rrezikut nga to, trajtimit të veçantë dhe zvogëlim të sasisë që përfundon në deponi.	O3.1: Grumbullimi dhe transportimi në formë të veçantë të mbeturinave shtazore;	O3.1.1 Komuna e ka databazën e të gjitha thertoreve në territorin e saj dhe mund t'i kontrollojë ato në lidhje me mënyrën se si dhe ku i deponojnë mbeturinat; O3.1.2 Komuna mund t'i detyrojë këto thertore që të kenë një kontratë me deponinë regjionale për deponimin e mbeturinave nga kafshët, që të mos i hudhin në ambientin e Komunës;	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrat', Ministria dhe palë të treta;	2021-2022
	O3.2: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave medicinale;	O3.2.1 Përcaktimi i sasive të prodhuara të mbeturinave të rrezikshme medicinale; O3.2.2 Caktimi i protokolleve për grumbullimin, magazinimin dhe transportimin e sigurtë të tyre; O3.2.3 Furnizimi me infrastrukturën e nevojshme për grumbullimin e diferencuar të kësaj rryme të qendrave medicinale; O3.2.4 Identifikimi i mundësisë për asgjësimin në nivel rajonal ose brenda spitalit;	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrat', Ministria dhe palë të treta;	2023
	O3.3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave ndërtimore;	O3.3.1 Formulimi dhe publikimi i një fushate vetëdijësimi për mbeturinat nga ndërtim demolimi; O3.3.2 Zbatimi i legjislacionit dhe përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit; O3.3.3 Vendosja e protokolleve të veçanta për grumbullimin dhe transportimin për gjeneruesit e mbeturinave nga ndërtim demolimi;	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrat'/subjekte private;	2021 -2023

		03.3.4 Hartimi i një rregulloreje të veçantë për këtë fraksion (roli, detyrat, përgjegjësitë, protokollet e grumbullimit, transportit dhe asgjësimit) 03.3.5 Caktimi i një pike në rajon për depozitimin dhe asgjësimin e këtij fraksioni; 03.3.6 Kushtëzimet në lejen e ndërtimit;		
O3.4: Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave të vëllimshme;	03.4.1 Caktimi i pikave për grumbullimin e këtyre fraksioneve; 03.4.2 Hapja e dyqaneve të dorës së dytë pranë këtyre pikave; 03.4.3 Stimulimi i bizneseve dhe lidhja e marrëveshjeve me to për grumbullimin e fraksioneve të veçanta siç mund të jenë (bateritë, vajrat e përdorura, makinat në fund të jetës së tyre); 03.4.4 Mundësia e asgjësimit të mbeturinave shtazore në nivel rajonal/furnizimi i prodhuesve me konteinerë të veçantë si dhe përcaktimi i masave për transportin dhe asgjësimin e këtij fraksioni; 03.4.5 Hartimi i rregulloreve të veçanta për menaxhimin e çdo fraksioni (roli, detyrat, përgjegjësitë, protokollet e grumbullimit, transportit dhe asgjësimit);	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrat'i'/subjekte private;		2022
O3.5: Pastrimi/eliminimi i sigurtë i deponive ilegale në teritorin e	03.5.1 Vlerësimi i terenit dhe përcaktimi i buxhetit për pastrimin e deponive ilegale;	Komuna e Gjakovës dhe kompania 'Çabrat'i';		2021-2023

Komunës dhe rehabilitimi i venddepozitimeve;		03.5.2 Në sajë të bashkëpunimit me kompaninë 'Çabrat' do të bëhet largimi i vazhdueshëm i deponive, duke edukuar komunitetin për të mos hedhur mbeturinat në këto zona; 03.5.3 Fillimi i një fushate vetëdijësimi, duke vendosur mbishkrime si 'Ndalohej hudhja e mbeturinave', si dhe takime me banorët që jetojnë afër deponive ilegale; Parandalimi i krijimit të deponive 03.5.4 Sigurimi i deponive duke i rrethuar me gardh pas pastrimit të tyre, për të evituar rikrijimin e tyre; 03.5.5 Pas pastrimit të tyre dhe rrethimit me gardh, komuna mund të vendosë që këto zona t'i kthejë në zona rekreative si mbjelljen e fidanëve të rinj; 03.5.6 Vendosja e disa tabelave informuese pranë zonave të deponive të egra 'Mos hudhni mbeturina' apo 'Ndalohej hudhja e mbeturinave'; 03.5.7 Monitorimi i vazhdueshëm i pikave të nxehta, duke shtuar aktivitetin e inspektorëve në këto zona. Raportime të rregullta mujore në lidhje me gjendjen e deponive të egra, duke angazhuar edhe komunitetin për të evidentuar dhe raportuar raste të depozitimeve ilegale;		

		03.5.8 Njoftimi i komunitetit që në rast se ata identifikohen që kanë deponuar mbeturina në atë zonë, do të merren masa ndëshkuese.		
4: Zhvillimi i reformave administrative në sektorin e menaxhimit të mbeturinave	O4.1 Plotësimi i strukturës me burime njerëzore brenda sektorit për menaxhim të mbeturinave;	04.1.1 Plotësimi i sektorit me zyrtarë komunalë sipas punës së përshkruar profesionale (6-8 persona); Ngritja e kapaciteteve brenda Komunës 04.1.2 Përshkrimi i punës për çdo specialist, konkretisht për zyrtarin/zyrtarët e ambientit në Komunë; 04.1.3 Ngritje kapacitetesh me anë të trajnimeve në vendin e punës në lidhje me aspekte të ndryshme në fushën e menaxhimit të mbeturinave: <i>Moduli 1:</i> Planifikimi i grumbullimit, magazinimit dhe transportit të mbeturinave të ngurta urbane; <i>Moduli 2:</i> Minimizimi i mbeturinave; <i>Moduli 3:</i> Aspektet ekonomike të shërbimit të menaxhimit të mbeturinave; <i>Moduli 4:</i> Organizimi i shërbimeve, aspektet institucionale, rregullatore, informuese dhe monitoruese të menaxhimit të mbeturinave;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal, Ministria e Financave;	2021-2023

	O4.2 Plotësimi dhe miratimi i rregullores për menaxhim të mbeturinave sipas planifikimeve në sektor;	04.2.1 Hartimi/rishikimi dhe miratimi i rregullores për MM referuar planeve të MM-së; 04.2.2 Aprovimi i tarifave; 04.2.3 Kalkulimi i kostos së shërbimit;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal;	2021
5: Vetëdijësimi qytetar dhe edukimi	O5.1: Zhvillimi i kampanjës për vetëdijësim dhe informim rreth efekteve pozitive dhe negative të mbeturinave, rreth orarit dhe rregullave të grumbullimit dhe hedhjes së mbeturinave;	05.1.1 Informim publik dhe kampanjë vetëdijësuese për mjedis të pastër; 05.1.2 Ofrimi i vazhdueshëm i informacioneve dhe përgatitja e materialeve informuese si postera, broshura, doracakë me ilustrime, manualë përdorimi për komposterë dhe format e ndarjes në burim, spote publicitare, etj; 05.1.3 Promovimi i edukimit në komunitet përmes zhvillimit të planit të edukimit dhe mobilizimi i komunitetit të gjerë; 05.1.4 Informim sipas sistemit 'derë më derë' lidhur me zhvillimin e pilotimeve të ndarjes në burim apo reforma tjera për mbeturinat e veçanta komunale; 05.1.5 Zbatimi i aksioneve mobilizuese në Komunë sipas një slogani të caktuar 'Gjakova e pastër', 'Gjakova riciklon'; 05.1.6 Zbatimi i garave me efekt edukativ mes institucioneve shkollore dhe njësive lokale;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kompania Publike 'Çabrat', OJQ-të, donatorë të huaj;	2021-2025

		05.1.7 Zhvillimi i kampanjave vizuele në flotën e shërbimit (brendimi i mjeteve ngarkuese etj); 05.1.8 Monitorimi i efektit publik dhe ngritjes së vetëdijes qytetare;		
Aspektet financiare të planit		1.1 Rishikimi i planit të veprimit të sektorit për menaxhim të mbeturinave;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal;	2021-2022
		1.2 Kalkulimi i tarifës për grumbullim të mbeturinave dhe rishikimi i planeve afatmesme dhe aftagjata të Komunës për inkasimin e tarifës dhe kontraktimin e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal;	
		1.3 Rishikimi i planeve dhe sigurimi i buxhetit për implementimin e tyre;	Komuna e Gjakovës, drejtoritë, Kuvendi Komunal, organizatat e huaja;	2021-2025
		1.4 Monitorimi i efikasitetit të investimeve në sektor sipas indikatorëve të performances;		2021-2025

